

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet och lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet, lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning, tvångsmedelslagen, polislagen, lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet och inkomstskattelagen ändras.

I propositionen föreslås det att Gränsbevakningsväsendet ska få befogenhet att i samband med gränskontroll, Gränsbevakningsväsendets brottsbekämpning eller de tillsynsuppgifter som föreskrivs för Gränsbevakningsväsendet förhindra och utreda också sådana människohandelsbrott som inte har anknytning till ordnande av olaglig inresa. För närvarande undersöker Gränsbevakningsväsendet bara sådana människohandelsbrott som hänför sig till ordnande av olaglig inresa.

Det föreslås att det till brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka fogas penningtvättsbrott som upptäckts i samband med utförandet av gränskontroll, Gränsbevakningsväsendets brottsbekämpning eller en tillsynsuppgift som föreskrivs för Gränsbevakningsväsendet i sådana fall där förbrottet till det misstänkta brottet är ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka eller ett förbrott till häleribrott, det vill säga stöld-, förskingrings-, rån-, utpressnings-, bedrägeri-, ocker- eller betalningsmedelsbedrägeribrott. Enligt förslaget ska Gränsbevakningsväsendet i fortsättningen få förhindra och utreda häleribrott på motsvarande sätt som penningtvättsbrott, det vill säga i samband med utförande av gränskontroll, Gränsbevakningsväsendets brottsbekämpning eller en tillsynsuppgift som föreskrivs för Gränsbevakningsväsendet.

Det föreslås att befogenheterna i fråga om teleövervakning, annat förtäckt inhämtande av information än datanätsbaserat förtäckt inhämtande av information samt teknisk spårning av en person i syfte att förhindra eller utreda brott ska utvidgas att gälla alla sådana brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och för vilka det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst fyra år, med undantag för tjänstebrott och militära brott, tagande av gisslan och förberedelse till tagande av gisslan i anknytning till ordnande av olaglig inresa samt, av sådana brott som riktar sig mot en gränsbevakningsmyndighet, våldsam motstånd mot tjänsteman, grovt givande av muta och allmänfarliga brott.

Det föreslås att Gränsbevakningsväsendet får befogenheter för täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät och bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät. Beslut om utövande av dessa befogenheter ska fattas av chefen för centralkriminalpolisen. Åtgärderna ska vidtas av en för uppdraget förordnad gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information.

Dessutom föreslås det att Gränsbevakningsväsendet får rätt att genomföra styrd användning av informationskällor. Styrd användning av informationskällor ska enligt förslaget vara tillåten för att ta emot information av betydelse för skötseln av uppgifter som gäller såväl förhindrande och utredning av brott som upprätthållande av gränssäkerheten.

I lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning, tvångsmedelslagen, polislagen, lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet och inkomstskattelagen görs ändringar som föranleds av de föreslagna befogenheterna.

Genom propositionen förverkligas de mål i regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering som gäller effektivisering av brottsbekämpningen och bekämpningen av människohandel.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 augusti 2025.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING.....	6
1 Bakgrund och beredning.....	6
1.1 Bakgrund.....	6
1.2 Beredning.....	7
2 Nuläge och bedömning av nuläget	8
2.1 Nuläge.....	8
2.1.1 Allmänt	8
2.1.2 Brott som undersöks av Gränsbevakningsväsendet.....	9
2.1.2.1 Människorättsbrott	9
2.1.2.2 Penningtvättsbrott	10
2.1.3 Hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel för att förhindra och utreda brott	10
2.1.3.1 Teleavlyssning för att utreda ett brott	13
2.1.3.2 Teleövervakning	13
2.1.3.3 Förtäckt inhämtande av information.....	14
2.1.3.4 Teknisk spårning av en person	15
2.1.3.5 Täckoperation	15
2.1.3.6 Bevisprovokation genom köp	16
2.1.3.7 Användning av informationskällor	17
2.1.4 PTG-verksamhet	17
2.2 Bedömning av nuläget	18
2.2.1 Brott som undersöks av Gränsbevakningsväsendet.....	18
2.2.1.1 Människorättsbrott	18
2.2.1.2 Penningtvättsbrott	20
2.2.2 Hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel för att förhindra och utreda brott	21
2.2.2.1 Brott med anknytning till ordnande av olaglig inresa	23
2.2.2.2 Gränsöverskridande egendomsbrottslighet.....	24
2.2.2.3 Grovt jaktbrott	24
2.2.2.4 Underlåtelse att iaktta de bestämmelser vars efterlevnad Gränsbevakningsväsendet ska övervaka.....	25
2.2.2.5 Brott som riktar sig mot en gränsbevakningsmyndighet eller mot gränsmärken och gränsanordningar.....	26
2.2.2.6 Täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät och bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät	27
2.2.2.7 Användning av informationskällor	29
3 Målsättning	31
4 Förslagen och deras konsekvenser	32
4.1 De viktigaste förslagen	32
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna.....	33
4.2.1 Konsekvenser för myndigheterna	33
4.2.2 Konsekvenser för informationshanteringen.....	34
4.2.3 Ekonomiska konsekvenser.....	34

4.2.4 Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna	34
4.2.5 Konsekvenser i landskapet Åland.....	36
5 Utländsk lagstiftning och andra förfaranden som tillämpas utomlands	37
6 Remissvar	40
6.1 Allmänt om utlåtandena.....	40
6.2 De nya befogenheterna som föreslagits för Gränsbevakningsväsendet	40
6.3 Överföring av förundersökningen av ett brott till en annan myndighet	42
6.4 Konsekvenser.....	43
6.5 Laglighetsövervakningen.....	45
7 Specialmotivering.....	46
7.1 Lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet	46
7.2 Lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning	70
7.3 Tvångsmedelslagen.....	72
7.4 Polislagen.....	72
7.5 Lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet	73
7.6 Inkomstskattelagen	73
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	73
9 Ikraftträdande	74
10 Verkställighet och uppföljning.....	74
11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning.....	74
11.1 Allmänna utgångspunkter	74
11.2 Hemliga metoder för inhämtande av information och tvångsmedel	76
11.2.1 Utvidgning av brott som berättigar till teleövervakning, förtäckt inhämtande av information och teknisk spårning av personer.....	76
11.2.2 Täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät och bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät	80
11.2.3 Användning av informationskällor	81
11.3 Rättsskydd.....	81
11.4 Bedömning.....	82
LAGFÖRSLAG.....	85
1. Lag om ändring av lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet	85
2. Lag om ändring av lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning	96
3. Lag om ändring av 10 kap. i tvångsmedelslagen.....	97
4. Lag om ändring av 5 kap. 1 § i polislagen.....	99
5. Lag om ändring av 12 § i lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet.....	100
6. Lag om ändring av 92 b § i inkomstskattelagen	100
BILAGA	102
PARALLELLTEXTER.....	102
1. Lag om ändring av lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet	102
2. Lag om ändring av lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning	125
3. Lag om ändring av 10 kap. i tvångsmedelslagen.....	129
4. Lag om ändring av 5 kap. 1 § i polislagen.....	132
5. Lag om ändring av 12 § i lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet.....	135

6. Lag om ändring av 92 b § i inkomstskattelagen	135
--	-----

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet (108/2018) trädde i kraft den 1 april 2018. Lagens funktion har bedömts i en förstudie om behoven av att ändra gränsbevakningslagstiftningen, vilken tillsattes av inrikesministeriet. I den promemoria som färdigställdes år 2022 inom ramen för projektet granskades bland annat utökandet av Gränsbevakningsväsendets befogenhet i fråga om de brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och vissa hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel. Bedömningspromemorian var på remiss mellan den 9 mars och den 11 april 2022. Bedömningspromemorian och ett sammandrag av utlåtandena är tillgängliga på statsrådets projektsidor på adressen valtioneuvosto.fi/sv/projekt med koden SM049:00/2019.

Verksamhetsmiljön inom brottsbekämpningen är i ständig förändring. De nya fenomenen är att sätten att begå brott har förändrats och att instrumentaliseringen av inresa fått en uppenbart permanent karaktär som en del av mellanstatlig påverkan, vilket för sin del har en koppling även till den nationella säkerheten.

Det är en allt mer utmanande uppgift att förebygga och utreda brott. Brotten är svårare att utreda och brottsligheterna kan vara omfattande. Flera typer av brott, såsom människohandel och ordnande av olaglig inresa, och även gränsöverskridande egendomsbrottslighet är en allt yrkesmässigare och mer organiserad verksamhet. Dessutom är till exempel människohandelsbrott eller brott med anknytning till ordnande av olaglig inresa i typfallet dolda brottslighet, som nödvändigtvis inte kommer till myndigheternas kännedom till exempel via brottsanmälningar.

Brottsbekämpningen ska även i allt högre grad kunna svara mot den internationella rörliga brottsligheten och de teknologiska framstegen, i synnerhet i form av datanätsstöd och -förmedlad brottslighet. Detta förutsätter att ledningen av brottsbekämpningen och -undersökningen effektiviseras och harmoniseras, men även att befogenheterna ses över. Den förändrade brottsligheten innebär att den utökas och blir mer mångfaldig, varvid förundersökningsmyndigheterna ska ha ännu mer omfattande metoder att tillgripa för de varierande situationer och behov som de stöter på.

På grund av de begränsade resurserna för brottsbekämpningen är det viktigt att de kan riktas maximalt effektivt och på de helheter som ger störst genomslag. För Gränsbevakningsväsendet utgörs de viktigaste helheterna av brott med anknytning till ordnande av olaglig inresa och associerade brott. Det är viktigt att i tillräcklig grad kunna rikta inhämtande av information och andra föregripande åtgärder på dessa brott och följaktligen ingripa i brottsligheten redan i ett tidigt skede. I bästa fall kan brotten förhindras vid den tidpunkten. För förundersökningsmyndigheterna är det viktigt att kunna ta fram en lägesbild av brottsligheten och dess olika uttrycksformer och rikta resurser ännu effektivare på avslöjande och förhindrande verksamhet. Förhindrande av brott förutsätter tillräckliga befogenheter att inhämta information.

Som en följd av ändringarna av tvångsmedelslagen (806/2011) och lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet vilka trädde i kraft i november 2023 har Gränsbevakningsväsendet för närvarande rätt till förtäckt inhämtande av information i datanät, då det handlar om ett brott för vilket det föreskrivna maximistraffet är fängelse i minst två år.

Denna nya befogenhet bidrar till att svara mot förändringen i verksamhetsmiljön, men det är inte ännu möjligt att lägga fram någon bedömning om användningen av den och dess effektivitet.

Vid inrikesministeriet pågår ett projekt för att förbereda lagstiftning om polisens kriminalunderrättelseinhämtning [SM047:00/2023](#). I projektet görs en bedömning av om polisens hemliga metoder för inhämtande av information är tillräckliga och deras funktion samt möjligheterna att effektivt inhämta information för att skydda den inre säkerheten. Kriminalunderrättelseinhämtning är central vid bekämpning av i synnerhet allvarlig brottslighet. I polisens verksamhet har målet med kriminalunderrättelseinhämtning en koppling i synnerhet till förebyggande och avslöjande av brott. Ett annat mål för kriminalunderrättelseinhämtningen är att få en heltäckande lägesbild av brottsligheten. Projektets mandatperiod upphör i maj 2026.

1.2 Beredning

Inrikesministeriet tillsatte den 1 mars 2023 ett projekt för att ändra lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet utifrån bedömningspromemorian. I projektet görs en bedömning av en begränsad utökning av Gränsbevakningsväsendets rätt att undersöka människohandelsbrott och penningtvättsbrott. Av de hemliga metoderna för inhämtande av information och de hemliga tvångsmedlen bedöms i synnerhet teleövervakning, förtäckt inhämtande av information och styrd användning av informationskällor.

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid inrikesministeriets gränsbevakningsavdelning. Utkastet till regeringens proposition var på remiss mellan den 29 oktober och den 10 december 2024. Inrikesministeriet begärde utlåtanden av följande instanser, av vilka de som markerats med asterisk (*) lämnade ett utlåtande: Ålands landskapsregering*, riksdagens justitieombudsman*, Electronic Frontier Finland - Effi ry*, Finlands näringsliv rf*, Helsingfors hovrätt, Helsingfors tingsrätt*, Polisinrättningen i Helsingfors*, Ihmisoiikeusliitto, Julkiset Oikeusavustajat ry, Juristiliitto - Juristförbundet (reg. Suomen Lakimiesliitto - Finlands Juristförbund ry)*, centralkriminalpolisen*, kommunikationsministeriet*, Transport- och kommunikationsverket*, Maanpuolustuksen Henkilökuntaliitto MPHL ry, justitieministeriet*, Oikeuspoliittinen yhdistys Demla ry, Polisstyrelsen*, Poliisin ja Rajan henkilöstö JHL ry, försvarsministeriet*, huvudstaben, Befälsförbundet rf*, Gränssäkerhetsunionen rf, polisavdelningen vid inrikesministeriet, skyddspolisen*, Finlands Advokatförbund*, Finlands Maskinbefälsförbund SKL rf, Finlands Polisorganisationers Förbund, Suomen Syyttäjäyhdistys ry*, Suomen tuomariliitto - Finlands domareförbund ry, Företagarna i Finland rf, Åklagarmyndigheten*, Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry*, dataskyddsbudsmannens byrå, Tullen*, utrikesministeriet, Upseeriliitto ry*, statsrådets justitiekansler*, finansministeriet* och diskrimineringsombudsmannen*.

Beredningsunderlaget för regeringens proposition är tillgängligt på statsrådets projektsidor på adressen valtioneuvosto.fi/sv/projekt med koden SM002:00/2023.

Innehållet i utlåtandena behandlas nedan i propositionen.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Nuläge

2.1.1 Allmänt

Lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet tillämpas enligt dess 1 § på till Gränsbevakningsväsendets uppgifter hörande åtgärder för förhindrande, avslöjande, utredning och överlämnande för åtalsprövning av brott. Enligt 3 § 1 mom. i lagen vidtar Gränsbevakningsväsendet åtgärder för att förhindra, avslöja och utreda brott och föra brott till åtalsprövning självständigt eller tillsammans med andra myndigheter med iakttagande av vad som föreskrivs i denna lag eller annanstans i lag. Gränsbevakningsväsendet är en sådan förundersökningsmyndighet som avses i förundersökningslagen (805/2011).

Bestämmelser om brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka finns i 4 § i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet. Tyngdpunkten inom Gränsbevakningsväsendets brottsbekämpning ligger på bekämpning av brottslighet i anknytning till gränsövergång, till exempel ordnande av olaglig inresa och anknutna människohandelsbrott, förfalskningsbrott i fråga om resedokument, riksgränsbrott, territoriekränkningar och häleribrott i samband med in- eller utresekontroll. Dessutom har Gränsbevakningsväsendet befogenhet att förhindra och utreda bland annat vissa naturresursbrott, miljöbrott till havs och sjötrafikbrott.

Enligt 5 § i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet kan Gränsbevakningsväsendet på en annan förundersökningsmyndighets begäran göra förundersökning även i ett ärende som inte avses i 4 §, om ärendet hänför sig till en förundersökning som Gränsbevakningsväsendet har inlett och åtalet i ärendet kan handläggas vid domstol samtidigt som åtalet för ett brott som håller på att undersökas av Gränsbevakningsväsende.

Enligt 7 § i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet ska Gränsbevakningsväsendet underrätta polisen när det vidtar åtgärder för att förhindra och utreda brott och i samband med detta använder hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel.

I 8 § i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet föreskrivs det att om inte något annat följer av bestämmelserna om arbetsfördelningen mellan Gränsbevakningsväsendet, polisen och Tullen, överför Gränsbevakningsväsendet förhindrandet och utredningen av tullbrott till Tullen och förhindrandet och utredningen av andra brott till polisen, om arten eller omfattningen av ärendet eller de nödvändiga åtgärderna förutsätter det eller om myndigheten i fråga kräver det. Enligt 3 mom. i paragrafen ska Gränsbevakningsväsendet överföra utredningen av brottet till polisen, om det finns skäl att misstänka att en person som tjänstgör vid Gränsbevakningsväsendet har gjort sig skyldig till ett brott som ska handläggas som ett militärt rättegångsärende eller till ett brott som avses i 40 kap. i strafflagen (39/1889) och brottets allvar eller tilltron till en objektiv undersökning kräver det.

Verksamhetsområdet för brottsbekämpningen inom Gränsbevakningsväsendet avgränsas av 4 § i gränsbevakningslagen (578/2005). Enligt 1 mom. i paragrafen verkar Gränsbevakningsväsendet där det är motiverat för upprätthållande av gränsordningen och gränssäkerheten, genomförande av gränskontroll och utförande av sådana uppgifter med anknytning till det militära försvaret som ankommer på Gränsbevakningsväsendet, samt på havsområdet och inom den ekonomiska zon som avses i lagen om Finlands ekonomiska zon

(1058/2004). Gränsbevakningsväsendet verkar på andra platser endast om det behövs för att slutföra en lagstadgad uppgift, ge handräddning eller ge assistans till en annan finsk myndighet.

Vid brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet tillämpas de allmänna principer som föreskrivs i gränsbevakningslagen, i synnerhet respekt för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna (11 §), proportionalitetsprincipen (7 §), principen om minsta olägenhet (7 a §), principen om ändamålsbundenhet (7 b §) samt möjligheten till åtgärdsfördröjning och åtgärdseftergift (9 §).

Enligt 11 § i gränsbevakningslagen, som gäller respekt för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna, ska en gränsbevakningsman respektera de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna, och när han eller hon utövar sina befogenheter välja det motiverbara alternativ som bäst tillgodoser dessa rättigheter. Enligt 7 § i gränsbevakningslagen, som gäller proportionalitetsprincipen, ska åtgärderna kunna försvaras i förhållande till hur viktigt, farligt och brådskande uppdraget är, det mål som eftersträvas samt uppträdande, ålder, hälsa och andra motsvarande omständigheter som gäller den person som är föremål för åtgärden och övriga omständigheter som inverkar på helhetsbedömningen av situationen. De metoder som används och de olägenheter de orsakar ska stå i rimlig proportion till det eftersträfvade målet. Proportionalitetsprincipen framgår också av 9 § i gränsbevakningslagen, enligt vilken en gränsbevakningsman har rätt att avstå från en åtgärd, om slutförandet av den kunde medföra följder som är oskäligen med hänsyn till det resultat som eftersträvas. Enligt 7 a § som gäller principen om minsta olägenhet får man inte ingripa i någons rättigheter i större utsträckning och ingen får orsakas större skada eller olägenhet än vad som är nödvändigt för att utföra uppdraget. Enligt 7 b § som gäller principen om ändamålsbundenhet får befogenheter utövas endast i föreskrivna syften.

2.1.2 Brott som undersöks av Gränsbevakningsväsendet

2.1.2.1 Människorättsbrott

Det finns bestämmelser om formerna för utnyttjande av människohandelsbrott i 25 kap. 3 § 1 mom. i strafflagen. Enligt momentet är det vid människohandel fråga om att göra någon annan till föremål för sexuellt utnyttjande i enlighet med 20 kap. 10 § 1 mom. 1 punkten eller därmed jämförbart sexuellt utnyttjande, tvångsarbete eller andra förhållanden som kränker människovärdet eller i syfte att avlägsna organ eller vävnader. Den grova gärningsformen har kriminaliserats i 25 kap. 3 a § i lagen. För människohandel ska gärningsmannen dömas till fängelse i minst fyra månader och högst sex år och för grov människohandel ska gärningsmannen dömas till fängelse i minst två och högst tio år.

Enligt 4 § 3 punkten i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet har Gränsbevakningsväsendet till uppgift att förhindra, avslöja och utreda ordnande av olaglig inresa och till det anknuten människohandel enligt 25 kap. 3 och 3 a § i strafflagen och ordnande av olaglig inresa och till det anknuten annat brott mot friheten enligt 25 kap. i strafflagen. Gränsbevakningsväsendet hindrar och undersöker människohandelsbrott endast i samband med misstänkt ordnande av olaglig inresa.

Av de brott mot friheten som avses i 25 kap. i strafflagen har främst frihetsberövande och grovt frihetsberövande en koppling till ordnande av olaglig inresa. Enligt 2 § i kapitlet ska gärningsmannen för grovt frihetsberövande dömas till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år.

2.1.2.2 Penningtvättsbrott

Det finns bestämmelser om penningtvättsbrott i 32 kap. 6–10 § i strafflagen. Enligt 6 § 1 mom. i kapitlet ska den som 1) tar emot, använder, omvandlar, överlåter, överför, förmedlar eller innehar egendom som förvärvats genom brott eller vinning av brott, eller egendom som kommit i stället för sådan egendom eller vinning, och gör det för att bereda sig eller någon annan nytta, för att dölja eller maskera vinningens eller egendomens olagliga ursprung eller för att hjälpa gärningsmannen att undandra sig de rättsliga följderna av brottet, eller 2) i fråga om egendom som förvärvats genom brott eller vinning av brott, eller egendom som kommit i stället för sådan egendom eller vinning, döljer eller maskerar egendomens eller vinningens rätta karaktär, ursprung eller belägenhet eller förfogandet över den eller de rättigheter som är knutna till den, eller bistår någon annan vid sådant döljande eller sådan maskering, för penningtvätt dömas till böter eller fängelse i högst två år. Enligt 2 mom. i paragrafen är försök straffbart. För grov penningtvätt ska gärningsmannen dömas till fängelse i minst fyra månader och högst sex år (7 §).

I rättslitteraturen avses med penningtvätt i allmänhet omvandling eller förflyttning av förmögenhet av kriminellt ursprung till laglig eller skenbart laglig affärsverksamhet så att pengarnas verkliga ursprung döljs. Penningtvätt är en associerad gärning, som förutsätter ett så kallat förbrott, vars egendom eller vinning är föremål för penningtvättsåtgärderna. Målet med penningtvätt är i allmänhet att möjliggöra en riskfri användning av medlen, och penningtvätt kan vara en metod för att återinföra medel som skaffats genom ett brott i laglig eller olaglig verksamhet.

Enligt 32 kap. 1 § i strafflagen är penningtvätt den primära brottsrubriceringen i förhållande till häleribrott. En gärning som motsvarar bägge brottsbeskrivningar döms som penningtvätt. Enligt den gällande lagen har Gränsbevakningsväsendet inte befogenhet att förhindra, avslöja och utreda penningtvättsbrott som föreskrivits som straffbara i 32 kap. i strafflagen.

Om ett misstänkt häleribrott som undersöks av Gränsbevakningsväsendet ska utredas som ett penningtvättsbrott, överförs det till den behöriga förundersökningsmyndigheten eller så undersöks det som en del av en större helhet som annan förundersökning av Gränsbevakningsväsendet på begäran av en annan förundersökningsmyndighet. Med stöd av 5 § i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet utför Gränsbevakningsväsendet förundersökningen av ett penningtvättsbrott, om en annan förundersökningsmyndighet gör en sådan begäran och det anknyter till en förundersökning som inletts av Gränsbevakningsväsendet. En ytterligare förutsättning är att åtalet i ärendet kan behandlas i domstol samtidigt som åtalet för ett brott som håller på att undersökas av Gränsbevakningsväsendet. Om alla dessa föreskrivna förutsättningar inte är uppfyllda, har Gränsbevakningsväsendet inte befogenhet att göra förundersökningen av ett penningtvättsbrott.

2.1.3 Hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel för att förhindra och utreda brott

Hemliga metoder för inhämtande av information

Det finns bestämmelser om hemliga metoder för inhämtande av information i 3 kap. i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet. Enligt 13 § i lagen kan teleövervakning, inhämtande av basstationsuppgifter, systematisk observation, förtäckt inhämtande av information, teknisk observation (teknisk avlyssning, optisk observation, teknisk spårning och teknisk observation av utrustning), inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser eller

teleterminalutrustning, användning av informationskällor och kontrollerade leveranser användas i syfte att förhindra ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka eller i syfte att avvärja en fara. Gränsbevakningsväsendet använder överhuvudtaget inte täckoperationer, bevisprovokation genom köp och styrd användning av informationskällor.

Befogenheten för teleövervakning, annat förtäckt inhämtande av information än inhämtande i datanät och teknisk spårning av en person har begränsats till de brottsrubriceringar som föreskrivs i 16 § 2 mom., 23 § 2 mom. och 29 § 3 mom. i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet. Användningen av övriga nämnda hemliga metoder för inhämtande av information vilka används av Gränsbevakningsväsendet har kopplats till det föreskrivna maximistraffet för brottet och i fråga om systematisk observation därtill den typ av brott som nämns separat i bestämmelsen, det vill säga häleribrott.

Gränsbevakningsväsendet har ingen befogenhet alls att använda hemliga metoder för inhämtande av information för att avslöja brott. Det bör noteras att befogenheterna för de hemliga metoderna för inhämtande av information vilka är tillgängliga för polisen begränsar sig enbart till allvarliga brott som riktar sig mot statens säkerhet och terroristbrott.

I 14 § i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet finns det föreskrifter om förutsättningarna för användning av hemliga metoder för inhämtande av information. Enligt 1 mom. i paragrafen är en allmän förutsättning för användning av en hemlig metod för inhämtande av information att man med den metoden kan antas få information som behövs för att förhindra ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka eller avvärja en fara. I 2 mom. i paragrafen stipuleras det att utöver vad som nedan föreskrivs om särskilda förutsättningar för användning av hemliga metoder för inhämtande av information får systematisk observation, teknisk avlyssning, optisk observation, teknisk spårning av personer, teknisk observation av utrustning och kontrollerade leveranser användas bara om dessa metoder kan antas vara av synnerlig vikt för förhindrande av ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka. Med dessa metoder är det möjligt att ingripa i de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna i sådan utsträckning att det varit motiverat att fastställa ett sådant krav för användning av dessa. De särskilda förutsättningarna för användning av hemliga metoder för inhämtande av information är de specificerade brott för vilkas förhindrande varje metod kan användas.

En domstol beslutar om när Gränsbevakningsväsendet, för att förhindra ett brott, får använda sig av teleövervakning, inhämtande av basstationsuppgifter, optisk observation mot ett hemfridsskyddat utrymme eller någon annan i 24 kap. 11 § i strafflagen avsedd plats, teknisk spårning av en person, teknisk observation av utrustning samt installation av en anordning, metod eller programvara som används för teknisk observation i ett utrymme som används för stadigvarande boende. Om ärendet inte tål uppskov, får en anhållningsberättigad tjänsteman besluta om teleövervakning, inhämtande av basstationsuppgifter, teknisk spårning av en person eller teknisk observation av utrustning till dess att domstolen har avgjort yrkandet om beviljande av tillstånd. Ärendet ska föras till domstol så snart det är möjligt, dock senast 24 timmar efter det att den hemliga metoden för inhämtande av information började användas.

I 5 kap. 1 § 4 mom. i polislagen (872/2011) stipuleras det att vad som i 5 kap. föreskrivs om polisens eller en polismans rätt att använda hemliga metoder för inhämtande av information gäller med undantag för teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, täckoperationer, bevisprovokation genom köp och styrd användning av informationskällor även gränsbevakningsmyndigheterna, tullmyndigheterna och militärmyndigheterna enligt vad som särskilt föreskrivs i lag. Enligt regeringens proposition med förslag till polislagen och vissa lagar i samband med den (RP 224/2010 rd, s. 94/II) är avsikten med bestämmelsen inte att ta ställning

till frågan om de nämnda metoderna kan tillåtas för tull-, gränsbevaknings- eller militärmyndigheterna, utan det är skäl att särskilt utreda till vilka delar de nämnda metoderna ska stå till myndigheternas förfogande.

Hemliga tvångsmedel för att utreda brott

Det finns bestämmelser om hemliga tvångsmedel i 4 kap. i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet. I 58 § 1 mom. i lagen föreskrivs det att på användningen av hemliga tvångsmedel i en förundersökning som genomförs av Gränsbevakningsväsendet tillämpas 10 kap. i tvångsmedelslagen med de undantag som anges i paragrafen.

Av de hemliga tvångsmedlen har Gränsbevakningsväsendet tillgång till motsvarande metoder som vid hemligt inhämtande av information, det vill säga teleövervakning, inhämtande av basstationsuppgifter, systematisk observation, förtäckt inhämtande av information, teknisk observation (teknisk avlyssning, optisk observation, teknisk spårning och teknisk observation av utrustning), inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustning, vanlig användning av informationskällor och kontrollerade leveranser. Dessutom får Gränsbevakningsväsendet använda teleavlyssning och inhämtande av information i stället för teleavlyssning. Enligt 58 § 2 mom. i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet får Gränsbevakningsväsendet inte använda täckoperationer, bevisprovokation genom köp och styrd användning av informationskällor.

Teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teleövervakning, annat förtäckt inhämtande av information än inhämtande i datanät och teknisk spårning av en person har begränsats till de brottsrubriceringar som föreskrivs i 58 § 3 mom. i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet. Användning av övriga hemliga tvångsmedel som är tillgängliga för Gränsbevakningsväsendet har kopplats till de maximistraff som föreskrivs för brottet i tvångsmedelslagen och därtill delvis till de brottstyper som nämns separat i bestämmelserna.

I 10 kap. 2 § i häktningsslagen finns det bestämmelser om förutsättningar för användning av hemliga tvångsmedel. Enligt 1 mom. i paragrafen är en allmän förutsättning för att hemliga tvångsmedel ska få användas att det kan antas att man på det sättet får information som behövs för att utreda ett brott. I paragrafens 2 mom. stipuleras det att utöver vad som föreskrivs nedan om de särskilda förutsättningarna för att använda hemliga tvångsmedel får teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, systematisk observation, teknisk avlyssning, optisk observation, teknisk spårning av en person, teknisk observation av utrustning, täckoperationer, bevisprovokation genom köp, styrd användning av informationskällor och kontrollerade leveranser användas bara om de kan antas vara av synnerlig vikt för utredning av ett brott. Täckoperationer, bevisprovokation genom köp och bostadsavlyssning omfattas dessutom av nödvändighetskriteriet, men ingen av dessa metoder är tillgängliga för Gränsbevakningsväsendet.

En domstol beslutar om när Gränsbevakningsväsendet, för att förhindra ett brott, får använda sig av teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teleövervakning, inhämtande av basstationsuppgifter, optisk observation av hemfridskyddade platser, teknisk spårning av en person, teknisk observation av utrustning samt installation av en anordning, metod eller programvara som används för teknisk observation i ett utrymme som används för stadigvarande boende. Om ärendet inte tål uppskov, får en anhållningsberättigad tjänsteman besluta om teleövervakning, inhämtande av basstationsuppgifter, teknisk spårning av en person eller teknisk observation av utrustning till dess att domstolen har avgjort yrkandet om beviljande

av tillstånd. Ärendet ska föras till domstol så snart det är möjligt, dock senast 24 timmar efter det att det hemliga tvångsmedlet började användas.

I 58 § 4 mom. i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet föreskrivs det att vid i 5 § avsedd annan förundersökning som görs av Gränsbevakningsväsendet får en gränsbevakningsman av de hemliga tvångsmedlen inte använda teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teleövervakning, förtäckt inhämtande av information, teknisk spårning av en person, täckoperationer, bevisprovokation genom köp och styrd användning av informationskällor.

I 10 kap. 1 § 2 mom. i tvångsmedelslagen föreskrivs det att vad som i 10 kap. föreskrivs om förundersökningsmyndighetens eller en förundersökningstjänstemans rätt att använda tvångsmedel gäller med undantag av täckoperationer, bevisprovokation genom köp och styrd användning av informationskällor förutom polisen även gränsbevakningsmyndigheterna, tullmyndigheterna och de militära myndigheterna enligt vad som föreskrivs särskilt om detta i lag. Enligt regeringens proposition med förslag till översyn av förundersöknings- och tvångsmedelslagstiftningen (RP 222/2010 rd, s. 325) kan det i samband med den revidering av dessa lagar som är anhängig bli aktuellt att utreda huruvida och i hur stor omfattning de metoder som nämns i momentet borde kunna användas av andra förundersökningsmyndigheter än polisen.

Bestämmelser om Tullens rätt till täckoperationer, bevisprovokation genom köp och styrd användning av informationskällor för att förhindra och utreda tullbrott finns i lagen om brottsbekämpning inom Tullen (623/2015).

2.1.3.1 Teleavlyssning för att utreda ett brott

Enligt 58 § 3 mom. 1 punkten i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet har Gränsbevakningsväsendet rätt att använda teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning endast vid utredning av grovt ordnande av olaglig inresa eller grovt ordnande av olaglig inresa och till den anknuten människohandel eller grov människohandel,

Gränsbevakningsväsendet har inte rätt till teleavlyssning och inte heller till inhämtande av information i stället för teleavlyssning för att förhindra brott.

2.1.3.2 Teleövervakning

I 16 § i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet finns det bestämmelser om teleövervakning och dess förutsättningar. Enligt 1 mom. i paragrafen avses med teleövervakning att förmedlingsuppgifter som innehas av en kommunikationsförmedlare inhämtas om ett meddelande som har sänts från en teleadress eller teleterminalutrustning som är kopplad till ett allmänt kommunikationsnät eller till ett därtill anslutet kommunikationsnät eller som har tagits emot av en sådan adress eller utrustning, samt att uppgifter om en teleadress eller teleterminalutrustnings läge inhämtas samt att användningen av adressen eller utrustningen tillfälligt förhindras.

I 16 § 2 mom. i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet föreskrivs det att för förhindrande av brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka kan Gränsbevakningsväsendet ges tillstånd till teleövervakning av en teleadress eller teleterminalutrustning som innehas eller sannolikt annars används av en person som på grund av sina yttranden eller sitt uppträdande eller av annan orsak med fog kan antas komma att göra

sig skyldig till grovt ordnande av olaglig inresa, grovt ordnande av olaglig inresa och ett till det anknutet människohandelsbrott, eller grovt jaktbrott.

Enligt 58 § 3 mom. 2 punkten i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet har Gränsbevakningsväsendet rätt att använda teleövervakning endast vid utredning av grovt ordnande av olaglig inresa, grovt ordnande av olaglig inresa och till den anknuten människohandel eller grov människohandel, av grovt häleri, yrkesmässigt häleri, grov förfalskning, grovt jaktbrott eller grovt döljande av olagligt byte.

2.1.3.3 Förtäckt inhämtande av information

Med förtäckt inhämtande av information avses inhämtande av information genom kortvarig interaktion med en viss person där falska, vilseledande eller förtäckta uppgifter används för att hemlighålla tjänstemannens uppdrag.

I 23 § 2 mom. i lagen om brottsbekämpning föreskrivs det att för förhindrande av brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka får Gränsbevakningsväsendet använda förtäckt inhämtande av information, om det på grund av en viss persons yttranden eller uppträdande i övrigt med fog finns anledning att anta att denne kommer att göra sig skyldig till grovt ordnande av olaglig inresa, eller grovt ordnande av olaglig inresa och ett till det anknutet människohandelsbrott.

Enligt 4 mom. i paragrafen får Gränsbevakningsväsendet för förhindrande av brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka rikta datanätsbaserat förtäckt inhämtande av information mot en person, om det på grund av personens yttranden eller uppträdande i övrigt med fog finns anledning att anta att denne kommer att göra sig skyldig till ett brott för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst två år. Bestämmelsen trädde i kraft den 10 november 2023 (lag 990/2023).

Enligt 58 § 3 mom. i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet har Gränsbevakningsväsendet rätt att använda annat förtäckt inhämtande av information än sådant datanätsbaserat förtäckt inhämtande av information som avses i 10 kap. 14 § 4 mom. i tvångsmedelslagen endast vid utredning av grovt ordnande av olaglig inresa eller grovt ordnande av olaglig inresa och till den anknuten människohandel eller grov människohandel. Utifrån den nämnda punkten i tvångsmedelslagen får Gränsbevakningsväsendet rikta förtäckt inhämtande av information mot en misstänkt i ett datanät, om det finns skäl att misstänka en person för ett brott för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst två år.

Beslut om förtäckt inhämtande av information

Enligt 24 § i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet fattas beslut om förtäckt inhämtande av information för förhindrande av brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka av avdelningschefen eller biträdande avdelningschefen för juridiska avdelningen vid staben för Gränsbevakningsväsendet. Enligt 59 § i lagen fattas beslut om förtäckt inhämtande av information för utredning av ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka på motsvarande av avdelningschefen eller biträdande avdelningschefen för juridiska avdelningen vid staben för Gränsbevakningsväsendet.

Enligt 5 kap. 16 § i polislagen ska beslut om förtäckt inhämtande av information fattas av chefen för centralkriminalpolisen, chefen för skyddspolisen eller chefen för en polisinspektion eller av en för uppdraget förordnad sådan anställningsberättigad polisman eller polisman som hör till

befälet vid skyddspolisen som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information. I 10 kap. 15 § i tvångsmedelslagen föreskrivs det att beslut om förtäckt inhämtande av information ska fattas av chefen för centralkriminalpolisen, chefen för en polisinrättning eller en för uppdraget förordnad anhållningsberättigad tjänsteman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information.

I 3 kap. 12 § i lagen om brottsbekämpning inom Tullen föreskrivs det att beslut om förtäckt inhämtande av information för att förhindra eller utreda tullbrott fattas av Tullens brottsbekämpningschef eller en för uppdraget förordnad anhållningsberättigad tullman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information.

2.1.3.4 Teknisk spårning av en person

I 29 § i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet finns det bestämmelser om teknisk spårning och dess förutsättningar. Enligt paragrafens 1 mom. avses med teknisk spårning att förflyttning av föremål, ämnen eller egendom spåras med hjälp av radiosändare som fästs eller som redan finns på objektet eller med hjälp av någon annan motsvarande teknisk anordning, metod eller programvara. Teknisk spårning av en person får endast användas om det kan antas vara av synnerlig vikt för att förhindra eller utreda ett brott.

Syftet med spårning av en person är att följa en persons rörelser genom att placera en spårningsanordning på hans eller hennes kläder eller i ett föremål som han eller hon för med sig. Teknisk spårning av en person innebär att följa en persons vistelseplats och förflyttningar och den jämföras i fråga om de ingrepp i den personliga integriteten som den innebär eller sin betydelse med inhämtande av uppgifter om en teleadress och en terminalutrustnings läge.

Gränsbevakningsväsendet kan även beviljas tillstånd till teknisk spårning av en person, om det handlar om förhindrande eller utredning av grovt ordnande av olaglig inresa, grovt ordnande av olaglig inresa och ett till det anknutet människohandelsbrott eller grovt jaktbrott (29 § 3 mom. och 58 § 3 mom. 3 punkten).

2.1.3.5 Täckoperation

Med täckoperation avses planmässigt inhämtande av information om en viss person eller om personens verksamhet genom infiltration, där falska, vilseledande eller förtäckta uppgifter eller registeranteckningar används eller falska handlingar framställs eller används för att förvärva förtroende som behövs för inhämtandet av information eller för att förhindra att inhämtandet av information avslöjas (10 kap. 27 § 1 mom. i tvångsmedelslagen, 5 kap. 28 § 1 mom. i polislagen, 3 kap. 23 § 1 mom. i lagen om brottsbekämpning inom Tullen).

Gränsbevakningsväsendet har inte rätt till täckoperationer för att förhindra eller utreda brott.

För att förhindra brott får polisen rikta en täckoperation mot en person som på grund av sina yttranden eller sitt uppträdande i övrigt med fog kan antas komma att göra sig skyldig eller medverka till något annat i 10 kap. 3 § i tvångsmedelslagen avsett brott än grovt ordnande av olaglig inresa eller grovt tullredovisningsbrott, eller som med fog kan antas komma att göra sig skyldig eller medverka till ett brott som avses i 20 kap. 19 § i strafflagen. En förutsättning för en täckoperation i fråga om andra brott än dråp, mord och dråp under förmildrande omständigheter är dessutom att inhämtandet av information måste anses vara behövligt på grund av att den brottsliga verksamheten är planmässig, organiserad eller yrkesmässig eller på grund av att det kan antas att den fortsätter eller upprepas. Polisen får rikta en datanätsbaserad täckoperation mot en person för att förhindra ett brott, om det på grund av personens yttranden

eller uppträdande i övrigt med fog kan antas att denne kommer att göra sig skyldig till ett brott för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst två år (5 kap. 28 § 2 och 3 mom. i polislagen).

Polisen får rikta en täckoperation mot en person om personen är skäligen misstänkt för något annat i 10 kap. 3 § i tvångsmedelslagen avsett brott än grovt ordnande av olaglig inresa eller grovt tullredovisningsbrott, eller om personen är skäligen misstänkt för ett brott som avses i 20 kap. 19 § i strafflagen. En förutsättning för en täckoperation i fråga om andra brott än dråp, mord och dråp under förmildrande omständigheter är dessutom att inhämtandet av information måste anses vara behövligt på grund av att den brottsliga verksamheten är planmässig, organiserad eller yrkesmässig eller på grund av att det kan antas att den fortsätter eller upprepas. Polisen får rikta en datanätsbaserad täckoperation mot en misstänkt, om personen är skäligen misstänkt för ett brott för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst två år (10 kap. 27 § 2 och 3 mom. i tvångsmedelslagen).

För att förhindra och utreda tullbrott får Tullen rikta en täckoperation mot en person som på grund av sina yttranden eller sitt uppträdande i övrigt med fog kan antas komma att göra sig skyldig eller medverka till ett sådant brott som avses i 10 kap. 3 § i tvångsmedelslagen i vilket ingår import, export eller transitering genom Finland av egendom. För att förhindra och utreda tullbrott får Tullen rikta en datanätsbaserad täckoperation mot en person, som på grund av sina yttranden eller sitt uppträdande i övrigt med fog kan antas komma att göra sig skyldig till ett tullbrott för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst två år (3 kap. 23 § 2 och 3 mom. i lagen om brottsbekämpning inom Tullen).

2.1.3.6 Bevisprovokation genom köp

Med bevisprovokation genom köp avses ett köpeanbud eller ett köp av ett föremål, ett ämne, egendom eller en tjänst som polisen gör för att få i sin besittning eller finna bevis i ett brottmål eller vinningen av ett brott eller ett föremål, ett ämne eller egendom som avhärts någon genom ett brott eller som domstolen kan förklara förverkat eller förverkad eller som annars kan bidra till utredningen i brottmålet. För köp av annat än ett provparti krävs det att köpet är nödvändigt för att genomföra bevisprovokationen genom köp (10 kap. 34 § 1 mom. i tvångsmedelslagen).

Enligt 5 kap. 35 § i polislagen avses med bevisprovokation genom köp ett köpeanbud eller ett köp av ett föremål, ett ämne, egendom eller en tjänst som polisen gör för att förhindra ett brott gör i syfte att ta om hand eller påträffa ett föremål, ett ämne eller egendom som har samband med det brott som ska förhindras. En förutsättning för köp av annat än ett provparti är att köpet är nödvändigt för genomförandet av bevisprovokation genom köp.

Enligt 3 kap. 32 § i lagen om brottsbekämpning inom Tullen avses med bevisprovokation genom köp ett köpeanbud eller ett köp av ett föremål, ett ämne, egendom eller tjänst som förundersökningsmyndigheten gör för att förhindra eller utreda ett brott gör i syfte att påträffa eller ta om hand ett föremål, ett ämne eller egendom som har samband med ett brott eller att få i sin besittning eller finna bevis i ett brottmål eller vinningen av ett brott.

Gränsbevakningsväsendet har inte rätt till bevisprovokation genom köp för att förhindra eller utreda brott.

Polisen får i syfte att förhindra brott genomföra bevisprovokation genom köp, om det är fråga om ett brott för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst två år eller stöld eller häleribrott och det är sannolikt att något av de mål som nämns i 1 mom. kan uppnås genom bevisprovokationen genom köp (5 kap. 35 § 2 mom. i polislagen). Tullen får i syfte att förhindra

eller utreda tullbrott genomföra bevisprovokation genom köp, om det strängaste föreskrivna straffet för tullbrottet är fängelse i minst två år och det är sannolikt att något av de mål som avses i 32 § 1 mom. kan uppnås genom bevisprovokationen (3 kap. 32 § 2 mom.).

Bevisprovokation genom köp av Tullen genomförs av polisen på begäran av Tullens brottsbekämpning, med undantag för bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät, vilken Tullen genomför (3 kap. 33 § 12 mom.).

2.1.3.7 Användning av informationskällor

Det finns bestämmelser om användning av informationskällor i 36 § i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet. Med användning av informationskällor avses enligt 1 mom. i paragrafen annat än sporadiskt konfidentiellt mottagande av information av betydelse för skötseln av uppgifter som gäller förhindrande och utredning av brott som Gränsbevakningsväsendet enligt lag ska undersöka av personer som inte hör till gränsbevakningsmyndigheten eller någon annan förundersökningsmyndighet (*informationskälla*). I paragrafen finns det dessutom bestämmelser om registrering av uppgifter om användning av informationskällor i personregister.

Gränsbevakningsväsendet utövar så kallad vanlig användning av informationskällor. Vanlig användning av informationskällor är passiv, det vill säga mottagning av information, medan styrd användning av informationskällor handlar om aktivt inhämtande av information. Gränsbevakningsväsendet använder inte styrd användning av informationskällor. Gränsbevakningsväsendet har inte rätt att betala ett arvode till en informationskälla.

2.1.4 PTG-verksamhet

Enligt 2 § 1 mom. i lagen om samarbete mellan polisen, Tullen och Gränsbevakningsväsendet (687/2009), nedan PTG-lagen, kan en PTG-myndighet på begäran för en annan PTG-myndighets räkning vidta en sådan enskild åtgärd i anslutning till brottsbekämpning som hör till den andra myndighetens uppgiftsområde. En myndighet som vidtar en åtgärd som hör till en annan PTG-myndighets uppgiftsområde får dock använda endast de befogenheter som den får utöva inom sitt eget uppgiftsområde när det gäller dess egna brottsbekämpningsuppdrag. I 7 § 1 mom. i lagen finns bestämmelser om PTG-undersökningsgrupper. PTG-myndigheterna kan inrätta gemensamma spanings- och undersökningsgrupper för att förhindra, avslöja eller utreda ett brott eller flera brott som har samband med varandra. En PTG-spanings- och undersökningsgrupp kan inrättas gemensamt av de myndigheter till vars uppgiftsområde brottet eller brotten helt eller delvis hör. I paragrafens 3 mom. föreskrivs det att en företrädare för en PTG-myndighet har rätt att i PTG-spanings- och undersökningsgruppen under ledning och nödvändig övervakning av gruppens ledare delta i sådana spanings- och undersökningsåtgärder som företrädaren för PTG-myndigheten har befogenheter att utföra inom sitt eget uppgiftsområde när det gäller myndighetens egna brottsbekämpningsuppdrag och som krävs för gemensamt inhämtande av information eller för att förhindra, avslöja eller utreda de brott som är föremål för den gemensamma spanings- och undersökningsverksamheten och som gruppens ledare med stöd av sina befogenheter har beslutat att genomföra.

2.2 Bedömning av nuläget

2.2.1 Brott som undersöks av Gränsbevakningsväsendet

2.2.1.1 Människorättsbrott

Människorättsbrott är allvarliga brott, som på olika sätt äventyrar och kränker flera grundläggande fri- och rättigheter och mänskliga rättigheter för offret, i synnerhet den i 7 § 1 mom. i grundlagen tryggade rätten till liv och personlig frihet, integritet och säkerhet. Människohandel har en karaktär av verksamhet som utövas i syfte att utnyttja offret, där en människa berövas människovärdet för att eftersträva ekonomisk vinning.

Människohandel är ett problem som berör hela samhället. Förutom att människohandeln allvarligt kränker offrens grundläggande rättigheter, försvagar den hederliga och laglydiga företags konkurrensmöjligheter och minskar även skatteintäkterna. Brottsvinningen av människohandel är internationellt bedömt avsevärd. Människohandel kan även vara organiserad brottslighet. Finland har skyldigheter som beror på den nationella och internationella rätten att ingripa effektivt i människohandelsbrott.

Enligt statsminister Petteri Orpos regeringsprogram förebyggs människohandel på ett övergripande sätt inom olika förvaltningsområden. Justitieministeriet tillsatte i mars 2024 en samordningsgrupp för att samordna och följa genomförandet av målet i regeringsprogrammet. Samordningsgruppen har till uppgift att göra en framställning om behövliga fortsatta åtgärder för att förebygga och bekämpa människohandel.

Arbetet mot människohandel är en tväradministrativ helhet, som främjas som ett samarbete mellan flera ministerier och myndigheter. Människohandel bekämpas bland annat genom att effektivisera förverkligandet av det straffrättsliga ansvaret, göra informationsutbytet mellan myndigheterna smidigt, förbättra identifieringen av bland annat barnhandel, sexuellt våld och tvångsäktenskap och bekämpa missbruk i arbetslivet, företagsverksamhet och offentliga upphandlingar.

Handlingsplanen Finland bekämpar människohandel (2021–2023) godkändes som ett principbeslut av statsrådet i maj 2021. Planens syfte var att främja avslöjandet av människohandel, förbättra offrens ställning och effektivisera förverkligandet av det straffrättsliga ansvaret. Den tväradministrativa arbetsgrupp som tillsattes för att ta fram handlingsplanen kartlade i bred omfattning det nuvarande tillståndet i arbetet mot människohandel. Den centrala observationen var att det finns avsevärda utmaningar i förverkligandet av det straffrättsliga ansvaret. En av de fortsatta åtgärderna enligt handlingsplanen var att utreda möjligheterna att utöka Gränsbevakningsväsendets befogenheter att undersöka människohandelsbrott även då de inte är förknippade med ordnande av olaglig inresa.

Då Gränsbevakningsväsendet utför in- eller utresekontroll är det ofta den första myndighet som ett eventuellt offer för människohandel möter då han eller hon anländer till Finland. Vid in- eller utresekontrollerna strävar man i samband med utredningen av förutsättningarna för att resa ut från eller resa in i landet och genom att dra nytta av en riskanalys identifiera eventuella offer för människohandel och vid behov hänvisa dem till Hjälpssystemet för offer för människohandel. I sin in- eller utresekontroll beaktar Gränsbevakningsväsendet i synnerhet att även en minderårig person kan vara offer för människohandel.

Endast få misstänkta fall av människohandel avslöjas dock i in- eller utresekontrollen. Brottsbeskrivningen av människohandelsbrott uppfylls sällan vid tidpunkten för gränsövergången, utan den egentliga människohandeln och det anknutna underkuvandet sker först inne i landet. Vid tidpunkten för gränsövergången vet eller förstår inte offret nödvändigtvis att han eller hon är på väg till människohandelsliknande förhållanden. I så fall kan det även för den myndighet som utför övervakningen vara extremt svårt att upptäcka den.

En allt större del av offren för människohandel kommer till och vistas i Finland lagligt med till exempel ett uppehållstillstånd, varför verksamheten ofta inte upptäcks vid ankomsten till Finland. Av de utländska personer som fallit offer för ett människohandelsbrott har största delen uppfyllt förutsättningarna för inresa då de anlänt till Finland, det vill säga att de anlänt lagligen till Finland. Andelen offer av alla offer för människohandel som anlänt till Finland utan att förutsättningarna för inresa varit uppfyllda har i regel uppgått till under 20 procent per år. Största delen av de utländska offer för människohandelsbrott som anlänt till Finland har haft ett uppehållstillstånd som beviljats antingen av Finland eller något annat Schengenland. Denna trend har förstärkts under de senaste åren. Om inresan sker lagligt, blir Gränsbevakningsväsendets uppgift främst att meddela en eventuell observation till lokalpolisen.

Numera är antalet förundersökningar om människohandelsbrott lågt vid Gränsbevakningsväsendet. Efter år 2020 har brottsrubriceringen varit människohandel i tre förundersökningar och grov människohandel i två. De utförda undersökningarna har i regel skötts vid Finska vikens sjöbevakningssektion eller Västra Finlands sjöbevakningssektion och de anknyter till personer som kommit till Finland antingen i flyg- eller fartygstrafiken. Gränsbevakningsväsendet upptäcker ofta tecken även på människohandelsbrott i undersökningarna av ordnande av olaglig inresa. Under årens lopp har flera förundersökningar av Gränsbevakningsväsendet till slut avslutats utifrån den grunden att det i ärendet inte ansetts att ett brott ägt rum eller att ingen kunnat åtalas i ärendet. I många fall har den misstänkta människohandeln skett någon annanstans än i Finland och händelserna har inte kunnat styrkas trots förfrågningar till det aktuella landet.

Gränsbevakningsväsendet styr årligen människor i behov av hjälp till Hjälpssystemet för offer för människohandel. Förfarandet är det samma även i de fall där förundersökningströskeln inte överskridits. Under åren 2015–2023 har Gränsbevakningsväsendet gjort några enstaka framställningar till hjälpssystemet om upptagning av en person i hjälpssystemet.

Polisen har år 2021 tillsatt en riksomfattande undersökningsgrupp för människohandelsbrott, vars huvudsakliga uppgiftsbeskrivning är att bekämpa människohandel och avslöja omfattande brottsfelheter. Gränsbevakningsväsendet har å sin sida en betydande nationell roll i bekämpningen och undersökningen av smuggling av människor. Ordnande av olaglig inresa och anknuten människohandel hör till kärnområdet i Gränsbevakningsväsendets brottsbekämpning. Förhindrandet och utredningen av dessa brott främjas genom att starta gemensamma undersökningsgrupper och operationer och med verksamhet i synnerhet inom ramen för Europol- och Eurojust-samarbetet.

Myndighetssamarbetet är av synnerligen central vikt i bekämpningen av människohandelsbrottslighet. Med samarbetet är det möjligt att trygga att uppgifterna sköts effektivt, ändamålsenligt och ekonomiskt. Effektiv bekämpning av människohandelsbrottslighet förutsätter utöver ett tätt samarbete att Gränsbevakningsväsendets befogenhet utvidgas till att gälla även människohandelsbrott enligt 25 kap. 3 och 3 a § i strafflagen utan koppling till ordnande av olaglig inresa, då det misstänkta brottet upptäcks i samband med utförande av gränskontroll, Gränsbevakningsväsendets brottsbekämpning, det vill säga förhindrande, avslöjande och utredning av brott enligt 4 § i lagen om brottsbekämpning

inom Gränsbevakningsväsendet, eller i samband med utförande av en tillsynsuppgift som föreskrivits för Gränsbevakningsväsendet. Enligt kodex om Schengengränserna omfattar gränskontroll in- eller utresekontroller och övervakning av gränserna.

Tyngdpunkten i Gränsbevakningsväsendets människohandelsbrott är enligt förslaget fortfarande sådana misstänkta människohandelsbrott, som kommer fram i den gränsöverskridande trafiken och som kräver internationellt samarbete. Polisen ansvarar fortfarande för övervakningen av utlänningar inom landets gränser, vilken kompenserar den fria rörligheten inom Schengenområdet. Gränsbevakningsväsendet deltar i övervakningen av utlänningar inom landets gränser på begäran av polisen och utför även sådan övervakning självständigt i vissa situationer. I praktiken sker övervakningen av utlänningar inom landets gränser i samarbete med polisen.

2.2.1.2 Penningtvättsbrott

Med stöd av 4 § 11 punkten i lagen om Gränsbevakningsväsendet har Gränsbevakningsväsendet till uppgift att förhindra, avslöja och utreda häleribrott och häleriförseelser enligt 32 kap. 1–5 § i strafflagen i samband med in- eller utresekontroll. För grovt häleribrott ska gärningsmannen dömas till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år och för yrkesmässigt häleribrott ska gärningsmannen dömas till fängelse i minst fyra månader och högst sex år.

Rekvisitet för häleribrott är så gott som alltid överlappande med rekvisitet för penningtvättsbrott. Brottsmisstankar som framkommer i samband med in- eller utresekontroller och som gäller till exempel stulna värdebilar eller annan stulen egendom, kan vara sådana att de även uppfyller rekvisitet för ett penningtvättsbrott. I praktiken har de häleribrott som utretts av Gränsbevakningsväsendet i allmänhet utgjorts av häleri som gäller stulna fordon, arbetsmaskiner, utombordsmotorer eller värdefull egendom, vilka avslöjats i samband med gränskontrollen av en person som avlägsnar sig till Ryssland. Gränsbevakningsväsendet har undersökt fallen som häleribrott, och eventuella tecken på penningtvätt har inte undersökts i dessa. I de flesta fallen har åklagarna dock framställt att den primära brottsrubriceringen ändras till penningtvätt. I så fall hindras undersökningen inte till exempel av att en förare av en stulen bil är omedveten om fordonets ursprung. Ändringen har från fall till fall meddelats till polisen, som då undersökningen redan är i gång begärt att undersöka den misstänkta penningtvätten. Om åklagarens syn på den primära brottsrubriceringen inte kommer fram under förundersökningen i samband med åklagarsamarbetet, utan först vid åtalsprövningen, är åtgärder som vidtas av polisen i den nuvarande situationen en förutsättning för en eventuell tilläggsundersökning i ett ärende som ursprungligen undersökts av Gränsbevakningsväsendet.

Med tanke på användningen av myndighetsresurserna är det dock effektivare att brottsundersökningen slutförs av samma myndighet som inlett undersökningen. På så sätt säkerställs det att överföringen av undersökningen inte ger upphov till en situation där inhämtandet av information i ärendet och den information som fås inom ramen för undersökningen förmedlas i förändrad form till en annan myndighet.

Brott som undersöks av Gränsbevakningsväsendet och som har en yrkesmässig och organiserad brottslig aktör i bakgrunden är så gott som utan undantag förknippade med avsevärda belopp pengar av olagligt ursprung. Exempelvis strävar de kriminella organisationerna då de ordnar olaglig inresa att tvätta pengar som skaffats olagligt på så sätt att de brott som begåtts då pengarna skaffats inte framträder. Ordande av olaglig inresa, som ofta sker via olika länder, förutsätter att de pengar som fås som vinning av brottet förflyttas i det dolda från ett land till ett annat, vilket i praktiken sker via inofficiella penningförmedlingstjänster. Organiserade kriminella sammanslutningar drar nytta av pålitliga aktörer som finns mellan smugglarna och

de smugglade personerna och som bevarar de pengar som betalats för smuglingen och befriar pengarna till smugglarna först då smuglingen lyckats.

När Gränsbevakningsväsendet utreder ordnande av olaglig inresa har det inte befogenhet att utreda penningöverföringar i anknytning till ärendet, eftersom det i dessa fall i allmänhet inte handlar om ett häleribrott eller en häleriförseelse. I praktiken bör ärendet i denna situation undersökas som penningtvätt eller grov penningtvätt.

De alternativ som är tillgängliga för närvarande då Gränsbevakningsväsendet stöter på en brottsmisstanke är att överföra undersökningen till polisen eller att undersöka fallet på begäran av polisen under de förutsättningar som föreskrivs i 5 § i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet. Dessa alternativ kan vara förknippade med olika praktiska problem. I praktiken har det upplevts att överföring av undersökningen till polisen bromsar undersökningsåtgärderna, eftersom polisen inte nödvändigtvis direkt haft förutsättningar att binda resurser till en undersökning som kommit på ett överraskande sätt. Framskjutande av undersökningsåtgärderna till en senare tidpunkt är i praktiken omöjligt till exempel i sådana fall där tvångsmedel som riktar sig mot friheten tillgrips. Vid undersökning av penningtvättsbrott på begäran av polisen har Gränsbevakningsväsendet inte befogenhet att använda alla behövliga tvångsmedel.

Med tanke på en effektiv förundersökning är det motiverat att foga penningtvättsbrott till de brott som undersöks av Gränsbevakningsväsendet. Avsikten är dock inte att Gränsbevakningsväsendet har befogenhet för alla penningtvättsbrott, såsom penningtvätt i anknytning till narkotikahandel. Därför finns det skäl att avgränsa befogenheten så att Gränsbevakningsväsendet i förväg kan förhindra eller utreda sådana misstankar om penningtvättsbrott, vars förbrott är ett förbrott till häleri, det vill säga ett stöld-, förskingrings-, rån-, utpressnings-, bedrägeri-, ocker- eller betalningsmedelbedrägeribrott eller ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka. Misstanken om penningtvätt kan anknyta till de brott som nämns i 4 § i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet, såsom grovt ordnande av olaglig inresa.

I den nuvarande situationen är antalet penningtvättsbrott som upptäcks i samband med in- eller utresekontroller litet, men då gränssituationen förändras kan antalet öka avsevärt. Penningtvättsbrott kan upptäckas även i samband med Gränsbevakningsväsendets övervakningsverksamhet, såsom i övervakningen av utlännings- eller sjötrafiken.

2.2.2 Hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel för att förhindra och utreda brott

Utöver definitionerna av och förutsättningarna för varje hemliga metod för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel iakttas samtidigt förutsättningarna för användning av hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel enligt föreskrifterna i 14 § i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet och 10 kap. 2 § i tvångsmedelslagen. Dessutom ska man tillämpa alla gemensamma bestämmelser om hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel, de allmänna principerna för användning av metoder för inhämtande av information och tvångsmedel, i synnerhet proportionalitetsprincipen och principen om minsta olägenhet (7, 7 a, 7 b, 9 och 11 § i gränsbevakningslagen och 1 kap. 2–4 § i tvångsmedelslagen) samt i synnerhet kraven om en tolkning som är positiv till de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna (bl.a. GrUB 25/1994 rd och GrUU 2/1990 rd).

I Gränsbevakningsväsendets brottsbekämpning ska det säkerställas att hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel är behövliga och nödvändiga och att bedömningen av betydelsen görs utifrån korrekta grunder. Gränsbevakningsväsendet bedömer kontinuerligt och från fall till fall användningen av hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel i varje undersökning. Med olika metoder för inhämtande av information eller tvångsmedel fås väldigt olika former av information som främjar att ett brott förhindras eller utreds. Eftersom enskilda brott eller förberedelsen för och planeringen av dessa bildar en särskild egen helhet, behövs inte alla befogenheter i alla undersökningar.

Gränsbevakningsväsendets användning av hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel har under de senaste åren legat på en etablerad nivå. Hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel användes år 2023 mer än under föregående år. Sett till antalet är användningen av teletvångsmedel inte värst hög, eftersom teleavlyssning i form av hemligt tvångsmedel och teleövervakning i form av hemlig metod för inhämtande av information och hemligt tvångsmedel har begränsats till att gälla endast för vissa brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka. Av teletvångsmedlen har teleövervakning varit det mest använda såväl i fråga om hemlig metod för inhämtande av information som hemligt tvångsmedel. Av metoderna för teknisk observation har teknisk spårning varit det mest använda tvångsmedlet.

Bedömningen av hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel varierar beroende på om det handlar om att förhindra eller att utreda ett brott. I så gott som alla fall har betydelsen ändå bedömts vara viktig. De metoder för teknisk observation som använts med stöd av tvångsmedelslagen har bedömts vara viktiga i över hälften av fallen.

I och med den teknologiska utvecklingen har man i kommunikationen mellan människor övergått till krypterade kommunikationskanaler, vilket å sin sida i viss mån minskat användningen av hemliga teleövervakningsmetoder. Å andra sidan har den tekniska utvecklingen förflyttat förberedelsen och genomförandet av många brottstyper till datanät, till exempel vid ordnande av olaglig inresa.

I vissa fall kan en enskild hemlig metod för inhämtande av information eller ett hemligt tvångsmedel vara av avgörande betydelse för att förhindra eller utreda ett brott. Ofta handlar det om flera metoder som används graderat. Till exempel information om en misstanke om grovt ordnande av olaglig inresa vilken fås via ett anonymt tips eller via Gränsbevakningsväsendets egen verksamhet för inhämtande av information kan först utredas genom förtäckt inhämtande av information för att identifiera den misstänkte gärningsmannen. När personen är identifierad, kan utredningen av det misstänkta brottet fortsättas till exempel med befogenheten för teleavlyssning och i följande fas med befogenheten för teknisk spårning av en person, under förutsättning att domstolen beviljar tillstånd till dessa åtgärder.

För att förhindra och utreda brott som begås genom att utnyttja datanät behövs befogenheter som lämpar sig för inhämtande av information i datanät. Detta undanröjer dock inte behovet av traditionella metoder för hemligt inhämtande av information. Till exempel är det möjligt att först försöka utreda misstänkt ordnande av olaglig inresa med inhämtande av information i datanät (förtäckt inhämtande av information i datanät). Därefter kan det förekomma ett behov av att följa meddelanden mellan de misstänkta personerna och deras inbördes kommunikation (t.ex. teleövervakning) och till slut följa och observera de centrala brottsmisstänkta personerna (t.ex. systematisk observation, teknisk spårning av en person eller annat förtäckt inhämtande av information än inhämtande i datanät).

Nedan granskas de brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och de hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel vilka är tillgängliga för att förhindra och utreda dessa, i synnerhet teleövervakning, förtäckt inhämtande av information och teknisk spårning av en person. De brott som i polislagen och tvångsmedelslagen utgör grunden för hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel är främst allvarliga brott, för vilka det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst fyra år.

2.2.2.1 Brott med anknytning till ordnande av olaglig inresa

Gränsbevakningsväsendet kan få kännedom om ordnande av olaglig inresa i samband med den egna övervakningen eller verksamheten, såsom vid in- eller utresekontroll, eller vid avslöjande undersökning, varvid Gränsbevakningsväsendet med egna undersökningsåtgärder kan starta undersökningen av ett brott som redan ägt rum eller ett brott som fortfarande planeras eller förbereds. Utredningen av ett brott kan startas även med information och material som en annan myndighet tagit fram, såsom utifrån förfälskade handlingar som överlämnats för att undersökas till Gränsbevakningsväsendet. I så fall börjar utredningen av brottet som en undersökning av det aktuella brottet, men det kan utifrån utredningarna utvidgas till en mycket större brottslighet. Till exempel förhindrande av ett förfälskningsbrott eller utredning av ett riksgränsbrott kan ändras till en undersökning av ordnande av olaglig inresa på basnivå eller den grova gärningsformen, vilken å sin sida utvidgas till undersökning av misstänkt penningtvätt. De brottsrubriceringar som undersöks kompletteras och preciseras i takt med att undersökningen framskrider och informationen ökar.

Ordnande av olaglig inresa har en fast koppling till utnyttjande av handlingar som är förfälskade eller som beviljats på felaktiga grunder, hemlighållande eller maskering av den verkliga resrutten, döljande av det verkliga syftet med inresan och utnyttjande av olika tjänster, såsom anskaffning av biljetter eller inkvartering av en annan aktör. Dessa olika funktioner eller tjänster utnyttjas efter behov och för dessa betalas avsevärda belopp till de aktörer som ordnar tjänsterna. I denna utsträckning handlar det om avsevärd global brottslig verksamhet.

Den kontinuerliga efterfrågan på förfälskade handlingar har lett till att aktörer som är specialiserade på att förfälska handlingar i allt högre grad erbjuder sina tjänster i datanät. Likaså rekryteras förare, inkvarterare och andra aktörer på nätet för att utföra enskilda uppgifter utan att ha desto större kontakt med aktörerna på nätverkets högre nivå. I praktiken ändras de traditionella hierarkiska kriminella sammanslutningarna i tilltagande grad till samsamarbetsnätverk för kriminella, där olika aktörer tillhandahåller behövliga tjänster för fallspecifika behov.

När Gränsbevakningsväsendet förebygger eller utreder ett människohandelsbrott med anknytning till ordnande av olaglig inresa har det för närvarande tillgång till bland annat teleavlyssning, förtäckt inhämtande av information, teknisk spårning av en person samt även teleavlyssning och inhämtande av information i stället för teleavlyssning vid utredning av brottet. Dessa befogenheter har visat sig vara betydelsefulla för att förhindra och utreda ordnande av olaglig inresa.

I propositionen föreslås det att Gränsbevakningsväsendet får befogenhet att förhindra och utreda människohandelsbrott på basnivå och den grova formen i samband med gränskontroll, Gränsbevakningsväsendets brottsbekämpning eller en tillsynsuppgift som föreskrivits för Gränsbevakningsväsendet utan att brottet har någon koppling till ordnande av olaglig inresa. Det är motiverat att Gränsbevakningsväsendet i detta uppdrag, bland de hemliga tvångsmedlen, även i fortsättningen har tillgång till teleavlyssning och inhämtande av information i stället för teleavlyssning och i fråga om de hemliga metoderna för inhämtande av information och de hemliga tvångsmedlen teleavlyssning, förtäckt inhämtande av information och teknisk spårning

av en person. Detta motsvarar de befogenheter som för närvarande är i användning för att förhindra och utreda människohandel med anknytning till grovt ordnande av olaglig inresa.

Grov förfalskning som gäller en handling som granskas av Gränsbevakningsväsendet har ofta ett samband med ordnande av olaglig inresa och eventuellt med människohandel. De nämnda brotten begås i allmänhet organiserat och i stor skala och i allmänhet ligger internationella kriminella sammanslutningar bakom dessa. När Gränsbevakningsväsendet förebygger eller utreder ett grovt förfalskningsbrott som gäller en handling som Gränsbevakningsväsendet granskar, har Gränsbevakningsväsendet tillgång till inhämtande av basstationsuppgifter, systematisk observation, förtäckt inhämtande av information i datanät, teknisk observation (teknisk avlyssning, optisk observation, teknisk spårning och teknisk observation av utrustning), inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustning, vanlig användning av informationskällor och kontrollerade leveranser. Vid utredning av grov förfalskning har Gränsbevakningsväsendet dessutom tillgång till teleavlyssning. Utifrån 33 kap. 2 § i strafflagen ska gärningsmannen för grovt förfalskning dömas till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år.

Teleövervakning, förtäckt inhämtande av information och teknisk spårning av en person har ofta en avgörande betydelse för att utreda och i viss mån även förhindra dessa brott. Med teleövervakning är det även möjligt att utesluta personer utan koppling till ärendet från undersökningen.

2.2.2.2 Gränsöverskridande egendomsbrottslighet

Penningtvätsbrott, häleribrott och yrkesmässiga häleribrott begås i allmänhet organiserat och i stor skala och i allmänhet ligger internationella kriminella sammanslutningar bakom dessa. Det handlar om allvarliga brott, som i allmänhet har ett samband antingen med yrkesmässig egendomsbrottslighet eller ordnande av olaglig inresa och eventuellt människohandel. Teleövervakning har ofta en avgörande betydelse för att förhindra och utreda dessa brott. Med teleövervakning är det även möjligt att utesluta personer utan koppling till ärendet från undersökningen.

De allvarligaste formerna av penningtvätt och grovt och yrkesmässigt häleribrott kräver redan i utgångspunkten planmässighet, stora resurser och ett yrkesmässigt tillvägagångssätt av gärningsmännen. Dessutom är penningtvätt, grovt häleribrott och yrkesmässigt häleribrott ofta gränsöverskridande brottslighet, som avslöjas i Gränsbevakningsväsendets gränskontroll, brottsbekämpning eller i Gränsbevakningsväsendets tillsynsarbete. På grund av dessa brotts allvarlighetsgrad och planmässigheten i anknytning till gärningen kan teleövervakning, förtäckt inhämtande av information och teknisk spårning av en person vara av betydelse för att förhindra och utreda brottet.

2.2.2.3 Grovt jaktbrott

Med stöd av 88 § i jaktlagen (615/1993) övervakar Gränsbevakningsväsendet i sitt verksamhetsområde att bestämmelserna och föreskrifterna om jakt iakttas. Utifrån 4 § 6 punkten i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet förhindrar, avslöjar och utreder Gränsbevakningsväsendet jaktbrott och döljande av olagligt byte. Gränsbevakningsväsendet har rätt till teleavlyssning och teknisk spårning av en person vid förhindrande och utredning av grovt jaktbrott enligt 48 a kap. 1 a § i strafflagen och därtill till teleavlyssning vid utredning av grovt döljande av olagligt byte enligt 48 a kap. 4 a § i strafflagen. För grovt jaktbrott ska gärningsmannen dömas till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år.

Jaktbrott begås även i stora och obebodda områden, varför långt ifrån alla brott kan upptäckas i samband med övervakningsverksamheten. Gränsbevakningsväsendet får information om en del av brotten i samband med den övriga verksamheten. Med förtäckt inhämtande av information är det sannolikt möjligt att inhämta information om planerade eller redan utförda grova jaktbrott. Det är möjligt att eventuella planerade eller redan utförda gärningar diskuteras på olika datanätsplattformar, varvid Gränsbevakningsväsendet kan utöva befogenheten för förtäckt inhämtande av information i datanät. Information rör sig även vid möten mellan människor i den verkliga världen. Befogenhet för förtäckt inhämtande av information för sådan form av inhämtande av information för att utreda och i viss mån även förhindra grova jaktbrott kan i vissa fall visa sig vara nödvändig.

2.2.2.4 Underlåtelse att iaktta de bestämmelser vars efterlevnad Gränsbevakningsväsendet ska övervaka

I 4 § 7 punkten i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet föreskrivs det att Gränsbevakningsväsendets uppgifter är att förhindra, avslöja och utreda underlåtelse att iaktta en bestämmelse vars efterlevnad Gränsbevakningsväsendet ska övervaka. Nedan behandlas sådana bestämmelser som omfattas av Gränsbevakningsväsendets tillsyn, för vilka det strängaste föreskrivna straffet i strafflagen är minst fyra års fängelse.

Grov miljöförstöring och grovt naturskyddsbrott

Med stöd av 24 § i miljöskyddslagen (527/2014) övervakar Gränsbevakningsväsendet efterlevnaden av denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den. Det finns bestämmelser om miljöförstöring i 48 kap. 1–4 § i strafflagen. I 12 kap. 6 § i miljöskyddslagen för sjöfarten (1672/2009) finns bestämmelser om Gränsbevakningsväsendets övervakningsuppgifter i tillsynen av lagen. I 48 kap. 1–4 § i strafflagen finns det bestämmelser om straffet för miljöförstöring i strid med miljöskyddslagen för sjöfarten eller de bestämmelser eller förordnanden som getts med stöd av den, såvida miljöförstöringen inte gjorts av oaksamhet från ett utländskt fartyg. För grov miljöförstöring ska gärningsmannen dömas till fängelse i minst fyra månader och högst sex år.

Utifrån 9 § i naturskyddslagen (9/2003) deltar Gränsbevakningsväsendet i tillsynen av efterlevnaden av lagen i naturskyddsområden. Enligt 48 kap. 5 a § i strafflagen ska gärningsmannen för grovt naturskyddsbrott dömas till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år.

Grov miljöförstöring och grovt naturskyddsbrott inom naturskyddsområden är brott, där Gränsbevakningsväsendets verksamhet i regel fokuserar på utredning av misstänkta brott som redan ägt rum. Till exempel grov miljöförstöring i havsområden eller grovt naturskyddsbrott inom naturskyddsområden kan vara förknippade med en oåterkallelig förlust av naturvärden, varför det är synnerligen viktigt att förhindra sådana brott. Det handlar om ett miljöansvar som ska skyddas som en grundläggande fri- och rättighet. Därför föreslås det att Gränsbevakningsväsendet har möjlighet att använda teleavlyssning, förtäckt inhämtande av information och teknisk spårning av en person för att förhindra och utreda grov miljöförstöring och grovt naturskyddsbrott inom naturskyddsområden.

Grovt skjutvapenbrott

I 115 § i 1 mom. i skjutvapenlagen (1/1998) föreskrivs det att Gränsbevakningsväsendet övervakar efterlevnaden av lagen inom sitt ansvarsområde. Enligt 41 kap. 2 § i strafflagen ska

gärningsmannen för grovt skjutvapenbrott dömas till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år.

Gränsbevakningsväsendet övervakar efterlevnaden av bestämmelserna i skjutvapenlagen framför allt i samband med övervakningen av jaktlagen. Det är dock möjligt att ett grovt skjutvapenbrott anknyter även till andra brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka. Även om Gränsbevakningsväsendet kan överföra förhindrandet eller utredningen av ett grovt skjutvapenbrott som det upptäckt till polisen och i fall som gäller införsel i eller utförsel ur landet till Tullen utifrån 8 § i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet, är det motiverat att Gränsbevakningsväsendet då det förhindrar och utreder grova skjutvapenbrott kan använda teleövervakning, förtäckt inhämtande av information och teknisk spårning av en person.

2.2.2.5 Brott som riktar sig mot en gränsbevakningsmyndighet eller mot gränsmärken och gränsanordningar

I 4 § 9 punkten i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet föreskrivs det att Gränsbevakningsväsendet har till uppgift att förhindra, avslöja och utreda brott som riktar sig mot en gränsbevakningsmyndighet eller mot gränsmärken och gränsanordningar som Gränsbevakningsväsendet svarar för. Sådana brott kan vara till exempel skadegörelse som hänför sig till Gränsbevakningsväsendets egendom, stöld, bruksstöld av motordrivet fortskaffningsmedel eller våldsamt motstånd mot en tjänsteman hos Gränsbevakningsväsendet.

Grov skadegörelse mot Gränsbevakningsväsendet eller mot gränsmärken och gränsanordningar, grov stöld och grov bruksstöld av motordrivet fortskaffningsmedel är brott som undersöks av Gränsbevakningsväsendet enligt 4 § 9 punkten. Det kan handla om till exempel skadegörelse av strukturer vid ett gränsövergångsställe eller hinderstängslet vid östgränsen. I dessa situationer ska man dock förvissa sig om att undersökningen är objektiv, eftersom Gränsbevakningsväsendet i allmänhet har ett skadeståndsanspråk gentemot gärningsmannen.

Enligt 28 kap. 2 § i strafflagen ska gärningsmannen för grov stöld dömas till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år. Enligt 9 b § i samma kapitel ska den som olovligen tar i bruk ett motordrivet fortskaffningsmedel som tillhör någon annan, för bruksstöld av motordrivet fortskaffningsmedel dömas till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år. Enligt 35 kap. 2 § ska gärningsmannen för grov skadegörelse dömas till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år.

I fråga om grov skadegörelse, grov stöld och grov bruksstöld av motordrivet fortskaffningsmedel handlar det i allmänhet om ett brott som redan begåtts och om utredning av det. Grov skadegörelse är dock ett exempel på ett brott som eventuellt förbereds i förväg. I sådana fall kan det även bli aktuellt med förhindrande av ett brott och de tillämpliga hemliga metoderna för inhämtande av information.

När orsaker som anknyter till en objektiv undersökning inte hindrar att Gränsbevakningsväsendet utreder grov skadegörelse mot Gränsbevakningsväsendet eller mot gränsmärken och gränsanordningar, grov stöld och grovt bruksstöld av motordrivet fordon kan teleövervakning och i följande fas av undersökningen även förtäckt inhämtande av information och teknisk spårning av en person vara en betydelsefull befogenhet. Av de nämnda brotten blir förhindrande av ett brott med största sannolikhet aktuellt i fråga om grov skadegörelse, varvid befogenheter för teleövervakning, förtäckt inhämtande av information och teknisk spårning av en person kan visa sig vara behövliga.

I princip kan även givande av muta till en gränsbevakningsmyndighet, våldsamt motstånd mot tjänsteman och ett allmänfarligt brott enligt 34 kap. mot Gränsbevakningsväsendet, såsom sabotage, vara brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka utifrån 4 § 9 punkten. I praktiken undersöks dock sådana brott av polisen på grund av orsaker relaterade till objektiviteten i undersökningen eller brottets allvar. Det anses inte föreligga något behov av befogenheter för teleövervakning, förtäckt inhämtande av information eller teknisk spårning av en person för att förhindra eller utreda dessa brott.

2.2.2.6 Täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät och bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät

Bestämmelser om täckoperationer och bevisprovokation genom köp fogades till polislagen år 2001 och till lagen om brottsbekämpning inom Tullen år 2015. I polisens och Tullens verksamhet har det i praktiken observerats att täckoperationer och bevisprovokation genom köp har en väldigt viktig betydelse för att förhindra och utreda allvarlig, organiserad och yrkesmässig brottslighet.

I samband med revideringen av tvångsmedelslagen och polislagen ansågs de aktuella metoderna för inhämtande av information hänföra sig så kraftigt till kärnområdet för de grundläggande fri- och rättigheterna att de befogenheter som gäller för dessa inte ska utfärdas med hänvisningsbestämmelser. Till följd av detta avgränsades täckoperationer, bevisprovokation genom köp och styrd användning av informationskällor i 10 kap. 1 § 2 mom. i tvångsmedelslagen och 5 kap. 1 § 4 mom. i polislagen till att gälla endast för polisens utbud av metoder. Riktlinjen om självständiga bestämmelser om de aktuella metoderna och en omsorgsfull behovsprövning före dessa var, med beaktande av arten av de nämnda metoderna för inhämtande av information och de anknutna juridiskt problematiska frågorna, i princip motiverad.

Största delen av de brottmål som Gränsbevakningsväsendet ansvarar för att förhindra och undersöka är datanätsstödda, vilket innebär att åtminstone en del av förberedelsen och genomförande av brottet sker i eller med hjälp av ett datanät. När Gränsbevakningsväsendet övervakar händelser utan ett konkret mål i ett datanät i syfte att i förväg förhindra brott, handlar det om en form av allmän övervakning i en virtuell miljö, till exempel på ett diskussionsforum. Om Gränsbevakningsväsendet i samband med övervakningen i ett datanät upptäcker omständigheter utifrån vilka det finns motiverade skäl att förmoda att någon gör sig skyldig till ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka, kan inhämtandet av information fortsättas som observation. Det karakteristiska för observation är spaning på en viss person i hemlighet i observationssyfte. Om uppfattningen om brottslig verksamhet stärks utifrån observationen i ett datanät, är det möjligt att rikta systematisk observation mot en person, med beaktande av förutsättningarna för och begränsningarna av systematisk observation. Om förhindrandet av brottet förutsätter metoder som på ett mer djupgående sätt inkräktar på målpersonens privatliv, kan det eventuellt bli aktuellt med förtäckt inhämtande av information i datanät.

I fråga om de hemliga metoderna för inhämtande av information framskrider man genom att börja med lindrigare metoder och vid behov övergå till metoder som inkräktar på integriteten, och användningen av varje enskild metod kan vara relativt kortvarig. Den metod för inhämtande av information som i respektive fall är slagkraftig för att förhindra eller utreda ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka definieras från fall till fall av händelserna i den virtuella miljön och händelsekedjans tempo, som inte är känd i förväg.

Vid inhämtande av information i brottsbekämpningen och bekämpningen av allvarlig brottslighet inom Gränsbevakningsväsendet behövs nya effektivare metoder i synnerhet i bekämpningen av brott som begås genom att utnyttja datanät. I synnerhet effektivare förhindrande och utredning av gränsöverskridande internationell och nationell yrkesmässig och allvarlig brottslighet förutsätter även att de okonventionella metoder för inhämtande av information som är tillgängliga för Gränsbevakningsväsendet utökas. Möjliggörande av täckoperationer i datanät och bevisprovokation genom köp i datanät även i de brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka är en metod för att kunna svara på utmaningarna i bekämpningen av allvarlig gränsöverskridande brottslighet, såsom att brottsligheten ändrats i en riktning där datanät utnyttjas i allt högre grad. Den uttryckliga avsikten är att svara på förändringen i verksamhetsmiljön genom att effektivisera bekämpningen av brottslighet där datanät utnyttjas, varför denna proposition inte innehåller något förslag om någon annan befogenhet än en befogenhet för täckoperationer och bevisprovokation genom köp i datanät.

Täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät och bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät är helt nya befogenheter för Gränsbevakningsväsendet. För Gränsbevakningsväsendet är befogenheterna av betydelse i synnerhet för inhämtande av bevis i datanät i anknytning till ordnande av olaglig inresa. Resrutts-, biljett- och inkvarteringstjänster i anknytning till ordnande av olaglig inresa, liksom även förfälskade handlingar saluförs i regel öppet på olika plattformar i sociala medier. Närmare information om den egentliga tjänsten som säljs och tjänstetillhandahållarens egentliga kontaktuppgifter ges då anskaffningen av tjänsten överenskomms.

Täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät och bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät kan vara av betydelse för att förhindra eller utreda brott till exempel i en situation där Gränsbevakningsväsendet fått information om en människosmugglingsoperation och i anknytning till den kanaler, diskussionsforum och meddelanden i sociala medier med uppgifter som gäller ordnandet av den olagliga inresan. I situationen blir det aktuellt att till exempel kontakta tjänstetillhandahållaren via sociala medier i form av förtäckt inhämtande av information i ett datanät. De nuvarande hemliga metoderna för inhämtande av information och hemliga tvångsmedlen vilka används av Gränsbevakningsväsendet möjliggör dock inte att den egentliga tjänstetillhandahållaren utreds. Kontakten till en tjänstetillhandahållare i form av förtäckt inhämtande av information måste i allmänhet lämnas därhän.

Karaktären på täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät omfattar aktiv växelverkan med målet för inhämtandet av information och en strävan efter interaktionssituationer. Det kan handla om en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät till exempel i en situation där en gränsbevakningsman som är särskilt utbildad för hemligt inhämtande av information och förordnats till uppdraget i syfte att förhindra eller utreda ett brott, genom att i ett datanät hemlighålla sin verkliga identitet, strävar efter att inhämta information som är nödvändig för att förhindra eller utreda brottet eller till exempel skapa ett förhållande som bygger på förtroende till målet för en eventuell framtida bevisprovokation genom köp, vilket är en förutsättning för bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät. Det kan handla om en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät även i en situation där en gränsbevakningsman som verkar i ett datanät genom att hemlighålla sin verkliga identitet ställer preciserande frågor till en säljare om säljobjektet eller dess leveranssätt innan han eller hon lämnar ett köpeanbud som ingår den egentliga bevisprovokationen genom köp.

Gränsbevakningsväsendet har enligt förslaget rätt till bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät och som gäller säljanbud till allmänheten för att förhindra eller

utreda ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst två år eller för ett häleribrott.

Enligt förslaget får Gränsbevakningsväsendet rätt att rikta täckoperationer som genomförs mot en person i datanät för att förhindra och utreda ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka, om det på grund av personens yttranden eller uppträdande i övrigt med fog kan antas att han eller hon gör sig skyldig till ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst två år.

Enligt beslutet fattas beslutet om att använda befogenheten för täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät och bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät av chefen för centralkriminalpolisen. Gränsbevakningsväsendet kan utföra täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät eller bevisprovokation som genomförs uteslutande i datanät själv, eftersom åtgärderna inte omfattar fysiska möten mellan målet för täckoperationen eller bevisprovokationen genom köp och den gränsbevakningsman som genomför täckoperationen eller bevisprovokationen genom köp. Följaktligen finns det inte något behov av att skapa och skydda en dold identitet i en separat organisation eller av att göra andra exceptionella arrangemang. Det föreslagna sättet att fatta beslut och förfarandet motsvarar det beslutsfattande och förfarande som används av Tullen i fråga om befogenheterna för täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät och bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät.

Täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät och bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät förutsätter utbildning av gränsbevakningsmännen. På det riksomfattande planet ansvarar polisen för utbildningar kring hemliga tvångsmedel och hemliga metoder för inhämtande av information.

2.2.2.7 Användning av informationskällor

Användning av informationskällor är en hemlig metod för inhämtande av information och ett hemligt tvångsmedel med en viktig betydelse för att förhindra och utreda krävande brottmål. I många fall är det inte möjligt att ersätta användning av informationskällor med en annan hemlig metod för inhämtande av information eller ett annat hemligt tvångsmedel. I motsats till många andra hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel är styrd användning av informationskällor inte bunden till exempel till brott som utgör grund för användning av metoderna eller brottets allvar.

Gränsbevakningsmännen möter människor i gränskontrolls- och brottsbekämpningsuppgifter. De är i allmänhet de första myndigheterna som möter en utlänning då han eller hon kommer till landet. I och med den första myndighetskontakten är det möjligt att ett uppgiftslämnarförhållande uppkommer, som senare utvecklas till användning av informationskällor.

Med informationskällor är det möjligt att få information om sådana ärenden om vilka det i annat fall är relativt utmanande att få information, såsom människosmuggling, brott mot friheten, förfalskningar av handlingar, kriminella organisationer och penningrörelsen i anknytning till de brott som undersöks av Gränsbevakningsväsendet. Information kan även fås om annan allvarlig brottslighet, såsom krigsbrott i avgångslandet, terrorism och utländska kombattanter som återvänder till Finland. Gränsbevakningen förmedlar den sist nämnda informationen till såväl centralkriminalpolisen som skyddspolisen eller till den behöriga polisinsrättningen. Gränsbevakningsväsendet har även överfört en stor mängd information om allvarliga

narkotikabrott och annan brottslighet som fått av informationskällor till övriga förundersökningsmyndigheter.

Enligt Gränsbevakningsväsendets erfarenhet har användning av informationskällor varit av central betydelse för myndigheter för att lyfta fram brottmål som tidigare varit okända för myndigheterna och utreda brott i anknytning till redan pågående förundersökningar. Vanlig användning av informationskällor, som utövas av Gränsbevakningsväsendet, möjliggör att passiva uppgifter mottas av informationskällan. I så fall kan Gränsbevakningsväsendet dock inte i tillräcklig mån specificera vilken information det finns behov av och inte heller helt utnyttja möjligheterna med användning av informationskällor. Styrd användning av informationskällor möjliggör att inhämta sådana uppgifter som Gränsbevakningsväsendet har större behov av från en informationskälla. Information som fått via preciserade begäranden om upplysningar möjliggör att brott som omfattas av Gränsbevakningsväsendets befogenhet förhindras eller utreds ännu effektivare. I bästa fall minskar preciserade begäranden om upplysningar användningen av övriga metoder för inhämtande av information och tvångsmedel, då det med de begärda uppgifterna är möjligt att rikta verksamheten mer detaljerat. Enligt förslaget omfattas styrd användning av informationskällor av en förutsättning, enligt vilken metoden får användas endast om den kan förmodas vara av synnerlig vikt för att förhindra eller utreda ett brott.

Personer med information om ärenden som är betydelsefulla för Gränsbevakningsväsendets verksamhet har utvalts som informationskällor för Gränsbevakningsväsendet. Ofta har uppgifterna på ett eller annat sätt en koppling till gränsövergång. Därtill har Gränsbevakningsväsendets informationskällor blivit informationskällor för Gränsbevakningsväsendet i samband med någon tidigare form av umgänge. Även om i princip vem som helst kan vara informationskälla för vilken myndighet som helst, är Gränsbevakningsväsendets informationskällor i praktiken en grupp som i viss mån avviker från till exempel polisens informationskällor. Följaktligen är det inte möjligt att täcka information som inhämtats genom att använda informationskällor vid Gränsbevakningsväsendet till exempel genom att öka polisens resurser för användning av informationskällor. De brister som för närvarande identifierats i användningen av informationskällor vid Gränsbevakningsväsendet avspeglas dessutom i inhämtandet av information som är betydelsefull uttryckligen för Gränsbevakningsväsendet och i Gränsbevakningsväsendets informationskällor.

I den gällande lagen har användningen av informationskällor vid Gränsbevakningsväsendet avgränsats till att gälla brott som Gränsbevakningsväsendet har befogenhet att utreda. I Gränsbevakningsväsendets verksamhet har man identifierat behov av och möjligheter att inhämta information med användning av informationskällor även om andra ärenden som är centrala för Gränsbevakningsväsendet och som dock inte är brott enligt strafflagen eller inte uppfyller rekvisitet för ett brott som omfattas av Gränsbevakningsväsendets undersökningsbefogenhet. Sådana identifierade informationsbehov gäller upprätthållandet av gränssäkerheten, det vill säga händelser eller fenomen som påverkar gränssäkerheten och eventuellt försvagar den. Behovet av uppgifter har varit särskilt accentuerat i situationen med den allvarliga störningen av gränssäkerheten under åren 2023 och 2024 och behovet av information anses fortsätta i framtiden. Upprätthållande av gränssäkerheten är Gränsbevakningsväsendets lagstadgade huvudsakliga uppgift. Uppgifter från olika informationskällor, inklusive uppgifter som fått genom användning av informationskällor, är en förutsättning för att utföra uppgiften.

Det finns bestämmelser om polisens användning av informationskällor i 5 kap. 40–42 § i polislagen. Polisen har befogenhet att genom användning av informationskällor inhämta

uppgifter i anknytning till alla för polisen föreskrivna uppgifter enligt 1 kap. 1 § i polislagen, inte enbart för att avslöja, förhindra och utreda brott.

Enligt 10 kap. 39 § 3 mom. i tvångsmedelslagen ska informationskällans säkerhet vid behov tryggas under och efter inhämtandet av information. Myndighetens skyldighet att trygga informationskällans säkerhet har skrivits in uttryckligen i den punkt som reglerar styrd användning av informationskällor. Myndighetens skyldighet att trygga informationskällans säkerhet gäller även för Gränsbevakningsväsendet vid vanlig användning av informationskällor. Den nuvarande regleringen har dock skrivits otydligt och kan bidra till att den nuvarande regleringen kan försätta Gränsbevakningsväsendets informationskällor i en olik ställning jämfört med polisens och Tullens informationskällor.

Gränsbevakningsväsendet har inte befogenhet att betala ett arvode till en informationskälla, vilket försätter Gränsbevakningsväsendets informationskällor i en olik ställning jämfört med polisens och Tullens informationskällor. Betalning av ett arvode är en beaktansvärd metod för att effektivisera Gränsbevakningens verksamhet för att inhämta information. Möjligheten att betala ett arvode i kombination med att ett arvode i princip kan betalas endast till registrerade informationskällor innebär bland annat att tillvägagångssätten mellan olika myndigheters användning av informationskällor förtydligas, möjligheterna att övervaka verksamheten förbättras och att korruptionsrisken minskas.

Enligt 92 b § i inkomstskattelagen (1992/1535) är ersättning eller arvode som en myndighet betalar eller förmedlar för information som har bidragit till att ett brott har förebyggts eller utretts, en gärningsman har gripits eller den nytta som ett brott har medfört har återfåtts inte skattepliktig inkomst. Ett arvode som betalats av en myndighet till en informationskälla enligt lagen om militär underrättelseverksamhet (1992/590) och polislagen för inhämtande av information av betydelse för skötseln av underrättelseuppdrag är inte heller skattepliktig inkomst. Det är motiverat att även ett arvode som betalats till en informationskälla för inhämtande av information av betydelse för skötseln av uppdrag i anknytning till gränssäkerheten är skattepliktig inkomst.

Vanlig användning av informationskällor utövas endast av gränsbevakningsmän som genomgått behörig utbildning vid Gränsbevakningsväsendet. Utbildningen är kommensurabel med polisens utbildning och den ordnas delvis i samarbete. För att ordna användningen av informationskällor har en separat organisation skapats och ett internt förordnande om användning av informationskällor getts vid Gränsbevakningsväsendet. Gränsbevakningsväsendets stab övervakar för egen del användningen av hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel och ordnandet och genomförandet av gräns- och sjöbevakningssektionernas interna tillsyn.

3 Målsättning

Målet med propositionen är att förbättra Gränsbevakningsväsendets förmåga att förhindra och utreda brott. Syftet med förslagen är att försöka svara på kraven i den förändrade verksamhetsmiljön för att bekämpa brottslighet som i allt högre grad blir internationell och genomförs i datanät eller drar nytta av elektroniska tjänster.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås begränsad utvidgning av Gränsbevakningsväsendets befogenheter inom brottsbekämpning. Det föreslås att Gränsbevakningsväsendet får befogenhet att förhindra och utreda människohandelsbrott på basnivå och den grova formen i samband med gränskontroll, Gränsbevakningsväsendets brottsbekämpning eller en tillsynsuppgift som föreskrivits för Gränsbevakningsväsendet, utan att brottet har någon koppling till ordnande av olaglig inresa. Dessutom föreslås det att det till de brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka fogas penningtvättsbrott som upptäcks i samband med utförandet av gränskontroll, Gränsbevakningsväsendets brottsbekämpning eller en tillsynsuppgift som föreskrivits för Gränsbevakningsväsendet i sådana fall där brottets förbrott är ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka eller ett förbrott till ett häleribrott, det vill säga stöld-, förskingrings-, rån-, utpressnings-, bedrägeri-, ocker- eller betalningsmedelbedrägeribrott.

I propositionen föreslås det dessutom att Gränsbevakningsväsendets befogenhet utökas i fråga om vissa hemliga metoder för inhämtande av information och tvångsmedel. Teleövervakning, förtäckt inhämtande av information och teknisk spårning av en person får användas för att förhindra och utreda ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att förhindra och utreda, om det handlar om ett brott för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst fyra år, med vissa undantag som gäller objektiviteten i utredningen eller brottens allvarlighetsgrad. De ovan nämnda befogenheterna är synnerligen viktiga för att förhindra och utreda allvarliga brott.

I propositionen föreslås det att Gränsbevakningsväsendet får rätt att genomföra bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät och som gäller säljanbud till allmänheten i syfte att förhindra och utreda ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst två år eller då det handlar om ett häleribrott.

Enligt förslaget får Gränsbevakningsväsendet även rätt att rikta täckoperationer som genomförs mot en person uteslutande i datanät för att förhindra och utreda ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka, om det på grund av personens yttranden eller uppträdande i övrigt med fog kan antas komma att han eller hon gör sig skyldig till ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka, för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst två år.

Dessutom får Gränsbevakningsväsendet rätt till styrd användning av informationskällor för att förhindra och utreda brott som föreskrivits att undersökas av Gränsbevakningsväsendet och för att sköta uppgifter som anknyter till upprätthållandet av gränssäkerheten.

Polisen är en allmän myndighet inom upprätthållandet av den allmänna säkerheten och brottsbekämpningen, vars uppgifter omfattar att utreda alla brott, oberoende av brottsslaget. I princip ska befogenheterna i fråga om innehåll inte vara mer omfattande eller i fråga om förutsättningar vara annorlunda än polisens motsvarande befogenheter. I propositionen föreslås det inte att Gränsbevakningsväsendet får rätt att använda sådana hemliga metoder för inhämtande av information eller sådana hemliga tvångsmedel som inte redan är tillgängliga för polisen eller Tullen. Det föreslås dock att Gränsbevakningsväsendet får rätt att ta emot information i anknytning till upprätthållandet av gränssäkerheten av en informationskälla vid användning av informationskällor. Det föreslagna fogandet av befogenheten för användning av informationskällor är motiverat på grund av Gränsbevakningsväsendets primära uppgift, det vill

säga att upprätthålla gränssäkerheten (3 § i gränsbevakningslagen). Befogenheten ligger i linje med regleringen kring polisens användning av informationskällor, vilken omfattar rätt att genom att använda informationskällor skaffa uppgifter i anknytning till alla polisens uppgifter enligt 1 kap. 1 § i polislagen.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Konsekvenser för myndigheterna

Med beaktande av de nya och utvidgade befogenheterna behöver tjänstemännen vid Gränsbevakningsväsendets brottsbekämpning utbildning i samband med att den nya lagstiftningen införs. I synnerhet undersökningsområdet för människohandelsbrott kräver att brottsutredarna och undersökningsledarna genomgår utbildning och har kunskaper om identifiering och undersökning av människohandel.

Med utbildningen ska det säkerställas att gränsbevakare som använder befogenheten har fått en tillräcklig introduktion i användning av styrd användning av informationskällor och skillnaderna mellan bevisprovokation som genomförs i ett datanät, förtäckt inhämtande av information och täckoperationer. Vid styrd användning av informationskällor ska man säkerställa att anvisningar ges till informationskällan på det sätt som bestämmelsen förutsätter och därtill även att informationskällan övervakas, eftersom styrd användning inte berättigar informationskällan till att begå minsta lilla brott.

På det riksomfattande planet ansvarar polisen för utbildningar kring hemliga tvångsmedel och hemliga metoder för inhämtande av information. Polisen utbildar anhållningsberättigade tjänstemän som är särskilt utbildade för att utöva hemliga metoder för inhämtande av information (STEKPOV).

Befogenheter för täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät och bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät förutsätter att gränsbevakningsmän som utbildats särskilt för hemligt inhämtande av information utbildas för uppdraget. Utbildningen ordnas av Gränsbevakningsväsendet genom att dra nytta av erfarenheterna av Tullens motsvarande utbildning.

I fråga om täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät och bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät koordineras användningen av befogenheterna tillsammans med polisen och Tullen samt även inom Gränsbevakningsväsendet, för att undvika onödiga överlappande funktioner. Gränsbevakningsväsendet använder de system som administreras av polisen för att registrera och administrera hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel, vilket är ägnat att förebygga att överlappningar uppkommer.

I och med de föreslagna ändringarna ökar antalet brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att utreda och befogenheterna i brottsbekämpningen utvidgas. Anmälningen till övriga PTG-myndigheter och överenskommelsen om undersökningsarrangemangen görs med hjälp av gemensamt använda informationssystem. De förundersökningsmyndigheter som använder hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel koordinerar verksamhetsmodeller för användning av informationskällor, utbetalning av arvoden, styrd användning av informationskällor och gränserna för förtäckt inhämtande av information som genomförs i ett datanät i förhållande till täckoperationer och bevisprovokation som genomförs uteslutande i ett datanät och täckoperationer och bevisprovokation i den verkliga världen.

Den liknande karaktären på förundersökningsmyndigheternas befogenheter är ägnad åt att öka tydligheten i lagstiftningen och rättssäkerheten. Den förbättrar även förutsättningarna för myndigheternas samarbete i brottsbekämpningen och den är ägnad åt att minska inblandning och undersökningskonflikter i åklagarnas och domstolarnas verksamhet.

4.2.2 Konsekvenser för informationshanteringen

Gränsbevakningsväsendet använder de system som administreras av polisen för att registrera och administrera hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel. De föreslagna ändringarna innebär inte avsevärda ändringar i dessa informationssystem. Ändringarna handlar främst om små tillägg i användarprofilerna och användarmängderna i informationssystemen.

De föreslagna befogenheterna kan öka mängden information som Gränsbevakningsväsendet inhämtat och behandlat i brottsbekämpningen. Behandlingen av uppgifter sker i informationssystem som används gemensamt av PTG-myndigheterna i enlighet med redan etablerad praxis för sätten att behandla uppgifter. Uppgången i volymen på den information som behandlas är dock måttlig och på grund av de etablerade förfaringssätten är konsekvenserna för informationshanteringen små.

I propositionen föreslås det inga ändringar av den gällande regleringen kring handlingars offentlighet eller sekretess.

4.2.3 Ekonomiska konsekvenser

De föreslagna ändringarna kan i viss mån öka de brottsfall som Gränsbevakningsväsendet undersöker och antalet åtgärder som främjar undersökningen. I praktiken kan detta innebära ett extra behov på några årsverken. Det är svårt att uppskatta beloppet av de arvoden som ska reserveras för informationskällor, men penningbeloppet är dock inte stort. Kostnaderna finansieras inom ramen för de befintliga ramfinansieringen.

Det är möjligt att Gränsbevakningsväsendet i och med de utökade befogenheterna kan förhindra och utreda sådana brott som för närvarande inte uppdagas. Detta kan i viss mån leda till att det antal fall som åklagarmyndigheten och domstolarna behandlar ökar, men ändringen kommer inte att ha någon ekonomisk betydelse på det nationella planet.

Gränsbevakningsväsendet använder de system som administreras av polisen för att registrera och administrera hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel. De föreslagna förändringarna innebär små tillägg i användarprofilerna i informationssystemen och användarantalen, vilket inte har nämnvärda kostnadskonsekvenser.

4.2.4 Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna

Hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel

Med användning av hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel ingriper man i rättsobjekt som tryggas genom grundlagen och internationella skyldigheter om mänskliga rättigheter. Detta gäller särskilt rätten till personlig frihet och integritet, rörelsefrihet, skydd för privatlivet och hemfriden, skydd för förtroliga meddelanden och skydd för egendom. I enlighet med 21 § i grundlagen ska även rättsskyddsfrågor beaktas.

Å andra sidan skyddas på samma gång även de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna genom att förhindra och utreda brott. Med stöd av de föreslagna bestämmelserna förbättras Gränsbevakningsväsendets möjligheter att förhindra och utreda allvarlig brottslighet. Med de föreslagna bestämmelserna främjas tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna för de personer som är föremål för brottslig verksamhet. Propositionen har en konsekvens som främjar vissa utsatta personers ställning. Genom att effektivt förhindra människohandel och ordnande av olaglig inresa är det möjligt att sätta stopp för brottslig verksamhet redan innan en människa drabbas av exploaterande brottslighet. Med propositionen främjas även effektivt förverkligande av det straffrättsliga ansvaret i människohandelsbrott och närliggande brott till dessa, vilket på motsvarande sätt förbättrar rätten till personlig frihet och integritet för offer för människohandel och även till och med rätten till liv i de grvsta människohandelsfallen.

De föreslagna ändringarna innebär att en person oftare än tidigare kan bli föremål för hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel. Ställningen för en person som misstänks för ett brott eller för förberedelse av ett brott tryggas av bland annat de lagstadgade allmänna och särskilda förutsättningarna för användning av metoder för inhämtande av information och tvångsmedel, liksom även av en omsorgsfull prövning av syftet med och förutsättningarna för användningen. Även om propositionen har konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna för de personer som är föremål för brottsbekämpande åtgärder, har skyddet för de grundläggande fri- och rättigheterna beaktats så att begränsningarna och skyddet av grundläggande fri- och rättigheter är i balans.

Särskild uppmärksamhet ska riktas på den föreslagna befogenheten för täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät. Det handlar om en så kallad okonventionell brottsbekämpande metod, som innehåller en risk för brottsprovokation. I bedömningen av befogenheten är EMD:s avgörandepraxis för täckoperationer, som är av betydelse även för bevisprovokation genom köp, av synnerlig vikt. Avgörandepraxis gäller i synnerhet de åtgärder en myndighet får vidta då den genomför täckoperationer. Ett av de mest centrala avgörandena i ämnesområdet utgörs av *Lüdi mot Schweiz* (A-238 15.6.1992). I det konstaterade EMD i fråga om skyddet för privatlivet att ändringssökanden måste ha varit medveten om att han påbörjat en brottslig aktivitet (narkotikahandel) och följaktligen löpte risken att möta en polisagent med uppgift att avslöja honom. Följaktligen överträdde inte artikel 8 i EMK. Inte heller de åtgärder som vidtogs av tjänstemannen i detta syfte (telefonsamtal, bevisprovokation genom köp och administrativa täckmantlar) ansågs vara problematiska. I sina avgöranden har EMD också slagit fast att passiv infiltration inte äventyrar en misstänkt persons rättigheter (*Teixeira de Castro mot Portugal* 9.6.1998).

Avgöranden som gäller överträdelser av artikel 6.1 i EMK har även aktualiserat frågan om anstiftan till brott av polisen. I det ovan nämnda *Teixeira de Castro*-målet ansåg EMD att poliserna hade brutit mot bestämmelsen därför att de tagit initiativ till ändringssökandens narkotikabrott. Det handlade om anstiftan även i målet *Sequeira mot Portugal* (6.5.2003). EMD bedömde frågan om två poliser under täckmantel (agent infiltré) endast ingripit i en redan pågående operation som gällde narkotikahandel eller om de måste anses ha provocerat fram brott (agent provocateur). EMD ansåg att ingenting i fallet tydde på att brottet hade begåtts utan polisens ingripande. Ändringssökanden hade sålunda berövats rätten till en rättvis rättegång.

Överföring av utredningen av brott till polisen

I den gällande lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet finns det bestämmelser om överföring av förundersökningen till polisen, om arten eller omfattningen av

ärendet eller de nödvändiga åtgärderna förutsätter det eller om myndigheten i fråga kräver det. Enligt 8 § 3 mom. i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet ska Gränsbevakningsväsendet överföra utredningen av brottet till polisen, om det finns skäl att misstänka att en person som tjänstgör vid Gränsbevakningsväsendet har gjort sig skyldig till ett brott som ska handläggas som ett militärt rättegångsärende eller till ett brott som avses i 40 kap. i strafflagen och brottets allvar eller tilltron till en objektiv undersökning kräver det. I propositionen föreslås det att utredningen av ett brott alltid ska överföras till polisen, om den misstänkte för brottet är en tjänsteman vid Gränsbevakningsväsendet som utnämnts till ett uppdrag som chef eller biträdande chef, general eller amiral vid Gränsbevakningsväsendet.

På grund av Gränsbevakningsväsendets linjeorganisation accentueras kravet på objektivitet i förhindrandet och utredningen av brott. Målet med den föreslagna bestämmelsen är att betona att objektivitet tillgodoses då brott förhindras och utreds. Å andra sidan gör en tjänstemans höga ställning och uppgifternas kravnivå att brottsmisstanken är samhälleligt betydelsefull, även om objektiviteten i sig inte äventyras.

År 2020 var Gränsbevakningsväsendets avlönade personal föremål för 9 förundersökningar om militära brott, år 2021 för 16 förundersökningar, år 2022 för 21 förundersökningar och år 2023 för 11 förundersökningar.

4.2.5 Konsekvenser i landskapet Åland

Landskapet Åland har varit demilitariserat sedan 1856. Demilitariseringen och neutraliseringen på Åland baserar sig på konventionen angående Ålandsöarnas icke-befästade och neutralisering (FördrS 1/1922) och fördraget av med de Socialistiska Rådsrepublikernas Förbund angående Ålandsöarna (FördrS 24/1940). Landskapet Åland är ett demilitariserat och neutraliserat område med stöd av internationella avtal.

I 18 § i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) föreskrivs om ärenden som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet och i 27 § föreskrivs om ärenden som hör till rikets lagstiftningsbehörighet. Enligt 18 § 6 punkten i självstyrelselagen för Åland har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om allmän ordning och säkerhet med de undantag som nämns i 27 § 27, 34 och 35 punkten samt brand- och räddningsväsendet. Enligt 18 § 10 punkten i lagen har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om natur- och miljövård, friluftsliv, vattenrätt, enligt 11 punkten i fråga om fornminnen, skydd av kulturhistoriskt värdefulla byggnader och föremål i landskapet, enligt 16 punkten i fråga om bland annat ärenden som gäller jakt och fiske och enligt 21 punkten bland annat i fråga om ärenden som gäller vägtrafiken. Enligt 18 § 25 punkten i lagen får landskapet besluta om beläggande med straff och storleken av straff inom rättsområden som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet.

Enligt 27 § 22 punkten i självstyrelselagen för Åland har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om straffrätt med undantag av vad som stadgas i 18 § 25 punkten. Enligt den nämnda bestämmelse får landskapet besluta om beläggande med straff och storleken av straff inom rättsområden som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet. Enligt 27 § 23 punkten i självstyrelselagen omfattar rikets lagstiftningsbehörighet dessutom ärenden som gäller rättskipning med beaktande av vad som stadgas i 25 och 26 §; förundersökning, verkställighet av domar och straff samt utlämning för brott.

Gränssäkerheten hör till rikets behörighet med stöd av 27 § 34 punkten. Gränsbevakningsväsendets uppgifter i landskapet Åland fastställs utifrån gränsbevakningslagen, sjöräddningslagen, självstyrelselagen för Åland och republikens presidents förordning om Gränsbevakningsväsendets uppgifter på Åland (255/2024, nedan

överenskommelseförordningen). Enligt 1 § i överenskommelseförordningen föreskrivs i förordningen om Gränsbevakningsväsendets uppgifter och befogenheter i landskapet Åland och sådan handräckning som landskapsmyndigheterna ger Gränsbevakningsväsendet, så att självstyrelselagen för Åland, gränsbevakningslagen och lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet beaktas.

Gränsbevakningsväsendet undersöker på Åland sådana brott vars kriminalisering ingår i författningar som hör till rikets lagstiftningsbehörighet. Utifrån 3 § 3 mom. i överenskommelseförordningen kan Gränsbevakningsväsendet övervaka väg- och sjötrafiken, fiske, jakt, naturskyddsområden, fartygsfynd och efterlevnaden av bestämmelserna om dem, förhindrande av vattnens förorening förorsakad av fartyg samt havsskydd. Vid övervakningen kan Gränsbevakningsväsendet också utföra förundersökning.

Det finns bestämmelser om polisverksamheten i landskapet Åland i republikens presidents förordning om polisförvaltningen i landskapet Åland (56/2020). I 1 § 1 mom. i förordningen föreskrivs det att dels landskapet, dels riket ska svara för polisväsendet i landskapet Åland i enlighet med denna förordning. Enligt paragrafens 2 mom. ska landskapets polis upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt utföra övriga uppgifter som hör till polisen, om inte något annat föreskrivs särskilt i lag eller förordning eller bestäms med stöd av 4 §. Ålands polismyndighet är en landskapsmyndighet som lyder under Ålands landskapsregering.

Enligt 1 § 3 mom. i förordningen ska rikets polis i landskapet svara för statens säkerhet och sköta de uppgifter som hör till skyddspolisen och centralkriminalpolisen. Enligt 2 § 1 mom. i förordningen ska kostnaderna för de uppgifter som avses i 1 § 2 mom. och som hör till rikets lagstiftningsbehörighet betalas av riket enligt vad inrikesministeriet och Ålands landskapsregering avtalar.

De föreslagna bredare eller helt nya befogenheterna för Gränsbevakningsväsendet kan leda till att vissa åtgärder som anknyter till förhindrande och utredning av vissa brott överförs från landskapets polismyndighet till Gränsbevakningsväsendet. Detta bedöms dock inte påverka kostnadsfördelningen mellan riket och landskapet.

5 Utländsk lagstiftning och andra förfaranden som tillämpas utomlands

De avvikande uppgifterna och befogenheterna för de olika ländernas gränsbevakningsmyndigheter gör det svårare att göra en jämförelse av lagstiftningen om och praxis kring hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel mellan de olika EU-ländernas gränsbevakningsmyndigheter. I de länder som valts för jämförelsen finns det inte en likadan separat gränsbevakningsmyndighet som i Finland och i en del länder hör in- eller utresekontroll- och gränsövervakningsuppgifterna till polisen eller till en organisation som består av polis- och gränsbevakningsmyndigheter. I en del av länderna har förhindrande, avslöjande och utredning av brott centraliserats till polismyndigheterna. Befogenheterna för de olika ländernas gränsbevakningsmyndigheter för att utöva hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel för att förhindra och bekämpa allvarliga brott har liknande särdrag.

Sverige, Estland, Norge, Tyskland, Danmark och Frankrike valdes som granskningsobjekt. Av de länder som valts som granskningsobjekt har endast Estland en gräns med ett land som inte hör till Schengenområdet.

Sverige

I Sverige ansvarar polisen som lyder under Justitiedepartementet, kustbevakningen som lyder under Försvarsdepartementet och tullen som lyder under Finansdepartementet för gränsövervakning och gränskontroller. Polisen har huvudansvaret för gränskontrollerna. Kustbevakningen utför gränsövervakning och gränskontroller till havs.

I rättegångsbalken finns det bestämmelser om förutsättningarna för användning av hemliga tvångsmedel och beslut om användning av sådana. Den svenska lagen innehåller inte bestämmelser om bevisprovokation genom köp eller täckoperationer, även om dessa utgör metoder som är i allmän användning hos polisen. De allmänna bestämmelserna i polislagen tillämpas på bevisprovokation genom köp och täckoperationer.

Lagen om polisiära befogenheter i gränsnära områden, SFS 2023:474, trädde i kraft den 1 augusti 2023. Lagen innehåller bestämmelser om nya befogenheter som gäller kroppsvisitation, inre utlänningskontroll och kamerabevakning i gränsnära områden. Syftet med lagen är att förbättra polisens förutsättningar att bekämpa olovlig vistelse i landet och gränsöverskridande brottslighet, såsom smuggling och utförsel av stulna varor.

Estland

I Estland sköter polis- och gränsbevakningsväsendet, som lyder under inrikesministeriet och som enligt den estländska polis- och gränsbevakningslagen är en polismyndighet, gränsbevakningen och gränskontrollerna. Försvarsmakten övervakar riksgränsen till havs.

I Estland finns det bestämmelser om förundersökning och täckoperationer i straffprocesslagen. I 3 kap. i straffprocesslagen (jälitustoimingud) finns det bestämmelser om övervakningsåtgärder, som i princip handlar om likadana hemliga tvångsmedel som föreskrivs i 10 kap. i tvångsmedelslagen. Gränsbevakningsväsendet har rätt att utföra täckoperationer bland annat för att förhindra och utreda brott. I straffprocesslagen finns det hänvisningar till paragraferna i strafflagen, vilka nämner de brottsrubriceringar som möjliggör att en täckoperation genomförs för att förhindra och utreda sådana. Gränsbevakningsväsendet har rätt att genomföra en täckoperation bland annat för att förhindra och utreda stöd för människohandel, olaglig övergång av en riksgräns och penningtvätt.

I straffprocesslagen föreskrivs det att gränsbevakningsväsendet har rätt att imitera brott för att avslöja ett brott och anhålla gärningsmannen. Med imitering av ett brott avses att begå en gärning som uppfyller rekvisitet för ett brott. Domstolen fattar beslut om imitering av ett brott.

Norge

I Norge har polisen, som lyder under justitie- och polisministeriet, ansvaret för gränsövervakningen. Lagen om förfarandet vid brottmål innehåller bestämmelser om tvångsmedel, bland annat om teknisk spårning, avlyssning av kommunikationsanordningar och annan övervakning. En domstol kan ge polisen tillstånd att utöva de tvångsmedel som föreskrivits i lagen, då det finns en motiverad orsak att misstänka att en person begår en viss gärning som föreskrivits som straffbar i strafflagen.

I Norge finns det inte föreskrifter om polisens rätt till deltagande i kriminell verksamhet eller bevisprovokation genom köp, men det har ansetts vara möjligt att vidta sådana åtgärder utan lagstiftning. Med provokation avses att polisen påverkar gärningar som föreskrivits som straffbara och begås av andra för att få bättre information om ett brott som begås eller för att kunna övervaka ett brott då det begås. Att begå ett brott som en del av en täckoperation anses

vara tillåtet i begränsad utsträckning. Riksåklagaren har gett anvisningar om provokation och täckoperationer.

Tyskland

Den tyska förbundsrepublikens polis har till uppgift att övervaka gränsen, övervaka den gränsöverskridande trafiken och försvara sig mot faror som försämrar gränssäkerheten i gränsnära områden. Enligt lagen om förbundsrepublikens polis har förbundsrepublikens polis till uppgift att förhindra och stoppa regelstridig inresa i landet och avvärja hot mot gränssäkerheten.

Det finns bestämmelser om polisens befogenheter i delstaternas egna polislagar. Det finns bestämmelser om polismyndigheternas täckoperationer och procedurbestämmelserna för dessa i straffprocesslagen. Tysklands förbundsdag behandlar för närvarande en lagreform, som gäller personer i täckoperationer.

Frankrike

I Frankrike hör gränskontroller och gränsbevakning till gränspolisen, som lyder under inrikesministeriet och gendarmeriet, samt tullen, som lyder under finans-, ekonomi- och industriministeriet. Marinen och marina gendarmeriet deltar i övervakningen av havsområdet. Polisen och gendarmerna ansvarar för att bekämpa gränsöverskridande brottslighet, illegal invandring och människohandel. Även tullen deltar i den på gränsövergångsställena. Tullen har dock inte rätt att undersöka brottslighet i anknytning till olaglig invandring.

I Frankrike innehåller straffprocesslagen bestämmelser om metoderna för att undersöka brott. I straffprocesslagen finns det bestämmelser bland annat om polisens rätt till bevisprovokation genom köp och undersökning med pseudonym (enquête sous pseudonyme).

I Frankrike finns det enbart lite reglering kring informationskällor. Det är möjligt att en informationskälla får till exempel ett lindrigare straff. I straffprocesslagen behandlas bland annat undersökning och domar i fråga om människohandel. Straffprocesslagen innehåller inte något separat avsnitt om undersökning av ordnande av illegal invandring. I lagavsnittet om undersökning av organiserad brottslighet nämns att den gäller även för undersökning av illegal invandring och vistelse.

Danmark

I Danmark hör gränsövervakning, gränskontroller och asyl- och invandringsärenden till justitieministeriets förvaltningsområde. Polisen, som lyder under justitieministeriet, ansvarar för att genomföra gränsövervakning och gränskontroller.

Polisen använder i stor utsträckning olika tvångsmedel för att förhindra och utreda människohandelsbrott. Lagstiftningen innehåller förutsättningar för användning av undersökningsåtgärder i undersökningen av brott. Sådana särskilda undersökningsmetoder är bland annat avlyssning, täckoperationer och kontrollerade leveranser. Ovan nämnda undersökningsmetoder lämpar sig för undersökning av människohandelsbrott. I Danmark regleras polisens och säkerhets- och underrättelsetjänstens verksamhet i rättskipningslagen. I lagens andra del finns det bestämmelser om undersökning och tvångsmedel.

6 Remissvar

6.1 Allmänt om utlåtandena

Remissinstanserna understödde propositionens mål om att utveckla befogenheterna då verksamhetsmiljön för brottsbekämpningen förändras. Remissinstanserna understödde med vissa anmärkningar att utredningen av penningtvätt och människohandel som inte hänför sig till ordnande av olaglig inresa fogas till de brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att utreda. Med vissa förbehåll och anmärkningar understödde remissinstanserna i regel förslaget om nya och utvidgade befogenheter för hemligt inhämtande av information och hemliga tvångsmedel vid Gränsbevakningsväsendet.

I den fortsatta beredningen av propositionen har det ansetts att det inte finns skäl att i sak ändra lagförslaget med anledning av remissvaren. Däremot har motiveringarna till propositionen kompletterats och förtydligats och några korrigeringar av teknisk karaktär har gjorts i lagförslagen.

Remissvaren har refererats detaljerat i det sammandrag av utlåtandena som publicerats den 3 februari 2025. Nedan följer en koncis genomgång av de centrala remissvaren och hur de beaktats i den fortsatta beredningen av propositionen. I regel upprepas inte utlåtandena i den utsträckning som remissinstanserna meddelat att de understödjer förslagen i propositionsutkastet.

6.2 De nya befogenheterna som föreslagits för Gränsbevakningsväsendet

Statsrådets justitiekansler meddelade att då befogenheterna inom brottsbekämpning i Finland utöver polisen, som fungerar som allmän myndighet, är fördelade till gränsbevaknings-, tull- och militärmyndigheterna, som fungerar som specialmyndigheter, är regleringen kring brottsbekämpningen en något fragmenterad helhet. I praktiken kan utspridningen av uppgifterna dock vara ett effektivt och ändamålsenligt sätt att trygga brottsbekämpningen i det finländska samhället och i ett bredare perspektiv även den nationella säkerheten. Det är dock önskvärt att lagstiftningen om brottsbekämpning och underrättelseverksamhet granskas i ett lämpligt sammanhang även på ett tillräckligt övergripande sätt.

Justitiekanslern ansåg att godtagbara och vägande intressen lagts fram som bakgrund till den föreslagna regleringen och att bedömningen i motiveringarna till lagstiftningsordningen gjorts på ett förtjänstfullt sätt. I den fortsatta beredningen finns det dock skäl att fundera på i vilken utsträckning det i motiveringarna är möjligt att ännu konkretare lyfta fram de problem som i nuläget eventuellt framkommit och som ändringarna har för avsikt att åtgärda.

Justitiekanslern hänvisade till anvisningarna om upprättande av regeringspropositioner och grundlagsutskottets betänkande GrUB 2/2024 rd om berättelsen för år 2022 av statsrådets justitiekansler. Grundlagsutskottet har betonat att ett omnämnande om en begäran om ett utlåtande av grundlagsutskottet å ena sidan ska inkluderas i motiveringarna i de oklara situationer som nämns i anvisningarna, men å andra sidan ska ett sådant yttrande inte inkluderas i motiveringarna i andra situationer. Enligt justitiekanslern är det möjligt att i den fortsatta beredningen fundera på om propositionen dock är förknippad med ett sådant tolkningsproblem, som innebär att ett utlåtande av grundlagsutskottet behövs, om det är möjligt att lägga fram exakta och tillräckliga motiveringar för de föreslagna befogenheterna i propositionen med en sådan precision som grundlagsutskottet förutsatt i sin praxis. Det finns skäl att åtminstone specificera de föreslagna bestämmelser och rättsfrågor som i ljuset av grundlagen och grundlagsutskottets utlåtandep Praxis ser ut att lämna utrymme för tolkning och som är

förknippade med ett sådant verkligt tolkningsproblem, som gör det behövligt att grundlagsutskottet avger ett utlåtande.

Riksdagens justitieombudsman konstaterade att de föreslagna nya brotten som ska undersökas, då de har en fast koppling till de brott som ska undersökas av Gränsbevakningsväsendet redan utifrån den gällande lagen, i sig verkar vara ändamålsenliga och eventuellt effektiviserar och påskyndar de utredningen av misstänkta brott som upptäckts i de situationer som beskrivits i utkastet.

Enligt justitieombudsmannen ser det ut som de föreslagna nya befogenheterna, som i jämförelse med till exempel användningen av motsvarande medel vid polisen i viss mån är mer begränsade, och utvidgningen av de befogenheter som är i användning handlar om brott som torde vara proportionerliga i förhållande till befogenheterna, då deras allvar vägs mot hur varje befogenhet inkräktar på objektets grundläggande fri- och rättigheter. Behovet av befogenheterna och deras genomslag då allvarliga brott förhindras och utreds, vilket lagts fram som en motivering, och det faktum att befogenheterna kan ha en avgörande betydelse för att utreda och förhindra de allvarliga brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka, kan vara en godtagbar grund för att stifta en lag, med hänsyn till begränsningarna av de grundläggande fri- och rättigheterna.

Justitieministeriet konstaterade att propositionen inte innehåller någon bedömning av dess grundläggande utgångspunkt, enligt vilken Gränsbevakningsväsendets uppgift i brottsbekämpningen utvidgas till nya brott och väsendet därmed även får nya befogenheter. Justitieministeriet anser att det inte är helt problemfritt med en föreslagen reglering där Gränsbevakningsväsendet ges överlappande uppgifter och befogenheter i förhållande till polisen utan egentlig koppling till dess grundläggande uppgifter, även om godtagbara mål som gäller utredningen av brott kan påvisas för regleringen. Det skulle vara möjligt att åtgärda de praktiska problemen i anknytning till utredning av de brott som beskrivits i propositionsutkastet genom att utveckla samarbetet mellan Gränsbevakningsväsendet och polisen och vid behov öka polisens resurser. Utifrån de motiveringar som lagts fram i propositionsutkastet förblir det även oklart om de begränsningar av de grundläggande fri- och rättigheterna som följer av de föreslagna befogenheterna verkligen är nödvändiga. Justitieministeriet riktar uppmärksamhet på att tvångsmedelslagen omfattas av justitieministeriets ansvarsområde och att justitieministeriet inte varit med i beredningen av utkastet före remissförfarandet.

Enligt kommunikationsministeriet står utfärdande av bestämmelser om befogenheter som är i användning till en annan förundersökningsmyndighet inte nödvändigtvis i samklang med det nödvändighetskrav som hör till förutsättningarna för att begränsa de grundläggande fri- och rättigheterna och det ska vara möjligt att för varje befogenhet lägga fram en vägande grund som gäller Gränsbevakningsväsendets brottsbekämpande uppgifter, vilken visar att befogenheten är nödvändig.

Utifrån utlåtandena kompletterades motiveringarna till propositionen och motiveringarna till lagstiftningsordningen. Till beskrivningen av nuläget fogades motiveringar i synnerhet om penningtvätt och styrd användning av informationskällor. Behovet av ett yttrande med ett önskemål om att ärendet behandlas av grundlagsutskottet har därefter omvärderats och inget sådant yttrande framförs längre.

Justitieministeriet riktade uppmärksamhet på att en enskild brottslighet kan omfatta penningtvätt som anknyter till flera olika förbrott, varav en del i fortsättningen inte omfattas av Gränsbevakningsväsendets, utan polisens befogenhet. Polisinrättningen i Helsingfors anmärkte att människohandel, människosmuggling och penningtvätt kan vara en del av en större

brottshelhet, som kan omfatta även annan allvarlig brottslighet, såsom narkotikabrottslighet, som begås inom ramen för organiserad brottslighet och lämnar utanför Gränsbevakningsväsendets befogenhet. Polisstyrelsen och centralkriminalpolisen betonade att Gränsbevakningsväsendet ska säkerställa att polisen inte inlett förundersökning eller använder informationskällor i anknytning till ett förbrott som gäller ett visst häleribrott. Det är inte ändamålsenligt att samtidigt undersöka brott som hör till samma brottshelhet vid två olika myndigheter. Polisstyrelsen, centralkriminalpolisen och polisinspektionen i Helsingfors konstaterade att Gränsbevakningsväsendet inte heller i fortsättningen har befogenhet att undersöka förbrott till häleribrott. Polisstyrelsen, centralkriminalpolisen och polisinspektionen i Helsingfors betonade Gränsbevakningsväsendets anmälningsskyldighet gentemot polisen och polisens övertagningsrätt.

Utifrån utlåtandena preciserades motiveringarna i propositionen om häleribrott och penningtvätt samt om anmälningsskyldigheten och polisens övertagningsrätt. Utifrån justitieministeriets utlåtande har rubriceringen av penningtvätt i 4 § i lagförslag 1 preciserats. Utifrån utlåtandena av polisstyrelsen, centralpolisens, skyddspolisen och polisinspektionen i Helsingfors har bestämmelserna i lagförslag 1 preciserats i fråga om beslutsfattandet av centralkriminalpolisens chef i fråga om täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät.

Finansministeriet och Tullen riktar uppmärksamhet på förslagets konsekvenser för undersökningen av penningtvättsbrott vid Tullen i fall där undersökningen fått sin början utifrån kontrollobservationer i anknytning till kontanttransporter. Utifrån finansministeriets och Tullens utlåtanden har propositionens motiveringar preciserats i fråga om kontanter som Gränsbevakningsväsendet påträffar vid in- eller uteresakontroller så att Tullen i enlighet med etablerad praxis fortfarande undersöker en misstanke om penningtvätt i anknytning till kontanttransporter, om det är oklart om ärendet omfattas av Gränsbevakningsväsendets befogenhet.

I den fas då propositionen färdigställdes fogades till den, efter samrådet med finansministeriet, ett förslag om ändring av inkomstskattelagen, vilket gäller skattefrihet för ett arvode som betalas vid användning av informationskällor (lagförslag 6).

6.3 Överföring av förundersökningen av ett brott till en annan myndighet

Justitieombudsmannen och justitiekanslern riktade uppmärksamhet på regeringens proposition RP 82/2023 rd, 188 §, som använts som motivering till bestämmelsen om överföring av misstänkta brott av Gränsbevakningsväsendets högsta tjänstemän till polisen (8 § 3 mom. i lagförslag 1). Lagutskottet har i sitt utlåtande om propositionen föreslagit att försvarsutskottet vidare överväger om det fortfarande finns skäl att ytterligare utvidga gruppen av de tjänstemän som nämns i 188 § 2 mom. (LaUU 9/2024 rd, s. 13).

Justitieombudsmannen konstaterade att Gränsbevakningsväsendet i syfte att trygga en objektiv och oberoende undersökning i varje fall alltid ska överföra utredningen av brottsmisstankar som gäller även andra grupper av personer än de nu föreslagna till polisen. Sådana utgörs åtminstone av alla misstänkta brott av tjänstemän som har till uppgift att övervaka brottsbekämpningen inom Gränsbevakningsväsendet. I regleringen finns det dessutom skäl att de tjänstemän som sköter brottsbekämpande uppgifter vid Gränsbevakningsväsendet inte i någon situation undersöker misstänkta brott av närstående kolleger.

Justitieombudsmannen riktade även uppmärksamhet på att ett brott som misstänkts ha begåtts av en polisman alltid undersöks vid en annan polisenhet än en polisenhet vid hans eller hennes verksamhetsställe. En motsvarande reglering på lagnivå behövs även för

Gränsbevakningsväsendet. Justitieombudsmannen konstaterade att alla brottmål som handläggs i ett militärt disciplinförfarande fortsättningsvis kan undersökas av Gränsbevakningsväsendet med motsvarande arrangemang som för brottmål som gäller poliser.

Justitiekanslern konstaterade att oberoende av slutresultatet i fråga om Försvarsmakten, ska överföringsskyldigheten bedömas ur Gränsbevakningsväsendets synvinkel. I ärendet väcks ofrånkomligen en fråga om varför förtroendet för en objektiv undersökning inte förutsätter att undersökningen överförs till polisen även i fråga om brottsmisstankar som gäller andra än Gränsbevakningsväsendets högsta tjänstemän, varvid den föreslagna avgränsningen till de högsta tjänstemännen ska motiveras noggrannare än för närvarande i propositionen.

Motiveringarna till förslaget har preciserats utifrån justitieombudsmannens och justitiekanslerns utlåtanden. Det gällande 8 § 3 momentet i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet och den ändring som föreslagits i det anses dock tillsammans säkerställa tilltron till en objektiv undersökning. Bestämmelsen motsvarar vad som föreskrivs i den av riksdagen godkända lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten (RSv 2/2025 rd – RP 82/2023 rd, 189 §).

Finansministeriet och Tullen riktade uppmärksamhet på att Gränsbevakningsväsendet kan överföra förhindrandet och utredningen av ett brott även till Tullen. Motiveringarna till propositionen har preciserats utifrån utlåtandena.

I den fortsatta beredningen ansågs den av försvarsministeriets föreslagna bestämmelsen om överföring av förhindrande eller utredning av ett brott även till Försvarsmakten inte vara behövlig.

6.4 Konsekvenser

Konsekvenser för myndigheterna

Polisinrättningen i Helsingfors konstaterade att man i fråga om täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät och bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät ska rikta uppmärksamhet på koordineringen av verksamheten tillsammans med polisens förvaltning och Tullen samt även inom Gränsbevakningsväsendet, för att undvika onödiga överlappande funktioner.

Åklagarmyndigheten konstaterade att styrd användning av informationskällor torde förutsätta även interna anvisningar om den operativa verksamheten i anknytning till användningen av det nya tvångsmedlet. Användning av detta hemliga tvångsmedel förutsätter grundlig utbildning och ett system för att skydda informationskällan.

Finlands Näringsliv rf ansåg att det är centralt att säkerställa tillräcklig utbildning av de tjänstemän som är berättigade att använda befogenheterna och en effektiv övervakning av användningen av befogenheterna. Befälsförbundet ansåg att föregripande handledning, anvisningar och utbildning har en väldigt viktig betydelse. Finlands Advokatförbund konstaterade att utvidgningen av Gränsbevakningsväsendets befogenheter är avsevärd, även om den är enhetlig med övriga förundersökningsmyndigheters befogenheter. Enligt Finlands Advokatförbund ska Gränsbevakningsväsendets personal erbjudas tillräcklig utbildning kring ämnet då befogenheterna utvidgas väsentligt till ett område som är kritiskt med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna.

Diskrimineringsombudsmannen och Suomen syyttäjähdistys ry betonar tillräcklig utbildning av brottsutredare och undersökningsledare i fråga om såväl identifiering av människohandel som undersökningen av sådan. Ett fungerande samarbete och en fungerande ansvarsfördelning mellan förundersökningsmyndigheterna ska säkerställas.

Propositionens konsekvensbedömning kompletterades utifrån ovan nämnda utlåtanden.

Konsekvenser för informationshanteringen

Finansministeriet riktade uppmärksamhet på att utkastet inte innehåller någon bedömning av kostnadskonsekvenserna för informationshanteringen av uppgifter som fåtts i brottsbekämpningen inom Gränsbevakningsväsendet med de utvidgade befogenheterna enligt propositionen när det gäller eventuella ändringar i informationsbehandlingen och -utbytet i myndigheternas informationssystem i anknytning till verksamheten. Utkastet innehåller inte heller någon tydlig bedömning av eventuella konsekvenser för informationshanteringen av ändringarna av verksamheten eller informationssystemen.

Konsekvensbedömningen i propositionen kompletterades med en bedömning av konsekvenserna för informationshanteringen.

Ekonomiska konsekvenser

Finlands Näringsliv rf och FiCom ry riktar uppmärksamhet på det ökade antalet hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel och den administrativa börda och de kostnader som följer av detta för teleoperatörerna.

I den fortsatta beredningen konstaterades, såsom Finlands Näringsliv rf och FiCom ry konstaterar i sina utlåtanden, att begäranden som gäller hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel till teleföretagen och svaren på dessa förmedlas via centralkriminalpolisen. Detta sakläge kvarstår även i fortsättningen på så sätt att förfaringssätten är maximalt enhetliga och effektiva. Ersättning av teleföretagens kostnader är däremot en större fråga som inte kan behandlas i samband med denna regeringsproposition.

Juristförbundet konstaterar att behandlingen av hemliga tvångsmedel är en avsevärd uppgift som påverkar domstolarnas resurser. De ekonomiska konsekvenserna ska bedömas och de kostnader som uppstår ska kompenseras fullt ut. Sådana enskilda ändringar i lagstiftningen kan, om de upprepas, avsevärt påverka såväl Gränsbevakningsväsendets som domstolarnas verksamhet, även om de enskilt är små.

Konsekvensbedömningen i propositionen kompletterades utifrån Juristförbundets utlåtande.

Konsekvenser i landskapet Åland

Ålands landskapsregering konstaterade att den i ärendet hört Ålands polismyndighet, som är en av Gränsbevakningsväsendets viktigaste samarbetsmyndigheter. Det är positivt och samarbetet främjas av att gränsbevakningsmyndigheten får befogenheter för hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel vilka motsvarar de befogenheter som polisen redan har. Även en större befogenhet i fråga om människohandels- och penningtvättsbrott är positivt och främjar att brott förhindras och utreds effektivare. Det bör beaktas att förslaget inte ändrar bestämmelserna om överföring av förundersökning till polisen.

Ålands landskapsregering konstaterade att landskapet inte fått någon ersättning från riket då den nya rikslagstiftningen avsevärt ökat kostnaderna för landskapets polismyndighet. Propositionsutkastet påverkar dock inte kostnadsfördelningen mellan riket och landskapet, även om förslaget kan leda till att Gränsbevakningsväsendet utför vissa uppgifter som Ålands polismyndighet sköter för närvarande. Propositionsutkastet gäller främst brott som ofta är av internationell karaktär och gäller organiserad, ekonomisk eller annan allvarlig brottslighet och följaktligen omfattas av centralkriminalpolisens befogenhet. Eventuella överföringar av arbetsuppgifter sker sålunda främst mellan centralkriminalpolisen och Gränsbevakningsväsendet.

Enligt justitieministeriet har de föreslagna uppgifter som gäller utredning av vissa brott, vilka enligt förslaget överförs från polisen till Gränsbevakningsväsendet, sannolikt konsekvenser även för det med överenskommelseförordningen föreskrivna verksamhetsområdet för Ålands polismyndighet. Detta kan eventuellt ha vissa ekonomiska konsekvenser för förvaltningen i landskapet Åland. Det finns ett behov av att komplettera texten med en egentlig bedömning av konsekvenserna av lagförslagen i propositionen för landskapet Åland.

Konsekvensbedömning i propositionen kompletterades i fråga om landskapet Åland utifrån utlåtandena.

6.5 Laglighetsövervakningen

Riksdagens justitieombudsman hänvisade till sin tidigare ståndpunkt om att brottsbekämpningen ska utvecklas så att den i regel hör till polisen. När kretsen av myndigheter som är berättigade att använda olika befogenheter dock utvidgas och även själva befogenheterna utökas och utvidgas, innebär detta tilltagande utmaningar för övervakningen av användningen av befogenheterna.

Justitieombudsmannen konstaterade att förtroendet för ändamålsenlig användning av hemliga metoder uttryckligen förutsätter en extern laglighetsövervakning. Justitieombudsmannen är för närvarande i praktiken den enda externa övervakaren av användningen av Gränsbevakningsväsendets hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel. Justitieombudsmannen har inte någon möjlighet att övervaka all användning av hemliga medel hos alla aktörer med den intensitet som dessa medels natur förutsätter. En sådan intensiv övervakning lämpar sig inte ens för den högsta laglighetsövervakaren.

Justitieombudsmannen hänvisade till riksdagens svar 374/2010 rd, där riksdagen förutsatt att regeringen utreder om det utöver det nuvarande övervakningssystemet för hemliga tvångsmedel finns skäl att grunda ett organ som består av sakkunniga och som övervakar förundersökningsmyndigheternas verksamhet och användningen av tvångsmedel. Inget sådant organ har dock grundats. Enligt justitieombudsmannen är underrättelsetillsynsombudsmannen en sådan lämplig extern övervakare.

Finlands Advokatförbund och Helsingfors tingsrätt ansåg att det för tydlighetens skull finns skäl att utfärda bestämmelser om alla befogenheter för hemliga tvångsmedel och förutsättningarna för dessa i första hand i tvångsmedelslagen. Finlands Advokatförbund konstaterade att tillsynen av användningen av tvångsmedel dessutom, med undantag för den årliga berättelsen, anförtröts den myndighet som själv utövar tvångsmedel. Finlands Advokatförbund uppmanar att överväga metoder för effektiv retroaktiv tillsyn för att trygga medborgarnas grundläggande fri- och rättigheter och förtroendet för myndighetsverksamheten samt för att förhindra missbruk.

7 Specialmotivering

7.1 Lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet

4 §. *Brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka.* Det föreslås att två nya punkter fogas till paragrafen, varför numreringen ändras från och med den nuvarande 4 punkten.

Enligt den nya 4 punkten får Gränsbevakningsväsendet förhindra, avslöja och utreda människohandel enligt 3 § och grov människohandel enligt 3 a § i 25 kap. i strafflagen i samband med gränskontroll, Gränsbevakningsväsendets brottsbekämpning eller utförande av tillsynsuppgifter som ankommer på Gränsbevakningsväsendet.

Genom ändringen förbättras bekämpningen av människohandel och ställningen för offren för människohandel, eftersom myndigheterna har bättre möjligheter ingripa i brott. Avgränsningen av behörigheten till fall som uppdagats i samband med gränskontroll, Gränsbevakningsväsendets brottsbekämpning eller tillsynsverksamhet täcker de situationer där Gränsbevakningsväsendet med störst sannolikhet påträffar offer för människohandel. Misstankar om människohandel uppkommer med störst sannolikhet vid in- eller utresekontroll, i samband med gränsövervakning, när Gränsbevakningsväsendet utreder andra brott som hör till dess behörighet eller i samband med Gränsbevakningsväsendets tillsynsverksamhet, såsom övervakning av utlänningar.

Gränsbevakningsväsendets befogenheter i fråga om människohandelsbrott begränsas också av den territoriella inriktningen av Gränsbevakningsväsendets verksamhet, som regleras i 4 § i gränsbevakningslagen. I praktiken förhindrar och utreder Gränsbevakningsväsendet människohandelsbrott i sin verksamhet för upprätthållande av gränsordningen eller gränssäkerheten och genomförande av gränskontroll. Dessutom ska de bestämmelser i 7 § i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet tillämpas som gäller Gränsbevakningsväsendets skyldighet att underrätta polisen när det vidtar åtgärder för att förhindra och utreda brott och i samband med detta använder hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel samt bestämmelsen i 8 § 1 mom. om polisens rätt att på eget initiativ överta ett brottsbekämpningsuppdrag (polisens övertagningsrätt). Anmälningsskyldigheten och övertagningsrätten ska grunda sig på beslut som fattas på basis av uppgifter i informationssystemen.

Gränsbevakningsväsendet har i samband med människohandelsbrott behörighet att undersöka ett i 19 a § i lagen om näringsförbud (1059/1985) avsett näringsförbudsärende med stöd av 3 § 3 mom. i den lagen.

Enligt 13 punkten i paragrafen har Gränsbevakningsväsendet till uppgift att förhindra, avslöja och utreda penningtvättsbrott i samband med gränskontroll, Gränsbevakningsväsendets brottsbekämpning eller utförande av tillsynsuppgifter som ankommer på Gränsbevakningsväsendet, om förbrottet till det misstänkta brottet är ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka eller ett förbrott till häleri, det vill säga ett stöld-, förskingrings-, rån-, utpressnings-, bedrägeri-, ocker- eller betalningsmedelsbedrägeribrott.

Det föreslås att det till brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka fogas penningtvätt enligt 6 §, grov penningtvätt enligt 7 §, penningtvätt av oaktsamhet enligt 9 § och penningtvättsförseelse enligt 10 § i 32 kap. i strafflagen.

Gränsbevakningsväsendet kan enligt förslaget förhindra och utreda häleri- och penningtvättsbrott på basnivå som har samband med gränsöverskridande egendomsbrottslighet och ordnande av olaglig inresa och har koppling till Gränsbevakningsväsendets tillsynsverksamhet eller brottsbekämpning. Gränsbevakningsväsendet ska dock före undersökning av ett häleribrott försäkra sig om att inte polisen har på gång en förundersökning eller inhämtande av information som gäller ett förbrott som hänför sig till misstanken om häleribrott. Dessutom bör det noteras att det i en enskild brottslig verksamhet kan förekomma penningtvätt som hänför sig till flera olika förbrott, av vilka en del inte heller i fortsättningen hör till Gränsbevakningsväsendets behörighet. Utredningen överförs då till en annan förundersökningsmyndighet. Vid behov kan man också till exempel inrätta en gemensam utredningsgrupp för att utreda ärendet. Om det misstänkta brottet är förenat med till exempel organiserad brottslighet, är det möjligt att avtala om utredningsarrangemangen och samarbete kring utredningen till exempel i enlighet med PTG-lagen. Polisen har dessutom alltid rätt att på eget initiativ överta undersökningen av ett brottmål (polisens övertagningsrätt).

Det kan vara omöjligt att fastställa ett förbrott till ett penningtvättsbrott i en situation där Gränsbevakningsväsendet påträffar en betydande summa kontanter i samband med gränsövergång. Tullen har haft sådana undersökningar som inletts utifrån granskningsobservationer i anslutning till transport av pengar. Åtals- och rättspraxis har utvecklats så att beviset för förbrott i vissa fall med avvikelse från tidigare praxis har motsvarat penningtvättsdirektivet och man därmed i praktiken inte behövt påvisa ett specificerat förbrott. Detta innebär att om man vid påträffande av kontanter vid en in- eller utresekontroll inte känner till att ärendet hör till Gränsbevakningsväsendets behörighet, undersöker Tullen i enlighet med etablerad praxis misstanken om penningtvätt i samband med transport av kontanter.

Den föreslagna ändringen innebär inte att Gränsbevakningsväsendet får rätt att undersöka förbrott till häleribrott, det vill säga stöld-, förskingrings-, rån-, utpressnings-, bedrägeri-, ocker- eller betalningsmedelsbedrägeribrott, om de inte hänför sig till Gränsbevakningsväsendets övriga förundersökning på det sätt som avses i 5 § i lagen.

I 1, 2, 5 (den tidigare 4 punkten) och 9 punkten (den tidigare 8 punkten) specificeras brotten enligt paragraf eller kapitel på samma sätt som de andra punkterna. Ändringarna är av teknisk natur.

I 6 punkten (den tidigare 5 punkten) i paragrafen finns en felaktig hänvisning till territoriekränkning enligt 17 kap. 7 b § i strafflagen. Territoriekränkning är straffbart enligt 17 kap. 7 c § i strafflagen, varför hänvisningen ändras.

Paragrafens 12 punkt (den tidigare 11 punkten) om häleribrott föreslås bli ändrad så att häleribrott i fortsättningen ska kunna förhindras, avslöjas och utredas inte bara i samband med in- eller utresekontroll, utan i samband med gränskontroll, Gränsbevakningsväsendets brottsbekämpning eller utförande av tillsynsuppgifter som ankommer på Gränsbevakningsväsendet. Misstänkta häleribrott kan upptäckas till exempel i samband med gränsövervakning eller övervakning av utlänningar. Häleribrotten specificeras med hänvisning till paragrafer.

I 14 och 15 punkten i paragrafen (tidigare 12 och 13 punkten) ändras stavningen av Försvarsmaktens namn. Ändringen är teknisk.

8 §. Överföring av förhindrande och utredning av brott till polisen eller Tullen. I paragrafens 2 mom. föreskrivs det att Gränsbevakningsväsendet ska ges tillfälle att delta i förhindrandet och

utredningen av ett brott även när förhindrandet och utredningen av brottet har överförs till en annan myndighet.

I den gällande 2 mom. 2 punkten nämns ordnande av olaglig inresa och till det anknutet brott mot friheten. I brott mot friheten ingår i dag också människohandelsbrott. Det föreslås att Gränsbevakningsväsendet ska ha rätt att förhindra och utreda människohandelsbrott också utan anknytning till ordnande av olaglig inresa, varför människohandelsbrott bör nämnas separat i den här punkten.

Paragrafens 3 mom. gäller överföring av utredningen av ett brott till polisen i fråga om ärenden som gäller militära brott och tjänstebrott. Gränsbevakningsväsendet ska överföra utredningen av brottet till polisen, om det finns skäl att misstänka att en person som tjänstgör vid Gränsbevakningsväsendet har gjort sig skyldig till ett brott som ska handläggas som ett militärt rättegångsärende eller till ett brott som avses i 40 kap. i strafflagen och brottets allvar eller tilltron till en objektiv undersökning kräver det.

Till 3 mom. fogas en ny bestämmelse enligt vilken utredningen av ett brott dock alltid ska överföras till polisen, om den som misstänks för brottet är en tjänsteman som utnämns till en tjänst som chef eller biträdande chef för Gränsbevakningsväsendet eller som general eller amiral vid Gränsbevakningsväsendet. Vid en sådan här brottsmisstanke gör tjänstemannens höga ställning och uppgifternas kravnivå brottsmisstanken till en samhälleligt viktig fråga, också om det skulle vara fråga om ett ringa brott. Med hänvisning till objektiviteten är det motiverat att utredningen av brottet i sådana fall alltid utförs av polisen. Genom förfarandet säkerställs också utredningens opartiskhet, eftersom kravet på opartiskhet på grund av Gränsbevakningsväsendets linjeorganisation accentueras vid förhindrande och utredning av brott och opartiskheten lättare kan äventyras. När det gäller en utrednings opartiskhet är det inte endast fråga om att nå rätt resultat, utan också om hur förfarandet ser ut för utomstående.

Enligt det gällande 3 mom. i paragrafen ska en förundersökning alltid överföras till polisen när brottets allvar eller tilltron till en objektiv undersökning kräver det. Enligt den föreslagna nya bestämmelsen ska förundersökningen alltid överföras till polisen också när det är fråga om förundersökning av sådana brott som Gränsbevakningsväsendets högsta tjänstemän misstänks ha begått. Detta motsvarar nuvarande praxis, enligt vilken man vid Gränsbevakningsväsendet med mycket låg tröskel har överfört ansvaret för utredningen till polisen oberoende av personens tjänstställning eller uppgift. Varje fall och behovet att överföra undersökningen av fallet bedöms separat. Samarbetet med polisen har varit smidigt.

Med beaktande av polisens resurser är det inte ändamålsenligt att alla misstänkta militära brott och tjänstebrott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka överförs till polisen. Detta gäller till exempel mindre brott som behandlas i ett disciplinärt förfarande, såsom mindre brott mot Gränsbevakningsväsendet bestämmelser. Å andra sidan är det skäl att beakta att också ett mindre brott kan inverka på ett betydande sätt på den militära disciplinen och ordningen. Sådana här misstänkta brott som äventyrar disciplinen och ordningen är förenade med ett stort utredningsintresse och krav på skyndsam behandling. Ett snabbt ingripande har också en förebyggande effekt i fråga om militär disciplin och ordning. Med beaktande av polisens resurser är det inte säkert att undersökningen skulle genomföras tillräckligt snabbt.

Det är också motiverat att förfarandet i fråga om samma brottmål i regel är det samma i fråga om Gränsbevakningsväsendets personal och dem som fullgör beväringstjänst vid Gränsbevakningsväsendet. Om alla brottsmisstankar som gäller Gränsbevakningsväsendets tjänstemän överförs till polisen är förfarandet inte jämligt ur beväringarnas synvinkel.

Undersökningsledare vid Gränsbevakningsväsendet är en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad som fått utbildning för undersökningsledare. Undersökningsledaren fattar självständigt under tjänsteansvar de beslut som i lag föreskrivs för undersökningsledare.

Den nya bestämmelsen i 3 mom. motsvarar till sitt innehåll det som föreskrivs i den nya lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom Försvarsmakten som godkänts av riksdagen (RSv 2/2025 rd – RP 82/2023 rd, 189 §). Det skulle vara motiverat att regleringen i saken är så enhetlig som möjligt vid Gränsbevakningsväsendet och Försvarsmakten. Riksdagens lagutskott har i sitt utlåtande om regeringens proposition fäst uppmärksamhet vid bestämmelsen i fråga och betonat att undersökningens opartiskhet inte bara handlar om att slutresultatet ska bli det rätta, utan också om hur förfarandet ser ut för en utomstående (LaUU 9/2024 rd, s. 13).

13 §. Användning av hemliga metoder för inhämtande av information. I paragrafen förtecknas de hemliga metoder för inhämtande av information som Gränsbevakningsväsendet får använda i syfte att förhindra brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka. Det föreslås att täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät och bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät fogas till förteckningen. I definitionen av teknisk observation görs en teknisk precisering.

14 §. Förutsättningar för användning av hemliga metoder för inhämtande av information. I gällande 2 mom. i paragrafen föreskrivs det att utöver vad som nedan föreskrivs om särskilda förutsättningar för användning av hemliga metoder för inhämtande av information får systematisk observation, teknisk avlyssning, optisk observation, teknisk spårning av personer, teknisk observation av utrustning och kontrollerade leveranser användas bara om dessa metoder kan antas vara av synnerlig vikt för förhindrande av ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka. Med dessa metoder är det möjligt att ingripa i de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna i en sådan omfattning att det har varit motiverat att ställa ett sådant särskilt villkor för användningen av dem.

Det föreslås att 2 mom. ändras så att villkoret att metoderna ska vara av synnerlig vikt utvidgas att gälla också de nya befogenheter för hemliga metoder för inhämtande av information som föreslås i propositionen, det vill säga täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät, bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät och styrd användning av informationskällor.

Dessutom förutsätts det vid användning av befogenheten för täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät och bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät att metoden ska tillgripas som sista alternativ. Till momentet fogas en bestämmelse enligt vilken det för täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät och bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät dessutom förutsätts att metoden är nödvändig för att ett brott ska kunna förhindras. För användningen av dessa metoder ställs sålunda i enlighet med polislagen och lagen om brottsbekämpning inom Tullen betydligt strängare särskilda villkor än för andra hemliga metoder för inhämtande av information.

Kravet på nödvändighet innebär inte att en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät eller bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät kan genomföras endast om brottet annars inte skulle förhindras eller bli utrett. Å andra sidan är täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät eller bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät inte möjliga endast på den grunden att det skulle underlätta utredningen av ett ärende, och inte heller om bevis kan fås på något annat sätt. I praktiken föregås täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät och bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät av inhämtande av information genom öppna källor, eventuell observation och därefter

datanätsbaserat förtäckt inhämtande av information, så det är fråga om metoder som kommer i sista hand.

16 §. Teleövervakning och dess förutsättningar. I 2 mom. föreskrivs det om Gränsbevakningsväsendets rätt till teleövervakning. Gränsbevakningsväsendet får använda teleövervakning för att förhindra grovt ordnande av olaglig inresa, grovt ordnande av olaglig inresa och ett till det anknutet människohandelsbrott och grovt jaktbrott. Momentet ändras så att Gränsbevakningsväsendet i regel har rätt till teleövervakning för förhindrande av brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka om det är fråga om ett brott för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst fyra år.

Detta innebär att teleövervakning för förhindrande av brott utvidgas att gälla följande brott:

- människohandelsbrott och grovt människohandelsbrott utan samband med grovt ordnande av olaglig inresa
- grovt frihetsberövande enligt 25 kap. i strafflagen i anknytning till ordnande av olaglig inresa
- grov förfälskning av dokument som ska granskas av Gränsbevakningsväsendet
- grov penningtvätt
- grovt eller yrkesmässigt häleri
- grovt skjutvapenbrott
- grov miljöförstöring
- grovt naturskyddsbrott inom naturskyddsområden
- grov skadegörelse, grov stöld och grov bruksstöld av motordrivet fortkäffningsmedel som riktar sig mot en gränsbevakningsmyndighet eller mot gränsmärken och gränsanordningar som Gränsbevakningsväsendet svarar för.

Det är inte motiverat att utvidga befogenheten till tjänstebrott och militära brott enligt 4 § 14 och 15 punkten i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet eller tagande av gisslan eller förberedelse till tagande av gisslan enligt 25 kap. i strafflagen i anknytning till ordnande av olaglig inresa. Det är inte heller motiverat att utvidga befogenheten till allmänfarliga brott enligt 34 kap. i strafflagen som riktar sig mot Gränsbevakningsväsendet eller våldsam motstånd mot tjänsteman enligt 1 § och grovt givande av muta enligt 14 § i 16 kap. i strafflagen. I praktiken överför Gränsbevakningsväsendet förhindrandet av sådana brott till polisen med stöd av 8 § 1 mom. i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet av orsaker som hänför sig till undersökningens opartiskhet eller brottets allvarlighetsgrad.

23 §. Förtäckt inhämtande av information och dess förutsättningar. Gränsbevakningsväsendets behov av förtäckt inhämtande av information accentueras särskilt inom kärnområdet för Gränsbevakningsväsendets brottsbekämpning vid bekämpning av brottslighet med anknytning till olaglig inresa, men det är ett behövligt verktyg också för förhindrande och utredning av vissa andra brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka. Gränsbevakningsväsendet får idag använda befogenheten för att förhindra grovt ordnande av

olaglig inresa eller grovt ordnande av olaglig inresa och ett till det anknutet människohandelsbrott.

Förhindrande och utredning av grova förfalskningsbrott som riktar sig mot resedokument hör till kärnområdet för Gränsbevakningsväsendets brottsbekämpning, eftersom det är fråga om brottslighet i anknytning till olaglig inresa som överskrider Schengenområdets yttre gränser. Grova förfalskningar av resedokument görs vanligen av organiserade kriminella sammanslutningar. Utredning av de delaktiga med hjälp av förtäckt inhämtande av information är en central metod för att utreda saken. Grovt förfalskningsbrott som gäller resedokument är som brottstyp mycket nära grovt ordnande av olaglig inresa. En enhetlig befogenhet för förhindrande och utredning av båda brotten skapar förutsättningar för bekämpningen av allvarlig brottslighet som hänför sig till olaglig inresa.

Det föreslås att 2 mom. ändras så att Gränsbevakningsväsendet får rätt till annat förtäckt inhämtande av information än datanätsbaserat förtäckt inhämtande av information för förhindrande av brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka, om det är fråga om ett brott för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst fyra år. Detta innebär att befogenheten för förtäckt inhämtande av information i syfte att förhindra ett brott utvidgas att gälla följande brott:

- människohandelsbrott och grovt människohandelsbrott utan samband med grovt ordnande av olaglig inresa
- grovt frihetsberövande enligt 25 kap. i strafflagen i anknytning till ordnande av olaglig inresa
- grov förfalskning av dokument som ska granskas av Gränsbevakningsväsendet
- grov penningtvätt
- grovt eller yrkesmässigt häleri
- grovt jaktbrott
- grovt skjutvapenbrott
- grov miljöförstöring
- grovt naturskyddsbrott inom naturskyddsområden
- grov skadegörelse, grov stöld och grov bruksstöld av motordrivet forskaffningsmedel som riktar sig mot en gränsbevakningsmyndighet eller mot gränsmärken och gränsanordningar som Gränsbevakningsväsendet svarar för.

Med stöd av 5 kap. 15 § 2 mom. 6 punkten i polislagen får polisen använda förtäckt inhämtande av information, om det finns anledning att anta att åtgärden kan bidra till att utreda ett häleribrott som hänför sig till planmässig, organiserad, yrkesmässig, fortsatt eller upprepad brottslig verksamhet. Motsvarande befogenhet föreslås också för Gränsbevakningsväsendet, eftersom förtäckt inhämtande av information i fråga om sådana här allvarliga brott kan ha en betydande roll vid inhämtande av information som hänför sig till brottet. Bestämmelser om detta föreslås i 23 § 2 mom. 2 punkten.

Det är däremot inte motiverat att utvidga befogenheten till tjänstebrott och militära brott enligt 4 § 14 och 15 punkten i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet eller tagande av gisslan eller förberedelse till tagande av gisslan enligt 25 kap. i strafflagen i anknytning till ordnande av olaglig inresa. Det är inte heller motiverat att utvidga befogenheten till allmänfarliga brott enligt 34 kap. i strafflagen som riktar sig mot Gränsbevakningsväsendet eller våldsamt motstånd mot tjänsteman enligt 1 § och grovt givande av muta enligt 14 § i 16 kap. i strafflagen. I praktiken överför Gränsbevakningsväsendet förhindrandet av sådana brott till polisen med stöd av 8 § 1 mom. i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet av orsaker som hänför sig till undersökningens opartiskhet eller brottets allvarlighetsgrad.

24 §. Beslut om förtäckt inhämtande av information. Enligt 1 mom. ska beslut om förtäckt inhämtande av information för förhindrande av brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka fattas av avdelningschefen eller biträdande avdelningschefen för juridiska avdelningen vid staben för Gränsbevakningsväsendet.

Inom den operativa brottsbekämpningen är det möjligt att situationer som gäller användning av förtäckt inhämtande av information kan uppkomma snabbt och vid en tidpunkt där en viss enskild tjänsteman inte kan nås. Då kan befogenheten i fråga inte utövas trots att de materiella villkoren för användning av en hemlig metod för inhämtande av information är uppfyllda. Enligt 5 kap. 16 § i polislagen får beslut om förtäckt inhämtande av information fattas bland annat av en för uppdraget förordnad sådan anhållningsberättigad polisman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information. Enligt 3 kap. 12 § 1 mom. i lagen om brottsbekämpning inom Tullen får beslut om förtäckt inhämtande av information för att förhindra eller utreda brott fattas också av en anhållningsberättigad tullman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information.

Det vore ändamålsenligt att beslutsnivån förenhetligas i förhållande till de andra brottsbekämpningsmyndigheterna och att man till beslutsfattarna fogar en för uppdraget förordnad anhållningsberättigad gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information (STEKPOV). Ändringen av beslutsnivån gäller förtäckt inhämtande av information och datanätsbaserat förtäckt inhämtande av information.

Kravet att en anhållningsberättigad gränsbevakningsman ska ha särskild utbildning för hemligt inhämtande av information beror på att det är ytterst viktigt att vara medveten om gränsen för förtäckt inhämtande av information för att befogenheten inte ska utövas på ett sätt där det i själva verket är fråga om en täckoperation. Genom utbildningen kan man också förbättra säkerheten i arbetet, minska risken för brottsprovokation och för att inhämtandet av information avslöjas samt främja verksamhetens resultat.

29 §. Teknisk spårning och dess förutsättningar. I 3 mom. i paragrafen föreskrivs det att om syftet med teknisk spårning är att följa hur en person förflyttar sig genom att en spårningsanordning fästs i de kläder som denne bär eller i ett föremål som han eller hon bär med sig (*teknisk spårning av en person*), får åtgärden genomföras bara om personen i fråga med fog kan antas komma att begå ett brott som avses i 16 § 2 mom., dvs. grovt ordnande av olaglig inresa, eller grovt ordnande av olaglig inresa och ett till det anknutet människohandelsbrott eller grovt jaktbrott.

Paragrafens 3 mom. ändras så att Gränsbevakningsväsendet har rätt till teknisk spårning av en person för förhindrande av brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka om det är fråga om ett brott för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst fyra år. Ett villkor för användning av teknisk spårning av en person är dessutom att metoden kan

antas vara av synnerlig vikt för förhindrande av ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka.

Den föreslagna ändringen innebär att teknisk spårning av en person i syfte att förhindra ett brott utvidgas att gälla följande brott:

- människohandelsbrott och grovt människohandelsbrott utan samband med grovt ordnande av olaglig inresa
- grovt frihetsberövande enligt 25 kap. i strafflagen i anknytning till ordnande av olaglig inresa
- grov förfälskning av dokument som ska granskas av Gränsbevakningsväsendet
- grov penningtvätt
- grovt eller yrkesmässigt häleri
- grovt skjutvapenbrott
- grov miljöförstöring
- grovt naturskyddsbrott inom naturskyddsområden
- grov skadegörelse, grov stöld och grov bruksstöld av motordrivet fortkäffningsmedel som riktar sig mot en gränsbevakningsmyndighet eller mot gränsmärken och gränsanordningar som Gränsbevakningsväsendet svarar för.

Det är däremot inte motiverat att utvidga befogenheten till tjänstebrott och militära brott enligt 4 § 14 och 15 punkten i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet eller tagande av gisslan eller förberedelse till tagande av gisslan enligt 25 kap. i strafflagen i anknytning till ordnande av olaglig inresa. Det är inte heller motiverat att utvidga befogenheten till allmänfarliga brott enligt 34 kap. i strafflagen som riktar sig mot Gränsbevakningsväsendet eller våldsamt motstånd mot tjänsteman enligt 1 § och grovt givande av muta enligt 14 § i 16 kap. i strafflagen. I praktiken överför Gränsbevakningsväsendet förhindrandet av sådana brott till polisen med stöd av 8 § 1 mom. i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet av orsaker som hänför sig till undersökningens opartiskhet eller brottets allvarlighetsgrad.

Teknisk spårning av en person får utföras till exempel genom att en spårningsanordning fästs i ett klädesplagg som den spårade personen bär eller i en väska som personen bär med sig. Om en spårningsanordning placeras i ett fordon är det dock alltid fråga om teknisk spårning och inte i 3 mom. avsedd teknisk spårning av en person.

33 §. Inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustning. I 2 mom. hänvisas det till Kommunikationsverket. Myndighetens namn har ändrats till Transport- och kommunikationsverket, och hänvisningen bör ändras i enlighet med detta.

Täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät och bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät

34 a §. *Täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät och förutsättningar för sådana.* Till lagen fogas en ny paragraf där det föreskrivs om en ny befogenhet för Gränsbevakningsväsendet som gäller täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät. Befogenheten är en mycket viktig metod i synnerhet inom bekämpningen av brott som gäller ordnande av olaglig inresa och människohandelsbrott, eftersom planeringen och genomförandet av denna typ av brott i praktiken har flyttat nästan helt och hållet till datanäten.

I 1 mom. definieras täckoperation. Med täckoperation avses planmässigt inhämtande av information om en viss person eller dennes verksamhet genom infiltration, där falska, vilseledande eller förtäckta uppgifter eller registeranteckningar används eller falska handlingar framställs eller används för att förvärva förtroende som behövs för inhämtandet av information eller för att förhindra att inhämtandet av information avslöjas. Definitionsbestämmelsen förutsätter inte att den person eller grupp av personer som är föremål för åtgärden kan namnges eller specificeras till exempel enligt sina egenskaper, utan det räcker att personen eller gruppen av personer kan specificeras till exempel genom den verksamhet som bedrivs. Eftersom ett av målen med täckoperationer är att utreda kriminella organisationers strukturer och de personer som är verksamma inom dem, är det obefogat att till exempel uppgifter om en persons namn skulle vara en förutsättning för ett sådant utredningsarbete.

Det föreslagna 1 mom. motsvarar i sak 5 kap. 28 § 1 mom. i polislagen och 3 kap. 23 § 3 mom. i lagen om brottsbekämpning inom Tullen.

För Gränsbevakningsväsendet föreslås inte befogenheter för andra täckoperationer än täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät.

I 2 mom. föreskrivs det om en befogenhet som gäller täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät. Enligt momentet får Gränsbevakningsväsendet för att förhindra och utreda brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka riktiga en datanätsbaserad täckoperation mot en person som på grund av sina yttranden eller sitt uppträdande i övrigt med fog kan antas komma att göra sig skyldig till ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst två år. Befogenheten får endast användas av vissa särskilt utbildade gränsbevakningsmän inom brottsbekämpning.

Det föreslagna 2 mom. motsvarar 3 kap. 23 § 3 mom. i lagen om brottsbekämpning inom Tullen.

I 3 mom. föreskrivs det för tydlighetens skull att täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät är inte tillåtna i en bostad, eftersom en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät endast kan ske i datanät. Vid ett fysiskt möte mellan den som deltar i en täckoperation och den som är mål för operationen är det fråga om en täckoperation som Gränsbevakningsväsendet inte heller i fortsättningen ska ha rätt till.

Före paragrafen läggs det till en ny mellanrubrik.

34 b §. *Genomförande av täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät.* Till lagen fogas en ny paragraf där det föreskrivs om genomförandet av täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät i syfte att förhindra eller utreda ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka. En täckoperation som genomförs uteslutande i datanät ska företas av en för uppdraget förordnad gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information. Regleringen motsvarar bestämmelserna om täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät i 3 kap. 24 § 1 mom. i lagen om brottsbekämpning inom Tullen.

Datanätsbaserat inhämtande av information beskrivs närmare i avsnitt 2.2.2.6. En gränsbevakningsman som inhämtar information genom observation och systematisk observation får i regel inte aktivt interagera med den som är föremål för inhämtandet av information. Till förtäckt inhämtande av information som genomförs i datanät hör i regel passiv växelverkan. Om dessa metoder inte är tillräckliga för att förhindra eller utreda ett brott, utan förhindrandet eller utredningen av brottet verkligen förutsätter aktiv umgänge med den som är föremål för inhämtande av information, kan täckoperationer som genomförs i datanät komma i fråga. Det kan vara fråga om en i paragrafen avsedd täckoperation som genomförs uteslutande i datanät till exempel i en situation där en för uppdraget förordnad gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information i syfte att förhindra eller utreda ett brott genom att hemlighålla sin riktiga identitet i ett datanät försöker inhämta information som är nödvändig för förhindrande eller utredning av brottet eller till exempel skapa ett sådant förtroendeförhållande som krävs för bevisprovokation genom köp med den som eventuellt kommer att bli föremål för bevisprovokation genom köp.

34 c §. Brottsförbud. Det föreslås att det till lagen fogas en ny paragraf, enligt vilken en gränsbevakningsman som företar en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät inte får begå brott eller ta initiativ till ett brott. Paragrafen motsvarar 3 kap. 25 § i lagen om brottsbekämpning inom Tullen. På grund av särdragen hos täckoperationer som genomförs i datanät behöver det inte i den här paragrafen föreskrivas om sådana undantag från huvudregeln, det vill säga brottsförbud, som det föreskrivs om i polislagen.

34 d §. Deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet och i kontrollerade leveranser. Till lagen fogas en ny paragraf där det i 1 mom. föreskrivs om deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet för en gränsbevakningsman som företar en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät. Syftet med bestämmelsen är att möjliggöra användning av täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät för förhindrande eller utredning av brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka i fråga om professionell, allvarlig och organiserad brottslighet. Deltagande i sådan verksamhet är inte nödvändigtvis särskilt sannolikt i täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät, men det är inte heller uteslutet att en organiserad kriminell sammanslutning via nätet söker en person i Finland till exempel för att genomföra arrangemang som hänför sig till olaglig inresa eller penningöverföringar.

Den som deltar i en täckoperation kan i sitt tjänsteuppdrag lätt hamna i en situation där hans eller hennes förfarande vid en granskning i efterhand visar sig innebära att något brottsrekvisit uppfyllts. I synnerhet inom verksamhet i en sådan organiserad kriminell sammanslutning som avses i 17 kap. 1 a § i strafflagen är risken för att göra sig skyldig till brott stor. Straffbarheten i fråga om detta brott kan bero på ett brott som begås först efter deltagandeförfarandet och kan därför vara svårt att förutse.

Bestämmelsen gäller endast situationer där en gränsbevakningsman som utför en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät infiltrerar en sådan sammanslutning som avses i 17 kap. 1 a § i strafflagen där deltagande som sådant är straffbart i mycket stor utsträckning. Lagrummet berättigar en gränsbevakningsman som utför ett tjänsteuppdrag att vara verksam i sammanslutningen endast som en viss sorts teknisk assistent i sammanslutningen i syfte att förvärva sammanslutningens förtroende och effektivisera bevakningen av sammanslutningen.

En gränsbevakningsman som företar en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät och agerar inom de gränser som ställts i 1 mom. är fri från straffansvar även om någon del av hans eller hennes agerande skulle ha uppfyllt rekvisitet för ett brott. Det agerande som avses i momentet kan komma i fråga om personen genom att skaffa lokaler eller fordon eller andra

sådana hjälpmedel deltar i organiseringen av transporten av personer, föremål eller ämnen. Likaså kan verksamhet som avses i momentet innebära att sköta den kriminella sammanslutningens ekonomiska angelägenheter eller bistå sammanslutningen på andra med dessa jämförbara sätt. En förutsättning är att det kan antas att åtgärden genomförs också utan gränsbevakningsmannens medverkan. Gränsbevakningsmannens verksamhet får inte komma att äventyra eller skada någons liv, hälsa eller frihet eller orsaka betydande fara för eller skada på egendom. Dessutom ska biståndet avsevärt främja möjligheterna att uppnå syftet med täckoperationen.

I det föreslagna 2 mom. föreskrivs det att en gränsbevakningsman som företar en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät har rätt att delta i ombesörjandet av en försändelse som är föremål för en kontrollerad leverans enligt 37 §, om deltagandet avsevärt främjar möjligheterna att uppnå syftet med leveransen.

Paragrafen motsvarar 3 kap. 26 § i lagen om brottsbekämpning inom Tullen.

34 e §. Framställning om och plan för en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät. Det föreslås att det till lagen fogas en ny paragraf där det föreskrivs om innehållet i en framställning om en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät. Enligt det föreslagna 1 mom. ska följande nämnas i framställningen: 1) den som föreslagit åtgärden, 2) den person, tillräckligt specificerad, som är föremål för inhämtandet av information, 3) det brott, tillräckligt specificerat, som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och som ligger till grund för åtgärden, 4) syftet med täckoperationen, 5) behovet av täckoperationen, 6) andra uppgifter än de som avses i 1–5 punkten som behövs för att bedöma förutsättningarna för täckoperationen.

I det föreslagna 2 mom. föreskrivs det att det över genomförandet av täckoperationen ska göras upp en skriftlig plan som innehåller väsentlig och tillräckligt detaljerad information för beslutsfattandet om och genomförandet av täckoperationen. Planen ska delges centralkriminalpolisen. När omständigheterna förändras ska planen vid behov ses över.

Paragrafen motsvarar 3 kap. 27 § i lagen om brottsbekämpning inom Tullen.

34 f §. Beslut om en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät. Till lagen fogas en ny paragraf där det föreskrivs om beslut om täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät. Enligt det föreslagna 1 mom. ska beslut om en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät av en sådan för uppdraget förordnad gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information fattas av chefen för centralkriminalpolisen på framställning av avdelningschefen eller biträdande avdelningschefen för juridiska avdelningen vid staben för Gränsbevakningsväsendet eller av en för uppdraget förordnad anhållningsberättigad gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information. Gränsbevakningsväsendet ansvarar för att villkoren för täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät uppfylls och för vidtagandet av åtgärden i förhållande till målet för inhämtandet av information samt för att den framställning om täckoperationen uteslutande i datanät som ska lämnas till polisen är ändamålsenlig och uppgifterna i den korrekta.

Enligt det föreslagna 2 mom. kan beslut meddelas för högst sex månader åt gången.

Enligt det föreslagna 3 mom. ska beslutet fattas skriftligen. I beslutet ska följande nämnas: 1) den som föreslagit åtgärden, 2) den förvaltningsenhet som genomför täckoperationen som genomförs uteslutande i datanät och den gränsbevakningsman som ansvarar för genomförandet av täckoperationen, 3) identifikationsuppgifterna för de gränsbevakningsmän som genomför

täckoperationen som genomförs uteslutande i datanät, 4) det brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och som ligger till grund för inhämtandet av information, 5) den person som är föremål för täckoperationen och som med fog kan antas komma att göra sig skyldig till det brott enligt 4 punkten som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka, om personen i fråga är känd, 6) de fakta som brottsmisstanken och förutsättningarna för täckoperationen grundar sig på, 7) täckoperationens syfte och genomförandeplan, 8) beslutets giltighetstid, 9) huruvida åtgärder enligt 34 d § får utföras inom ramen för täckoperationen, de fakta som åtgärderna grundar sig på samt begränsningar och villkor för täckoperationen.

I det föreslagna 4 mom. föreskrivs det att beslutet vid behov ska ses över när omständigheterna förändras. Beslut om avslutande av en täckoperation ska fattas skriftligen.

Bestämmelsen motsvarar 3 kap. 29 § i lagen om brottsbekämpning inom Tullen.

34 g §. *Utvidgad täckoperation som genomförs uteslutande i datanät.* Till lagen fogas en ny paragraf där det föreskrivs om utvidgning av täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät.

I det föreslagna 1 mom. föreskrivs det att en gränsbevakningsman som inhämtar information får utvidga en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät till att omfatta också förhindrande och utredning av ett annat brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka, om det under inhämtandet av information framgår att det med fog kan antas att den person som är föremål för operationen utöver det brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och som ligger till grund för operationen kommer att begå ett annat i 10 kap. 3 § i tvångsmedelslagen eller i 5 kap. 28 § 2 mom. i polislagen avsett brott, med direkt anknytning till det första brottet, som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka, inklusive grovt ordnande av olaglig inresa, och en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät behöver företas omedelbart för att förhindra eller utreda det brottet. Det förutsätts dessutom att en omedelbar utvidgning av täckoperationen som genomförs uteslutande i datanät behövs för att brottet ska kunna förhindras eller utredas. Frågan om utvidgning av täckoperationen ska dock utan ogrundat dröjsmål och senast tre dygn från det att inhämtandet av informationen inleddes hänskjutas för avgörande till chefen för centralkriminalpolisen.

I ett beslut enligt det föreslagna 34 f § 3 mom. om en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät ska den person som är föremål för täckoperationen specificeras, liksom det brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och i fråga om vilket en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät får genomföras för att förhindra det. Under den tid operationen pågår är det möjligt att den person som är föremål för täckoperationen som genomförs uteslutande i datanät avslöjar till exempel att personen också begått något annat brott än det som inhämtandet av information grundar sig på. Om den tjänsteman som företar en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät helt obegränsat fick besluta om inhämtande av information i en situation som avses i momentet, skulle förutsättningarna för denna täckoperation förlora sin betydelse och beslut om täckoperationen som genomförs uteslutande i datanät i själva verket fattas av den som deltar i täckoperationen i datanät. Situationen kan i vilket fall som helst vara överraskande och unik i den meningen att inhämtande av information inte längre är möjligt senare.

Enligt momentet ska brottet ha direkt anknytning till det brott som man avser förhindra genom den täckoperation som genomförs uteslutande i datanät. Det nya brottet ska också vara ett sådant brott för vilket tillstånd skulle beviljas. Som exempel kan man nämna en situation där beslutet gäller grovt ordnande av olaglig inresa och det under tiden för en täckoperation som genomförs

uteslutande i datanät framgår att det med fog kan antas att den som är föremål för täckoperationen också gör sig skyldig till grov penningtvätt. Utvidgning kan dessutom komma i fråga endast i en situation där en omedelbar utvidgning av täckoperationen som genomförs uteslutande i datanät behövs för att förhindra det nya brottet. Om den som deltar i täckoperationen bedömer att man senare på nytt kan uppnå framgångsrikt inhämtande av information, får täckoperationen i datanätet inte omedelbart utvidgas.

Formuleringen i momentet avviker från de motsvarande bestämmelserna i polislagen och lagen om brottsbekämpning inom Tullen till den delen att det i dem hänvisas till 5 kap. 28 § 2 mom. i polislagen och genom 23 § 2 mom. i lagen om brottsbekämpning inom Tullen till 10 kap. 3 § i tvångsmedelslagen. Hänvisningen till 10 kap. 3 § i tvångsmedelslagen gäller så kallade televälsningsbrott, i vilka också grovt ordnande av olaglig inresa ingår. Enligt 5 kap. 28 § 2 mom. i polislagen har polisen inte rätt att företa en täckoperation i samband med misstanke om grovt ordnande av olaglig inresa. Detta beror på att täckoperationer inte får företas av Gränsbevakningsväsendet och att man varken i samband med den upphävda polislagen (493/1995) eller den nu gällande polislagen har bedömt polisens behov av täckoperationer när det gäller utredning av grovt ordnande av olaglig inresa (RP 219/2008 rd, s. 50; RP 16/2013 rd, s. 24–25).

Sålunda skulle en hänvisning till 5 kap. 28 § i polislagen på motsvarande sätt som i 5 kap. 34 § 1 mom. i polislagen eller 3 kap. 31 § 2 mom. i lagen om brottsbekämpning inom Tullen leda till en oönskad situation. Gränsbevakningsväsendet kan till exempel inte i samband med en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät och som riktar sig mot ett misstänkt människohandelsbrott utvidga täckoperationen att gälla grovt ordnande av olaglig inresa som har direkt anknytning till ett människohandelsbrott. Därför ska momentet uttryckligen möjliggöra utvidgning av en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät också till grovt ordnande av olaglig inresa.

Avsikten med detta tillägg är inte att ta ställning till användning av andra täckoperationer än täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät för förhindrande eller utredning av grovt ordnande av olaglig inresa. Det är endast fråga om att Gränsbevakningsväsendet med stöd av det föreslagna 34 a § 2 mom. får använda täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät i syfte att förhindra eller utreda grovt ordnande av olaglig inresa. Sålunda är det motiverat att Gränsbevakningsväsendet får utvidga en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät både till brott som ligger till grund för inhämtande av information och till grovt ordnande av olaglig inresa i direkt anknytning till det. I en IT-miljö finns inte de säkerhetsrisker som förekommer vid sedvanliga täckoperationer eller eventuella utmaningar vid infiltration av en kriminell sammanslutning som kan inverka på denna bedömning.

Enligt 2 mom. får den gränsbevakningsman som företar en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät utvidga täckoperationen till att omfatta också andra än den person som är föremål för inhämtande av information, om det under täckoperationen framgår en grundad anledning att anta att också en annan person gör sig skyldig till ett i 10 kap. 3 mom. i tvångsmedelslagen eller i 5 kap. 28 § 2 mom. i polislagen avsett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka, inklusive grovt ordnande av olaglig inresa, och i fråga om vilket det för förhindrandet eller utredningen av brottet genast bör riktas en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät mot den personen. Det förutsätts dessutom att en omedelbar utvidgning av täckoperationen behövs för att brottet ska kunna förhindras eller utredas. Frågan om utvidgning av täckoperationen ska dock utan ogrundat dröjsmål och senast tre dygn från det att inhämtandet av informationen inleddes hänskjutas för avgörande till chefen för centralkriminalpolisen. I de fall som avses i momentet motsvarar förfarandet och verksamhetsprinciperna det som anges i motiveringen till 1 mom.

Utvidgningen av en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät gäller dock en person som inte är föremål för inhämtande av information i det ursprungliga beslutet om en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät. I början av utvidgningen fattas beslutet av den gränsbevakningsman som genomför täckoperationen i datanät, men som dock utan obefogat dröjsmål ska hänskjuta ärendet för avgörande till chefen för centralkriminalpolisen.

I det föreslagna 3 mom. föreskrivs det om situationer där utvidgningen av en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät riktas till förhindrande eller utredning av ett annat brott än ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och där operationen genomförs av polisen. I ett ärende som gäller utvidgning av verksamheten ska man då förfara på det sätt som avses i 5 kap. 34 § i polislagen.

34 h §. *Bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät och dess förutsättningar.* Till lagen fogas en ny paragraf där det föreskrivs om en ny befogenhet för Gränsbevakningsväsendet som gäller bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät. Befogenheten är en mycket viktig metod i synnerhet inom bekämpningen av brott som gäller ordnande av olaglig inresa och människohandelsbrott, eftersom planeringen och genomförandet av denna typ av brott i praktiken har flyttat nästan helt och hållet till datanäten. Befogenheten motsvarar 3 kap. 32 § i lagen om brottsbekämpning inom Tullen.

För Gränsbevakningsväsendet föreslås inte befogenheter för annan bevisprovokation genom köp än sådan bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät.

I 1 mom. definieras bevisprovokation genom köp. Med bevisprovokation genom köp avses ett köpeanbud eller ett köp av föremål, egendom eller tjänster som förundersökningsmyndigheten för att förhindra eller utreda ett brott gör i syfte att påträffa eller ta om hand ett föremål eller egendom som har samband med ett brott eller att få i sin besittning eller finna bevis i ett brottmål eller vinningen av ett brott. Definitionen motsvarar i huvudsak 5 kap. 35 § 1 mom. i polislagen och 3 kap. 32 § i lagen om brottsbekämpning inom Tullen, men utan ett omnämnande av köpeanbud för eller köp av ett ämne. I sådana brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och där bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät kan komma i fråga för att förhindra eller utreda brottet är det inte fråga om situationer som hänför sig till ämnen.

I det föreslagna 2 mom. föreskrivs det om en befogenhet för bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät. Enligt bestämmelsen får en för uppdraget förordnad gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information i syfte att förhindra eller utreda brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka genomföra bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät och gäller säljanbud till allmänheten, om det är fråga om att förhindra eller utreda ett brott för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst två år eller häleri, och det är sannolikt att något av de mål som avses i 1 mom. kan uppnås genom bevisprovokationen genom köp. Befogenheten får endast användas av vissa särskilt utbildade gränsbevakningsmän inom brottsbekämpningen.

I det föreslagna momentet föreskrivs vidare att en förutsättning för köp av annat än ett provparti är att köpet är nödvändigt för genomförandet av bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät. Köp av ett provparti är det primära sättet att genomföra bevisprovokation genom köp, eftersom det inte kan anses godtagbart att köpverksamheten gäller stora partier eller fortgår särskilt länge. Om bevisprovokation genom köp inte kan genomföras genom att den riktas till ett provparti, är det möjligt att köpa en större helhet. Det att provpartier prioriteras bidrar också till att förhindra otillåten provokation till brott, som det föreskrivs om i 3 mom.

I 3 mom. föreskrivs det om inhämtande av information som görs av en person som företar bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät. Personen får utföra bara sådant inhämtande av information som är nödvändigt för genomförande av bevisprovokationen genom köp som görs uteslutande i datanät. Bevisprovokationen genom köp ska genomföras på så sätt att den inte får den som är föremål för åtgärden eller någon annan att begå ett brott som denne inte annars skulle begå. Detta krav gäller köpeanbud för och köp av både provpartier och helheter.

I 4 mom. föreskrivs det för tydlighetens skull att bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät är inte tillåten i en bostad, eftersom en bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät endast kan ske i datanät. Ett fysiskt möte med en försäljare eller tjänsteleverantör innebär bevisprovokation genom köp som Gränsbevakningsväsendet inte heller i fortsättningen har rätt att företa.

34 i §. *Genomförande av bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät.* Till lagen fogas en ny paragraf där det föreskrivs om genomförandet i praktiken av bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät. Den genomförs på det sätt som föreslås i fråga om täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät. Bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät ska företas av en för uppdraget förordnad gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information. Regleringen motsvarar bestämmelserna om bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät i 3 kap. 33 § 1 mom. i lagen om brottsbekämpning inom Tullen.

Med bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät avses uttryckligen bevisprovokation genom köp där interaktionen mellan säljaren och den som företar bevisprovokation genom köp sker i sin helhet i datanätet. Den försäljare eller tjänsteleverantör som är föremål för bevisprovokationen och den tjänsteman som genomför bevisprovokationen träffar alltså inte varandra fysiskt under tiden för inhämtande av information. Om det i samband med bevisprovokationen inträffar en händelse där säljaren eller tjänsteleverantören och den som deltar i bevisprovokation genom köp hamnar att träffas fysiskt, är det inte längre fråga om bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät och Gränsbevakningsväsendet har inte befogenhet att vidta en sådan åtgärd. I sådan bevisprovokation genom köp uteslutande i datanät som nu avses är det alltså enbart fråga om situationer där en person som agerar anonymt i datanätet misstänks för ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och i fråga om vilket genomförande av bevisprovokation genom köp i datanätet är nödvändigt för att förhindra eller utreda brottet.

34 j §. *Beslut om bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät.* Till lagen fogas en ny paragraf där det föreskrivs om beslut om bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät. Det genomförs på det sätt som föreslås i fråga om täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät. Enligt 1 mom. ska beslut om bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät av en sådan för uppdraget förordnad gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information fattas av chefen för centralkriminalpolisen på framställning av en för uppdraget förordnad anhållningsberättigad gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information. Gränsbevakningsväsendet ansvarar för att villkoren för bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät uppfylls och för vidtagandet av åtgärden i förhållande till målet för inhämtandet av information samt för att den framställning om bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät som ska lämnas till polisen är ändamålsenlig och uppgifterna i den korrekta. Beslutsförfarandet motsvarar i sak 3 kap. 35 § 1 mom. i lagen om brottsbekämpning inom Tullen.

Enligt det föreslagna 2 mom. kan beslut meddelas för högst två månader åt gången.

Enligt det föreslagna 3 mom. ska beslutet fattas skriftligen. I beslutet ska följande nämnas: 1) det brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och som ligger till grund för åtgärden, 2) den person som är föremål för bevisprovokationen genom köp som genomförs uteslutande i datanät, 3) de fakta som brottsmisstanken och förutsättningarna för bevisprovokationen genom köp som genomförs uteslutande i datanät grundar sig på, 4) det föremål, den egendom eller den tjänst som är föremål för bevisprovokationen genom köp som genomförs uteslutande i datanät, 5) syftet med bevisprovokationen genom köp som genomförs uteslutande i datanät, 6) beslutets giltighetstid, 7) den anhållningsberättigade tjänsteman som leder och övervakar genomförandet av bevisprovokationen genom köp som genomförs uteslutande i datanät, 8) begränsningar och villkor för bevisprovokationen genom köp som genomförs uteslutande i datanät.

Bestämmelserna i 2 och 3 mom. om beslutets giltighetstid och innehåll motsvarar bestämmelserna i 5 kap. 36 § i polislagen och 3 kap. 35 § i lagen om brottsbekämpning inom Tullen.

34 k §. *Plan för genomförande av bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät.* Till lagen fogas en ny paragraf där det föreskrivs om en plan för genomförande av bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät. Bestämmelsen motsvarar i sak 5 kap. 37 § i polislagen och 3 kap. 36 § i lagen om brottsbekämpning inom Tullen.

Enligt 1 mom. ska det över genomförandet av bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät upprättas en skriftlig plan, om detta behövs med hänsyn till verksamhetens omfattning eller av andra motsvarande skäl.

Enligt 2 mom. ska planen vid behov ses över när omständigheterna förändras.

34 l §. *Beslut om genomförande av bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät.* Till lagen fogas en ny paragraf där det föreskrivs om beslut om genomförande av bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät. Bestämmelsen motsvarar i sak 5 kap. 38 § i polislagen och 3 kap. 37 § i lagen om brottsbekämpning inom Tullen.

Enligt 1 mom. ska ett beslut om genomförande av bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät fattas skriftligen. Beslutet fattas av en anhållningsberättigad gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information och som ansvarar för genomförandet av bevisprovokationen.

I 2 mom. föreskrivs det om innehållet i ett beslut om bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät. Enligt momentet ska följande nämnas i beslutet: 1) den gränsbevakningsman som beslutat om bevisprovokationen genom köp som genomförs uteslutande i datanät samt beslutets datum och innehåll, 2) den förvaltningsenhet som genomför bevisprovokationen genom köp som genomförs uteslutande i datanät, 3) identifikationsuppgifterna för de gränsbevakningsmän inom Gränsbevakningsväsendets brottsbekämpning som genomför bevisprovokationen genom köp som genomförs uteslutande i datanät, 4) en redogörelse för hur det har säkerställts att bevisprovokationen genom köp som genomförs uteslutande i datanät inte får den som är föremål för åtgärden eller någon annan att begå ett brott som denne annars inte skulle begå, 5) begränsningar och villkor för genomförandet av bevisprovokationen genom köp som genomförs uteslutande i datanät.

I 3 mom. föreskrivs det om möjligheten att tillfälligt avvika från bestämmelsen i 2 mom. om beslutets skriftliga form, om det är fråga om en åtgärd som måste vidtas utan dröjsmål. Beslutet ska dock upprättas i skriftlig form omedelbart efter bevisprovokation genom köp.

Enligt 4 mom. ska ett beslut om genomförande av bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät vid behov ses över när omständigheterna förändras.

36 §. Användning av informationskällor och förutsättningar för styrd användning av informationskällor. I paragrafen föreskrivs det om normal användning av informationskällor. Till 1 mom. fogas en bestämmelse om Gränsbevakningsväsendets rätt att utöver information av betydelse för skötseln av uppgifter som gäller förhindrande och utredning av brott också få information av betydelse för skötseln av uppgifter som gäller upprätthållande av gränssäkerheten av personer som inte hör till en myndighet, dvs. informationskällor.

Vid Gränsbevakningsväsendet har informationskällor använts med stöd av lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet sedan 2018. Under den här tiden har det konstaterats att man genom användningen av informationskällor har möjlighet att inhämta sådan för Gränsbevakningsväsendets verksamhet relevant information som inte har direkt samband med brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka, såsom den nuvarande regleringen begränsar behörigheten. Relevant information som står utanför Gränsbevakningsväsendets undersökningsbehörighet gäller händelser och fenomen vid Finlands riksgrens som har beröringspunkter med Finlands gränssäkerhet. Enligt 3 § i gränsbevakningslagen är det Gränsbevakningsväsendets lagstadgade uppgift att upprätthålla gränssäkerheten. Med hjälp av information som hänför sig till gränssäkerheten kan Gränsbevakningsväsendet bland annat rikta sin egen övervaknings- och kontrollverksamhet. Behovet av information som hänför sig till gränssäkerheten har ökat inom hanteringen av den allvarliga störningssituationen i fråga om gränssäkerheten vid östgränsen och det anses att behovet kvarstår också i framtiden.

Gränsbevakningsväsendet inhämtar och får information i anknytning till gränssäkerheten också på andra sätt än genom användning av informationskällor. Ett vanligt sätt är att aktivt hålla kontakt med personer som bor eller arbetar i gränsområden eller att diskutera observationer bland annat med dem som passerar gränsen. Sådant inhämtande av information är emellertid inte användning av informationskällor, eftersom det saknar den konfidentialitet som kännetecknar användning av informationskällor och eftersom informationsutbyte av den typen kan genomföras offentligt.

Vid användning av informationskällor rekryterar myndigheten informationskällor som har information om saker som är av betydelse för myndigheten och informerar informationskällan hurdana frågor myndigheten uttryckligen är intresserad av. Trots det som nämns ovan delger informationskällorna ibland Gränsbevakningsväsendet information om saker som möjligen är av betydelse, men som inte hör till de brottmål som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka eller till gränssäkerheten. Denna typ av information förmedlar Gränsbevakningsväsendet till andra finländska myndigheter.

Användning av informationskällor är ett ändamålsenligt sätt för Gränsbevakningsväsendet att inhämta information i syfte att förhindra och utreda brott och upprätthålla gränssäkerheten. Inhämtande av information som baserar sig på personligt umgänge är ofta ett effektivare sätt än många andra metoder för informationsinhämtning som myndigheten för närvarande kan använda. Genom användning av informationskällor fås sådan detaljerad information som det är svårt eller till och med omöjligt att producera med andra hemliga metoder för inhämtande av information eller hemliga tvångsmedel.

Definitionen av användning av informationskällor i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet skiljer sig en aning från definitionen i 5 kap. 40 § i polislagen, som ändrades år 2019 genom att formuleringen ”av personer som inte hör till polisen eller till någon annan förundersökningsmyndighet” ersattes med formuleringen ”av personer som inte hör till polisen eller till någon annan myndighet” (lag 581/2019). Definitionen i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet bör motsvara bestämmelsen i polislagen, eftersom det inte finns någon grund för en avvikande definition av begreppet informationskälla.

I det föreslagna 2 mom. föreskrivs det om Gränsbevakningsväsendets rätt till styrd användning av informationskällor. Gränsbevakningsväsendet får rätt att be att en för ändamålet godkänd informationskälla som har lämpliga personliga egenskaper och är registrerad och har samtyckt till inhämtandet av information inhämtar information som avses i 1 mom. i paragrafen (*styrd användning av informationskällor*). Paragrafens rubrik ändras i överensstämmelse med detta.

Av momentet framgår det att informationskällor kan användas i rätt stor utsträckning inom Gränsbevakningsväsendets inhämtande av information. Till exempel begränsningar som baserar sig på en straffskala för brottsliga gärningar gäller inte användningen av informationskällor. I praktiken riktas styrd användning av informationskällor dock främst till förhindrande och utredning av sådan allvarlig brottslighet som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka samt till inhämtande av information som är särskilt viktig för upprätthållandet av gränssäkerheten.

Formuleringen ”får be” i 2 mom. hänvisar till åtminstone en viss grad av aktivitet från myndigheten i förhållande till informationskällan. Även om informationskällorna naturligtvis får välja sitt sällskap som de vill och när de anser det nödvändigt meddela myndigheten de omständigheter som de fått veta, lyfter myndighetens aktiva roll i verksamheten frågan om informationskällans rättssäkerhet. I praktiken är det i sista hand fråga om att informationskällan agerar på initiativ av en myndighet och för myndighetens räkning. Utöver informationskällans rättssäkerhet är också frågor som gäller rättssäkerheten för den som är föremål för inhämtande av information samt de tjänstemän som deltar i verksamheten centrala faktorer som talar för att det ska föreskrivas på lagnivå om användning av informationskällor.

Paragrafens formulering ”har samtyckt till inhämtandet av information” uttrycker att användning av informationskällor utgår från att uppgifter lämnas frivilligt. Sålunda anses en person som har lämnat uppgifter med stöd av Gränsbevakningsväsendets lagstadgade rätt att få uppgifter inte som en informationskälla enligt 1 mom., även om personen till exempel på grund av sin ställning skulle lämna uppgifter till Gränsbevakningsväsendet på det sätt som avses i 1 mom. mer än tillfälligt.

I 3 mom. föreskrivs det om begränsningar som gäller styrd användning av informationskällor. En informationskälla får inte ombes att inhämta information på ett sätt som förutsätter utövande av myndighetsbefogenheter eller som äventyrar informationskällans eller någon annans liv eller hälsa. Innan styrd användning av en informationskälla inleds ska informationskällan upplysas om sina rättigheter och skyldigheter och i synnerhet om vad som är tillåten och förbjuden verksamhet enligt lag.

Styrd användning av en informationskälla befriar inte informationskällan från straffrättsligt ansvar när denne inhämtar information under ledning av en myndighet. Informationskällor omfattas av absolut brottsförbud. Av denna anledning kan myndigheten inte styra informationskällan till åtgärder som innebär att informationskällan eventuellt gör sig skyldig till brott, med beaktande också av det omfattande gärningsmannaansvaret och delaktighetsansvaret inom finsk straffrätt.

I momentet föreskrivs det dessutom att informationskällans säkerhet vid behov ska tryggas under och efter inhämtandet av information. Ombesörjandet av en informationskällas säkerhet i ett enskilt fall kan i praktiken genomföras delvis i samarbete med polisen, men det huvudsakliga och slutliga ansvaret ligger alltid hos den förvaltningsenhet vid Gränsbevakningsväsendet som sköter ärendet. Genom samarbete med polisen kan man dock undvika överlappande funktioner och vid behov koncentrera resurserna dit där verksamheten i fråga redan bedrivs.

Betydelsen av styrd användning av informationskällor ökar när allvarliga brott som hör till Gränsbevakningsväsendets behörighet förhindras och utreds, såsom brott som begås av organiserade kriminella sammanslutningar. Gärningar av denna typ förutsätter på grund av sin natur ofta ett mera långvarigt och ytterst konfidentiellt interaktionsförhållande mellan myndigheten och en eventuell informationskälla, i synnerhet om informationskällan själv deltar i brottslig verksamhet. Informationskällorna kan också annars på grund av sina förbindelser röra sig bland personer som antas ha samband med en brottslig gärning och träffa personer som de känt från tidigare och diskutera med dem.

Bestämmelserna i paragrafen motsvarar bestämmelserna i polislagen, tvångsmedelslagen och lagen om brottsbekämpning inom Tullen. Paragrafens rubrik ändras så att den motsvarar paragrafens nya innehåll.

36 a §. *Behandling av uppgifter om en informationskälla och betalning av arvode.* Till lagen fogas en ny paragraf till vars 1 mom. bestämmelserna om registrering av uppgifter om informationskällor i ett personregister flyttas från gällande 36 § 2 mom. I momentet finns en informativ hänvisning till 12 § i lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet (639/2019).

Vid behandlingen av de uppgifter som ska införas i personregistret ska bestämmelserna i lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet iakttas. Syftet med registreringen av informationskällor är utöver att öka Gränsbevakningsväsendets faktiska möjligheter att utnyttja informationskällor på riksnivå också att förebygga situationer där informationskällan samtidigt fungerar som informationskälla för olika enheter och eventuellt också olika förundersökningsmyndigheters enheter som systematiskt använder informationskällor. Dessutom förbättrar registreringen möjligheterna till övervakning av lagenligheten i verksamheten, inbegripet utbetalningen av arvoden.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om möjligheten att betala ett arvode till en informationskälla. Närmare anvisningar om grunderna för fastställandet av arvodet ges i en administrativ föreskrift om saken. Arvodena grundar sig på en viss grad av jämförbarhet så att arvoden för samma typ av information är lika stora i hela landet, oberoende av vilken förundersökningsmyndighet som bedriver verksamheten. Ett annat förfarande skulle kunna leda till något slags handel med information.

Bestämmelser om det arvode som ska betalas för användning av informationskällor finns i 92 b § i inkomstskattelagen. Enligt 2 punkten i den paragrafen är arvode som en myndighet betalar eller förmedlar för information som har bidragit till att ett brott har förebyggts eller utretts, en gärningsman har gripits eller den nytta som ett brott har medfört har återfåtts inte skattepliktig inkomst. Enligt 3 punkten i paragrafen är också sådant arvode skattefritt som en myndighet betalar en i lagen om militär underrättelseverksamhet (590/2019) och i polislagen avsedd informationskälla för inhämtande av information som är av betydelse för skötseln av ett underrättelseuppdrag. Från arvodet ska det inte heller betalas andra lagstadgade arbetsgivar- och pensionsförsäkringsavgifter.

Det är inte fråga om en sådan inkomst för mottagaren som kan ses som någon egentlig regelbunden inkomst som kan jämföras med lön, utan inkomsten är mycket sporadisk och ringa. Dessutom är det skäl att notera att skatteplikt för arvode skulle innebära en risk för att informationskällan röjs på grund av omständigheter som beror på beskattningsförfarandet. En viss grad av offentlighet i fråga om beskattningsuppgifter kan avslöja att en person är verksam som informationskälla inte bara på allmän nivå utan också för brottslingar. Detta kan anses som en klar riskfaktor för informationskällan.

I denna proposition föreslås det att det till 92 b § 3 punkten i inkomstskattelagen fogas en bestämmelse om att också arvode som betalas till en i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet avsedd informationskälla för inhämtande av information som är av betydelse för skötseln av uppdrag som hänför sig till upprätthållandet av gränssäkerheten är skattefritt.

Utöver det som nämnts ovan föreslås det att det i 2 mom. också föreskrivs att utgångspunkten är att arvode betalas endast till registrerade informationskällor. Detta kan anses motiverat med tanke på tillsynen över verksamheten. Det är klart att registreringen av en informationskälla ökar möjligheten att kontrollera användningen av informationskällor, varvid möjligheten att betala arvode endast till registrerade informationskällor på motsvarande sätt ökar möjligheten att följa upp betalningen av arvoden och deras belopp. Genom att registreringen och betalningen av arvodet kopplas ihop förebyggs det till exempel att arvoden obemärkt betalas flera gånger. I momentet föreskrivs det dock på samma sätt som i polislagen om möjlighet att avvika från huvudregeln om registrering. Även om registrering i regel är en förutsättning för betalning av arvode, kan arvode av grundad anledning betalas även till en oregistrerad informationskälla.

36 b §. *Beslut om styrd användning av informationskällor.* Till lagen fogas en ny paragraf där det föreskrivs om beslut om styrd användning av informationskällor. Enligt 1 mom. i paragrafen ska beslut om styrd användning av informationskällor fattas av avdelningschefen eller biträdande avdelningschefen för juridiska avdelningen vid staben för Gränsbevakningsväsendet eller av en för uppdraget förordnad anhållningsberättigad gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information. På grund av de olika typer av risker som hänför sig till styrd användning av informationskällor motsvarar beslutsnivån till sina viktigaste delar vad som föreslås i fråga om förtäckt inhämtande av information och täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät och bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät.

Enligt det föreslagna 2 mom. kan beslut om styrd användning av informationskällor meddelas för högst sex månader åt gången. Jämfört med till exempel framåtblickande teletvångsmedel kan den relativt långa giltighetstiden för ett beslut om en metod för inhämtande av information motiveras med metodens natur. En faktor som hänger samman med styrd användning av informationskällor är ett förtroendefullt förhållande mellan tjänstemannen och informationskällan, vilket inte nödvändigtvis uppnås särskilt snabbt. Å andra sidan kan det antas att styrd användning endast sällan är av engångskaraktär, eftersom man sannolikt får bäst resultat genom långsiktig styrning av en informationskälla.

Det föreslagna 3 mom. som gäller beslutets innehåll motsvarar bestämmelserna om innehåll i beslut om andra motsvarande metoder för inhämtande av information. I momentet föreskrivs det att beslut om styrd användning av informationskällor ska fattas skriftligen. I beslutet ska följande nämnas: 1) den som föreslagit åtgärden, 2) den förvaltningsenhet som genomför inhämtandet av information och den gränsbevakningsman som ansvarar för genomförandet av detta, 3) identifikationsuppgifterna för informationskällan, 4) grunden för åtgärden, 5) den person som är föremål för åtgärden, om personen kan individualiseras när beslutet fattas, 6)

syftet med inhämtandet av information och planen för genomförandet av detta, 7) beslutets giltighetstid, 8) begränsningar och villkor för den styrda användningen av informationskällor.

Enligt 4 mom. ska beslutet vid behov ses över när omständigheterna förändras. Beslut om att styrd användning av en informationskälla ska avslutas ska fattas skriftligen.

38 §. Beslut om kontrollerade leveranser. Enligt det gällande 1 mom. ska beslut om kontrollerade leveranser som utförs av Gränsbevakningsväsendet fattas av avdelningschefen eller biträdande avdelningschefen för juridiska avdelningen vid staben för Gränsbevakningsväsendet.

Inom den operativa brottsbekämpningen är det möjligt att situationer som gäller användning av kontrollerade leveranser kan uppkomma snabbt och vid en tidpunkt då en viss enskild tjänsteman inte kan nås. Då kan befogenheten i fråga inte utövas trots att de materiella villkoren för användning av en hemlig metod för inhämtande av information eller hemliga tvångsmedel är uppfyllda.

Det vore ändamålsenligt att beslutsnivån förenhetligas i förhållande till de andra brottsbekämpningsmyndigheterna och att man till beslutsfattarna fogar en för uppdraget förordnad anhållningsberättigad gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information.

Kravet på särskild utbildning för hemligt inhämtande av information för en anhållningsberättigad gränsbevakningsman är viktigt med tanke på gränserna för åtgärden, arbetssäkerheten, minskning av risken för brottsprovokation, förhindrande av att inhämtandet av information avslöjas och främjandet av verksamhetens resultat.

52 §. Underrättelse om hemligt inhämtande av information. Enligt gällande 5 mom. behöver den som varit föremål för inhämtande av information genom systematisk observation eller förtäckt inhämtande av information inte underrättas, om inte förundersökning har inletts i ärendet. Om förundersökning inleds, iakttas 10 kap. 60 § i tvångsmedelslagen. Till momentet fogas omnämmandet av en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät, bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät och styrd användning av informationskällor. Det behöver inte alls informeras om användningen av dessa metoder för inhämtande av information om inte förundersökning har inletts i ärendet. Om förundersökning däremot har inletts, avgörs frågan om underrättelse i enlighet med 10 kap. 60 § i tvångsmedelslagen.

Enligt gällande 7 mom. ska 39 § iakttas vid handläggning av underrättelseärenden i domstol. Till momentet fogas bestämmelser om underrättelse om en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät och bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät samt styrd användning av informationskällor. Ärendena ska behandlas vid Helsingfors tingsrätt. Helsingfors tingsrätt kan på grund av sin storlek och sakkunskap specialisera sig på frågor som gäller underrättelse av användningen av hemliga metoder för inhämtande av information. Genom lämpligt arrangemang av sammanträden kan det säkerställas att den sittande domaren är förtrogen med behandlingen av ärenden som gäller hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel. Det finns skäl att centralisera behandlingen också i syfte att begränsa antalet personer som känner till användningen av dessa metoder för inhämtande av information samt för att verkställa nödvändiga säkerhetsarrangemang.

I ärenden som gäller underrättelse om användning av dessa metoder för inhämtande av information ska endast nödvändiga uppgifter förmedlas till domstolen. Särskild vikt ska fästas vid att sekretessen iakttas och vid datasäkerhetsarrangemangen. Avsikten med bestämmelserna

i momentet är att trygga säkerheten för den tjänsteman som genomför operationen och tjänstemannens närstående samt säkerställa att målet för inhämtandet av information uppnås. Momentet innebär till exempel att domstolen inte behöver ges information om vem som är föremål för inhämtande av information eller på vilken ort inhämtandet av information genomförs. En beskrivning av det misstänkta brottet eller den misstänkta brottsliga verksamheten på en allmän nivå är det väsentliga och räcker. Behandlingen av ärendet kan vid behov hållas någon annanstans än i domstol, till exempel i Gränsbevakningsväsendets eller polisens lokaler. De mest centrala bestämmelserna om sekretess finns i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar (370/2007).

Bestämmelserna motsvarar 5 kap. 45 § 6 mom. och 58 § 5 och 7 mom. i polislagen samt 3 kap. 44 § 6 mom. och 57 § 5 och 7 mom. i lagen om brottsbekämpning inom Tullen. Gränsbevakningsväsendet får inte använda andra täckoperationer än täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät, varför det behöver föreskrivas om tillståndsärenden som gäller täckoperationer såsom i 45 § 1 och 6 mom. i polislagen eller 3 kap. 44 § 1 och 6 mom. i lagen om brottsbekämpning inom Tullen.

58 §. Användning av hemliga tvångsmedel. Enligt gällande 1 mom. ska 10 kap. i tvångsmedelslagen tillämpas på användningen av hemliga tvångsmedel i en förundersökning som genomförs av Gränsbevakningsväsendet med de undantag som anges nedan. Momentet förblir oförändrat. Bestämmelser om Gränsbevakningsväsendets rätt att använda täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät och bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät samt styrd användning av informationskällor vid förundersökning av ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka ska dock i fortsättningen finnas i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet. Till detta görs en informativ hänvisning i 10 kap. 1 § i tvångsmedelslagen enligt det som beskrivs nedan.

I 2 mom. föreskrivs det om de hemliga tvångsmedel som Gränsbevakningsväsendet inte får användas. Det föreslås att momentet ändras så att Gränsbevakningsväsendet får befogenhet för styrd användning av informationskällor och täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät och bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät. Gränsbevakningsväsendet får fortfarande inte använda egentliga täckoperationer och bevisprovokation genom köp.

I gällande 3 mom. 1 punkten föreskrivs det om Gränsbevakningsväsendets rätt att använda teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning och annat förtäckt inhämtande av information än sådant datanätbaserat förtäckt inhämtande av information som avses i 10 kap. 14 § 4 mom. i tvångsmedelslagen vid utredning av grovt ordnande av olaglig inresa eller grovt ordnande av olaglig inresa och till den anknytnen människohandel eller grov människohandel.

Det föreslås att Gränsbevakningsväsendet får befogenhet att i samband med gränskontroll, Gränsbevakningsväsendets brottsbekämpning eller de tillsynsuppgifter som föreskrivs för Gränsbevakningsväsendet förhindra och utreda också sådana människohandelsbrott som inte har anknytning till ordnande av olaglig inresa. Av denna anledning stryks sambandet mellan ordnande av olaglig inresa och människohandelsbrott i momentet. Gränsbevakningsväsendet kan fortfarande använda teleavlyssning och inhämtande av information i stället för teleavlyssning vid utredning av människohandelsbrott.

I 3 mom. 2 punkten föreskrivs det om teleövervakning vid utredning av ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka. Punkten ändras så att befogenheten att

använda teleövervakning utvidgas att gälla alla de brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka för vilka det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst fyra år. Befogenheten utvidgas dock inte till militära brott eller tjänstebrott, våldsam motstånd mot tjänsteman, grovt givande av muta, tagande av gisslan och förberedelse till tagande av gisslan i anknytning till ordnande av olaglig inresa eller sådana allmänfarliga brott som riktar sig mot Gränsbevakningsväsendet. Bestämmelser om dessa undantag finns i 4 mom. i paragrafen.

Detta innebär att teleövervakning i syfte att utreda ett brott utvidgas att gälla följande brott:

- människohandelsbrott och grovt människohandelsbrott utan anknytning till grovt ordnande av olaglig inresa
- grovt frihetsberövande enligt 25 kap. i strafflagen i anknytning till ordnande av olaglig inresa
- grov penningtvätt
- grovt skjutvapenbrott
- grov miljöförstöring
- grovt naturskyddsbrott inom naturskyddsområden
- grov skadegörelse, grov stöld och grov bruksstöld av motordrivet fortkäffningsmedel som riktar sig mot en gränsbevakningsmyndighet eller mot gränsmärken och gränsanordningar som Gränsbevakningsväsendet svarar för.

Rätten till teleövervakning vid utredning av grovt ordnande av olaglig inresa, grov förfalskning av dokument som ska granskas av Gränsbevakningsväsendet, grovt eller yrkesmässigt häleri, grovt jaktbrott samt grovt döljande av olagligt byte förblir oändrad.

Bestämmelser om annat förtäckt inhämtande av information än sådant datanätsbaserat förtäckt inhämtande av information som avses i 10 kap. 14 § 4 mom. i tvångsmedelslagen föreslås i 3 punkten i momentet. Befogenheten utvidgas att gälla alla brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och för vilka det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst fyra år, med de undantag som anges i 4 mom. Detta betyder att befogenheten för utredning av brott utvidgas att gälla följande brott:

- människohandelsbrott och grovt människohandelsbrott utan anknytning till grovt ordnande av olaglig inresa
- grovt frihetsberövande i anknytning till ordnande av olaglig inresa
- grov förfalskning av dokument som ska granskas av Gränsbevakningsväsendet
- grov penningtvätt
- grovt eller yrkesmässigt häleri
- grovt skjutvapenbrott

- grovt jaktbrott
- grov miljöförstöring
- grovt naturskyddsbrott inom naturskyddsområden
- grov skadegörelse, grov stöld och grov bruksstöld av motordrivet forskaffningsmedel som riktar sig mot en gränsbevakningsmyndighet eller mot gränsmärken och gränsanordningar som Gränsbevakningsväsendet svarar för.

Dessutom föreslås befogenhet för utredning av häleri som hänför sig till planmässig, organiserad, yrkesmässig, fortsatt eller upprepad brottslig verksamhet. Befogenheten får fortfarande utövas för utredning av grovt ordnande av olaglig inresa såsom för närvarande.

I den nya 4 punkten i 3 mom. föreskrivs det om teknisk spårning av en person. Befogenheten utvidgas att gälla alla brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och för vilka det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst fyra år, med de undantag som anges i 4 mom. Detta betyder att befogenheten för utredning av brott utvidgas att gälla följande brott:

- människohandelsbrott och grovt människohandelsbrott utan anknytning till grovt ordnande av olaglig inresa
- grovt frihetsberövande i anknytning till ordnande av olaglig inresa
- grov förfälskning av dokument som ska granskas av Gränsbevakningsväsendet
- grov penningtvätt
- grovt eller yrkesmässigt häleri
- grovt skjutvapenbrott
- grov miljöförstöring
- grovt naturskyddsbrott inom naturskyddsområden
- grov skadegörelse, grov stöld och grov bruksstöld av motordrivet forskaffningsmedel som riktar sig mot en gränsbevakningsmyndighet eller mot gränsmärken och gränsanordningar som Gränsbevakningsväsendet svarar för.

Befogenheten får fortfarande utövas för utredning av grovt ordnande av olaglig inresa och grovt jaktbrott såsom för närvarande.

I 4 mom. föreskrivs det om undantag som gäller teleövervakning, annat förtäckt inhämtande av information än sådant datanätsbaserat förtäckt inhämtande av information som avses i 10 kap. 14 § 4 mom. i tvångsmedelslagen och teknisk spårning av en person. Dessa befogenheter får inte utövas vid utredning av militära brott eller tjänstebrott, våldsam motstånd mot tjänsteman, grovt givande av muta, tagande av gisslan eller förberedelse till tagande av gisslan i anknytning till ordnande av olaglig inresa eller sådana allmänfarliga brott som riktar sig mot Gränsbevakningsväsendet.

I paragrafens gällande 4 mom. föreskrivs det om Gränsbevakningsväsendets befogenheter vid i 5 § avsedd annan förundersökning. Momentet blir 5 mom. men innehållet ändras inte.

59 §. Beslut om förtäckt inhämtande av information vid förundersökning av brott. Enligt 1 mom. ska beslut om förtäckt inhämtande av information för utredning av ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka fattas av avdelningschefen eller biträdande avdelningschefen för juridiska avdelningen vid staben för Gränsbevakningsväsendet eller en för uppdraget förordnad anhållningsberättigad gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information.

Situationer inom den operativa brottsbekämpningen kan uppkomma snabbt och vid en tidpunkt då en viss enskild tjänsteman inte kan nås. Då kan befogenheten i fråga inte utövas trots att de materiella villkoren för användning av hemliga tvångsmedel är uppfyllda. Det vore ändamålsenligt att beslutsnivån förenhetligas i förhållande till de andra brottsbekämpningsmyndigheterna och att man till beslutsfattarna fogar en för uppdraget förordnad anhållningsberättigad gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information. Ändringen av beslutsnivån gäller förtäckt inhämtande av information och datanätsbaserat förtäckt inhämtande av information.

7.2 Lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning

17 §. Tystnadsplikt. I 1 mom. föreskrivs det om tystnadsplikt för tjänstemän som hör till Gränsbevakningsväsendets personal i fråga om identiteten hos en person som har lämnat information konfidentiellt, om röjandet av informationen kan äventyra den persons säkerhet som har lämnat information konfidentiellt eller en närstående persons säkerhet. Tystnadsplikten utökas att gälla också information om den som deltar i en täckoperation eller bevisprovokation genom köp som genomförs i datanät. Även om riskerna för att identiteten röjs i första hand gäller dem som deltar i en täckoperation eller bevisprovokation genom köp i den reella världen, behöver också de som deltar i en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät eller bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät skyddas.

17 c §. Skyldighet att röja uppgifter under en rättegång. I paragrafen föreskrivs det om de förutsättningar under vilka domstolen kan ålägga en anställd vid Gränsbevakningsväsendet att röja information om identiteten hos den som konfidentiellt lämnat uppgifter, om utelämnad information kan medföra en kränkning av en parts rätt att försvara sig på behörigt sätt eller på annat sätt bevaka sin rätt under rättegången. För åläggandet att röja information krävs dessutom att den allmänna åklagaren utför åtal för ett brott för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst sex år eller för försök eller medverkan till ett sådant brott.

Det får inte ens då bestämmas att identiteten hos den person som lämnat ut information konfidentiellt ska röjas, om det är uppenbart att dennes eller för denne närstående personers säkerhet därmed allvarligt skulle äventyras. Till paragrafen fogas en motsvarande begränsning som gäller den som deltar i en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät och bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät.

Röjandet av informationen hänför sig till främjandet av en rättvis rättegång. Rätten till en rättvis rättegång anges uttryckligen i artikel 6.1 i Europakonventionen och i artikel 14.1 i den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter. Rätten kan också anses ingå i kravet på korrekt behandling som uttrycks i 21 § 1 mom. i grundlagen. Principen kan anses vara särskilt viktig vid behandlingen av allvarliga brott.

Också grundlagsutskottet har fäst uppmärksamhet vid aspekter som gäller en rättvis rättegång i samband med att det föreskrivits om okonventionella brottsbekämpnings- och brottsutredningsmetoder (GrUU 5/1999 rd). Utskottet har konstaterat att till en rättvis rättegång anses höra att den åtalade eller dennes försvarare får information och ges tillfälle att uttala sig om det relevanta material som kan påverka domen.

Också riksdagens förvaltningsutskott har i samband med en ändring av 44 § i den numera upphävda polislagen uppmärksammat rätten till en rättvis rättegång (FöUB 10/2005 rd). Enligt utskottets åsikt sätts den åtalades rätt att få en rättvis rättegång inte på spel när uppgifter om täckoperation eller bevisprovokation genom köp inte används för att motivera åtalsprövning eller vid rättegången, utan bara hjälper polisen att orientera sig rätt i utredningen.

Utgångspunkten bör vara att rättegången är öppen och opartisk och baserad på samma rättegångsmaterial, vilket innebär att parterna ska informeras om alla för avgörandet relevanta omständigheter. I ett akusatoriskt förfarande ankommer det på åklagaren eller målsäganden att bevisa svarandens skuld. I en osäker situation leder bristfälliga bevis till att ärendet avgörs till svarandens fördel. Om man inte kan röja till exempel den persons identitet som uppträtt i samband med bevisprovokation genom köp måste domstolen överväga vilken betydelse detta faktum ska tillmätas med tanke på bevisbedömningen och ärendets slutresultat.

17 d §. Skyldighet att röja uppgifter under en brottsutredning. Enligt 1 mom. är de som hör till Gränsbevakningsväsendets personal trots sin tystnadsplikt eller tystnadsrätt skyldiga att röja sådan information enligt 17 § 1 mom. och 17 b § 1 mom. som är nödvändig för bedömning av förutsättningarna för att inleda förundersökning, om det finns grundad anledning att anta att den som konfidentiellt lämnat uppgifter i sin egenskap av uppgiftslämnare i detta uppdrag har gjort sig skyldig till brott.

Det föreslås att det till momentet fogas den som deltar i en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät och den som deltar i bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät. Med stöd av den ändring som föreslås i 17 § i lagen ska tystnadsplikten omfatta också identiteten för den som deltagit i en täckoperation eller bevisprovokation genom köp som genomförs i ett datanät.

Bedömningen av förutsättningarna för att inleda förundersökning gäller utredning och övervägande av om det finns skäl att misstänka en person för brott. I praktiken är det fråga om att det finns grundad anledning att anta att personen har gjort sig skyldig till brott när personen agerat i den egenskap som avses i momentet.

Av skäl som har samband med inträdandet av straffansvaret ska information lämnas ut alltid då detta kan anses vara nödvändigt. Den i momentet angivna förutsättningen ”nödvändig” används i samma bemärkelse som i 3 kap. om hemliga metoder för inhämtande av information. Det är fråga om en hög tröskel och innebär att bedömning av förutsättningarna för förundersökning eller utredning av ett brott inte kan göras utan att identiteten hos den som deltar i täckoperationen eller bevisprovokationen genom köp röjs.

Det föreslås att 2 mom. ändras på motsvarande sätt så att det till momentet fogas en bestämmelse om att de som hör till Gränsbevakningsväsendets personal är skyldiga att röja information som avses i 1 mom. också för utredningen i ett ärende där förundersökning har inletts, om det finns grundad anledning att misstänka att den som deltagit i en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät eller bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät i detta uppdrag har gjort sig skyldig till brott.

Paragrafens 5 mom. gäller en situation där domstolen trots att en person som hör till Gränsbevakningsväsendets personal vägrar röja information enligt 1 eller 2 mom. kan bestämma att informationen ska lämnas till den som framställt yrkandet, om det inte finns någon laglig grund för vägran. Det är alltså fråga om att bryta en vägran att lämna ut information.

Till momentet fogas en bestämmelse där det föreskrivs att om det ärende som avses i 3 mom. gäller en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät, bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät eller styrd användning av informationskällor, behandlas ärendet vid Helsingfors tingsrätt. Andra ärenden som gäller skyldighet att röja information ska fortfarande behandlas vid den tingsrätt där det lämpligen kan ske. Det att ärenden som gäller täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät, bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät och styrd användning av informationskällor styrs till Helsingfors tingsrätt beror på att ärenden som gäller dessa metoder för inhämtande av information enligt 52 § 7 mom. i förslaget ska behandlas i Helsingfors tingsrätt.

De föreslagna bestämmelserna motsvarar 7 kap. 5 § 5 mom. i polislagen, 10 kap. 60 § 7 mom. i tvångsmedelslagen och 4 kap. 5 § 5 mom. i lagen om brottsbekämpning inom Tullen.

7.3 Tvångsmedelslagen

10 kap. Hemliga tvångsmedel

1 §. Tillämpningsområde. Bestämmelserna i 10 kap. 1 § 2 mom. i tvångsmedelslagen preciseras genom att det i momentet görs en informativ hänvisning till lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet i fråga om täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät och bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät samt styrd användning av informationskällor. I momentet föreslås också bestämmelser om genomförande vid Gränsbevakningsväsendet av täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät och bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät.

39 §. Användning av informationskällor och förutsättningar för styrd användning av informationskällor. I 2 och 4 mom. görs ändringar som föranleds av befogenheten för styrd användning av informationskällor.

40 §. Beslut om styrd användning av informationskällor. Till paragrafens 1 mom. fogas en bestämmelse om beslutsfattande vid Gränsbevakningsväsendet. Beslut om styrd användning av informationskällor i syfte att utreda brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka ska enligt förslaget fattas av avdelningschefen eller biträdande avdelningschefen för juridiska avdelningen vid staben för Gränsbevakningsväsendet eller av en för uppdraget förordnad anhållningsberättigad gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information.

7.4 Polislagen

5 kap. Hemliga metoder för inhämtande av information

1 §. Tillämpningsområde och definitioner. Det föreslås att paragrafen ändras så att de nya befogenheter som föreslås i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet beaktas där. Det föreslås att det till paragrafens 4 mom. fogas en informativ hänvisning till täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät, bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät och styrd användning av informationskällor, om vilka det föreskrivs i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet. Dessutom föreslås det

att en kort beskrivning av beslutsfattandet i fråga om täckoperationer och bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät tas in i momentet.

7.5 Lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet

12 §. *Behandling av uppgifter om informationskällor.* I paragrafen föreskrivs det om de personuppgifter som Gränsbevakningsväsendet får behandla i fråga om en person som avses i 36 § i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet. I paragrafen föreslås en hänvisning också till 10 kap. 39 § i tvångsmedelslagen, där det föreskrivs om användning av informationskällor för utredning av brott. Ytterligare bestämmelser om registreringen och övervakningen av informationskällor finns i 3 kap. 13 § 2 mom. och 14 § i statsrådets förordning om förundersökning, tvångsmedel och hemligt inhämtande av information (122/2014).

7.6 Inkomstskattelagen

92 b §. *Vittnesarvode, belöning för tips och arvode som betalas för användning av informationskälla.* Bestämmelser om skatteplikt för inkomst som fysiska personer erhåller finns i inkomstskattelagen. Finlands skattesystem grundar sig på ett brett inkomstbegrepp, enligt vilket den skattskyldiges inkomster i pengar eller pengars värde är skattepliktig inkomst, om det inte särskilt föreskrivs att de är skattefria.

Enligt 2 punkten i den gällande paragrafen är ersättning eller arvode som en myndighet betalar eller förmedlar för information som har bidragit till att ett brott har förebyggts eller utretts, en gärningsman har gripits eller den nytta som ett brott har medfört har återfåtts inte skattepliktig inkomst. Punkten ska i fortsättningen också gälla arvoden som betalats till en informationskälla för information som är av betydelse för skötseln av uppdrag som hänför sig till Gränsbevakningsväsendets förebyggande och utredande av brott.

Enligt 3 punkten i den gällande paragrafen är arvode som en myndighet betalar en i lagen om militär underrättelseverksamhet och i polislagen avsedd informationskälla för inhämtande av uppgifter som är av betydelse för skötseln av ett underrättelseuppdrag inte skattepliktig inkomst. Det föreslås att det till punkten fogas en bestämmelse om att arvode som betalas till en i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet avsedd informationskälla för inhämtande av uppgifter som är av betydelse för skötseln av uppdrag som hänför sig till upprätthållandet av gränssäkerheten också är skattefritt. Detta är motiverat för att säkerställa en konsekvent reglering och ett täckande skydd för informationskällan. Det är viktigt att identiteten hos den som lämnat information inte avslöjas i samband med beskattningen. Också det att de arvoden som betalas en informationskälla är relativt tillfälliga och små talar för att arvodena ska vara skattefria.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

Med stöd av 62 § 4 mom. i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet får närmare bestämmelser utfärdas genom förordning av statsrådet om ordnande av och tillsyn över användningen av i lagen avsedda hemliga metoder för inhämtande av information samt om dokumentering av åtgärderna och om de redogörelser som ska lämnas för tillsynen. De ändringar som föreslås i fråga om bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät, täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät och styrd användning av informationskällor föranleder ändringar i statsrådets förordning om förundersökning, tvångsmedel och hemligt inhämtande av information. Ändringarna är i praktiken tekniska.

9 Ikraftträdande

Det föreslås att lagarna träder i kraft den 1 augusti 2025.

I lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet föreslås en övergångsbestämmelse enligt vilken bestämmelserna i den nya lagen ska tillämpas på sådana hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel som är i kraft vid lagens ikraftträdande. Detta innebär för det första att en fortlöpande metod för inhämtande av information och ett tvångsmedel som bestämts före lagens ikraftträdande förblir i kraft vid den nya lagens ikraftträdande. På ikraftvarandet och upphävandet av metoder för inhämtande av information och tvångsmedel, liksom också annars på åtgärder som vidtas medan de är i kraft, ska enligt förslaget bestämmelserna i den nya lagen tillämpas.

10 Verkställighet och uppföljning

Flera av de ändringar som föreslås i propositionen är betydande både för de personer som är föremål för befogenheterna och för Gränsbevakningsväsendet som i praktiken tillämpar bestämmelserna. Därför bör den föreslagna lagstiftningens funktion följas upp när den har trätt i kraft för att säkerställa att de eftersträlvade effekterna uppnås med förslagen. På motsvarande sätt bör reformens inverkan på gränsbevakningsmyndigheternas arbete följas upp.

11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

11.1 Allmänna utgångspunkter

I bedömningen av nuläget och i specialmotiveringen i denna proposition har man redan bedömt frågor som hänför sig till grundlagen och till tillgodoseendet och skyddet av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna till den del de inverkar på hur de föreslagna bestämmelserna utformas och hur de ska tolkas. Också riksdagens grundlagsutskotts och Europadomstolens ställningstaganden har beaktats.

Genom brottsbekämpningsåtgärder ingriper man i de grundläggande fri- och rättigheter som tryggas i grundlagen, särskilt i rätten till den personliga frihet och integritet som tryggas i 7 §, den rörelsefrihet som tryggas i 9 § 1 mom., det skydd för privatlivet som tryggas i 10 § och det egendomsskydd som tryggas i 15 §. När förslagen bedöms har också bestämmelserna om rättsskydd i 21 § i grundlagen betydelse. Samtidigt är det klart att förhindrande och utredning av brott är ett sådant mål som allmänintresset och det samhälleliga intresset starkt förutsätter.

Med avseende på grundlagen är de mest betydelsefulla lagändringarna i propositionen de som ger Gränsbevakningsväsendet nya befogenheter som avser individen eller som begränsar individens rättigheter eller genom vilka redan existerande befogenheter utökas.

Grundlagsutskottet har vid behandlingen av regleringen i tvångsmedelslagen konstaterat att regleringsobjektet är känsligt med avseende på de grundläggande fri- och rättigheterna. De mänskliga rättigheterna och de omständigheter som tryggas av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna måste samordnas med utredningen av brott och andra motsvarande vägande samhälleliga intressen. Därför betonas kraven på exakthet, noggrann avgränsning, nödvändighet och rättsskydd. Kravet på förenlighet med Europakonventionen, såsom dess innehåll preciseras i Europadomstolens rättspraxis, är dessutom av stor betydelse för en sådan reglering. (GrUU 98/2022 rd, stycke 1)

Grundlagsutskottet har uppmärksammat att regleringen av tvångsmedel och förundersökning har kännetecknats av en utveckling där befogenheterna utökas eller utvidgas gradvis. De utvidgningar av befogenheterna som genomförs genom lagändringar kan i sig vara små, men vid den konstitutionella bedömningen av nödvändigheten och proportionaliteten måste man även beakta de befogenheter som redan tidigare föreskrivits. Även en liten utvidgning av en befogenhet som grundlagsutskottet i ett tidigare utlåtande har bedömt vara oklanderligt i konstitutionellt hänseende kan ge anledning att ändra bedömningen av nödvändighet och proportionalitet. (GrUU 98/2022 rd, stycke 2 och GrUU 99/2023 rd, stycke 3)

I lagförslag 1 i propositionen föreslås både helt nya befogenheter för Gränsbevakningsväsendet och ändringar i vissa befintliga befogenheter av vilka en del har den karaktären att de utvidgar användningsområdet för befogenheten. De tillåtna villkoren för inskränkning av grundläggande fri- och rättigheter ska bedömas dels utifrån eventuella lagförbehåll i de fri- och rättighetsspecifika bestämmelserna, dels mot bakgrund av de allmänna villkoren för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna. Som allmänna villkor för inskränkningar gäller framför allt att dessa ska konstitueras genom en lag, vara noga avgränsade och exakt definierade, att grunderna för inskränkningar är acceptabla, att kravet på proportionalitet uppfylls, att rättsskyddsarrangemangen är adekvata och att inskränkningarna inte står i strid med Finlands internationella förpliktelser visavi de mänskliga rättigheterna (GrUB 25/1994 rd, s. 4–6).

Grunderna för inskränkning av de grundläggande fri- och rättigheterna ska vara acceptabla. Inskränkningen ska vara dikterad av något vägande samhälleligt skäl, till exempel tryggnad av andra grundläggande fri- och rättigheter eller något annat vägande samhälleligt intresse. Inskränkningarna ska vara förenliga med kravet på proportionalitet. Inskränkningarna bör vara nödvändiga för att uppnå ett acceptabelt syfte. En inskränkning är tillåten endast om målet inte kan nås genom mindre ingrepp i fri- eller rättigheten. Inskränkningen får inte heller gå längre än vad som kan motiveras med beaktande av vikten av ett samhälleligt intresse som ligger bakom inskränkningen i relation till det rättsgoda som ska inskränkas (GrUB 25/1994, s. 5).

Utifrån de allmänna kraven för inskränkning får de inskränkningar som gäller de grundläggande fri- och rättigheterna för en person som är föremål för Gränsbevakningsväsendets åtgärd inte stå i strid med Finlands internationella skyldigheter i fråga om de mänskliga rättigheterna. Enligt 22 § i grundlagen ska det allmänna se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses. Betydelse har framför allt Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen, FördrS 18 och 19/1990, sådan den lyder senare ändrad i FördrS 71 och 72/1994, FördrS 85 och 86/1998, FördrS 8 och 9/2005, FördrS 6 och 7/2005 samt FördrS 50 och 51/2010). Av betydelse är dessutom i synnerhet internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (FördrS 7 och 8/1976, nedan kallad MP-konventionen). I fråga om Europakonventionen är särskilt betydelsefulla artiklar med tanke på den granskning som görs i denna proposition artikel 5 om rätt till frihet och säkerhet samt artikel 8 om rätt till skydd för privat- och familjeliv, artikel 10 om yttrandefrihet och artikel 13 om rätt till ett effektivt rättsmedel. I fråga om MP-konventionen är betydelsefulla bestämmelser artikel 2 om effektiva rättsmedel, artikel 9 om rätt till frihet och personlig säkerhet och artikel 17 om skydd för privatliv, familj, hem eller korrespondens.

Europadomstolen har i sin rättspraxis (i synnerhet Weber och Saravia mot Tyskland, 29.6.2006, punkt 95, Liberty m.fl. mot Förenade kungariket, 1.10.2008, punkterna 59–60, Zakharov mot Ryssland, 4.12.2015, punkterna 229–230 och Szabó och Vissy, 12.1.2016, punkt 89) bland annat betonat exakt och förutsägbart angivna behörighetsgrunder på lagnivå, en strikt tolkning av nödvändighetskriteriet, objektiva grunder för erhållande av nödvändiga uppgifter,

förhandskontroll utförd av domstol eller ett oberoende administrativt organ, oberoende efterhandskontroll och tillgång till rättsskydd i domstol.

Innehållet i propositionen påverkas också av 2 § 3 mom. i grundlagen, enligt vilket all utövning av offentlig makt ska bygga på lag och lag ska iaktas noggrant i all offentlig verksamhet. I propositionen eftersträvas därför en heltäckande och exakt reglering av myndigheternas befogenheter.

11.2 Hemliga metoder för inhämtande av information och tvångsmedel

I 3 kap. i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet som gäller hemliga metoder för inhämtande av information och i 4 kap. som gäller hemliga tvångsmedel föreslås vissa ändringar som är av betydelse med tanke på inskränkningarna i de grundläggande fri- och rättigheterna. I denna granskning är framför allt 10 § i grundlagen av relevans. Enligt 1 mom. i den paragrafen är vars och ens privatliv, heder och hemfrid tryggade och närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter utfärdas genom lag.

Enligt 10 § 2 mom. i grundlagen är brev- och telefonhemligheten samt hemligheten i fråga om andra förtroliga meddelanden okränkbar. Med stöd av 4 mom. i samma paragraf kan det föreskrivas om sådana begränsningar i meddelandehemligheten som är nödvändiga vid bland annat utredningen av brott som äventyrar individens eller samhällets säkerhet eller hemfriden.

Utredning av brott kan ordagrant förstås endast som att det avser utredning av redan begångna brott. Utredning av brott i den mening som avses i 10 § 4 mom. i grundlagen anses dock också omfatta åtgärder som vidtas med anledning av en konkret, specificerad misstanke om brott, även om brottet ännu inte har hunnit begås. Således har till exempel teleövervakning trots 10 § 4 mom. i grundlagen ansetts kunna användas för att förhindra vissa brott (GrUU 5/1999 rd, GrUU 2/1996 rd).

Grundlagsutskottet tog ställning till tolkningen av den bestämmelsen också i sitt betänkande GrUB 4/2018 rd om ändring av grundlagen (s. 5–6). Utskottet konstaterar att begränsningsklausulen i 10 § 4 mom. i grundlagen redan före ikraftträdandet av den nya grundlagen (se exempelvis GrUU 2/1996 rd, GrUU 5/1999 rd) tolkats mycket konsekvent på så sätt att det betraktas som utredning av brott att åtgärder vidtas med anledning av en konkret och specificerad misstanke om brott trots att brottet ännu inte har omsatts i gärning. Utskottet har ansett det vara viktigt att förutsättningen för att en åtgärd ska vara tillåten i konstitutionellt hänseende, det vill säga en konkret, specificerad misstanke om brott, klart ska framgå av formuleringen i bestämmelsen. Grundlagsutskottets ståndpunkt har särskild betydelse vid bedömningen av befogenheter som hänför sig till förhindrande av brott (GrUU 2/1996 rd, 5/1999 rd, 37/2002 rd och 11/2005 rd). Det är alltså inte oklart hur bestämmelsen ska tolkas, utan tolkningen är etablerad.

11.2.1 Utvidgning av brott som berättigar till teleövervakning, förtäckt inhämtande av information och teknisk spårning av personer

Genom hemligt inhämtande av information och hemliga tvångsmedel ingriper man i hemlighet i kärnområdet för åtskilliga grundläggande fri- och rättigheter, i synnerhet skyddet för privatlivet, hemfriden, förtroliga meddelanden och personuppgifter. Användningen av dessa metoder kan också ha betydelse för tillgodoseendet av en rättvis rättegång. För att vara effektiva ska åtgärderna hållas hemliga för den som de riktas mot åtminstone i början av verksamheten.

En förutsättning för användning av hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel är alltid en specificerad misstanke om brott, med undantag för användning av informationskällor. I samband med användningen av hemliga metoder för inhämtande av information tillämpas bestämmelserna om förutsättningar för användning av hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel i 14 § i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet och 10 kap. 2 § i tvångsmedelslagen samt de allmänna principer i fråga om Gränsbevakningsväsendets verksamhet som anges i 2 kap. i gränsbevakningslagen.

I propositionen föreslås det att befogenheterna i fråga om teleövervakning, annat förtäckt inhämtande av information än datanätsbaserat förtäckt inhämtande av information samt teknisk spårning av en person i syfte att förhindra eller utreda brott ska utvidgas att i princip gälla alla sådana brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och för vilka det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst fyra år.

Utvidgningen i fråga om teleövervakning, annat förtäckt inhämtande av information än datanätsbaserat förtäckt inhämtande av information och teknisk spårning av en person är dock inte kategorisk, utan baserar sig på en bedömning av vilken av dessa metoder som är av betydelse för förhindrande eller utredning av ett brott och på om Gränsbevakningsväsendet i praktiken behöver metoden i fråga.

Den föreslagna utvidgningen av befogenheterna gäller sålunda inte alla särskilt angivna brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka. Med stöd av bedömningen finns det inte skäl att utöka befogenheterna till sådana brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka i fråga om vilka förhindrandet eller utredningen i praktiken överförs till polisen med stöd av 8 § i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet antingen av skäl som hänför sig till utredningens opartiskhet eller brottets allvarlighetsgrad eller omfattning. Sådana brott är militära brott och tjänstebrott, våldsam motstånd mot tjänsteman, grovt givande av muta, tagande av gisslan och förberedelse till tagande av gisslan enligt 25 kap. i strafflagen i anknytning till ordnande av olaglig inresa samt i 34 kap. i strafflagen avsett allmänfarligt brott som riktar sig mot Gränsbevakningsväsendet.

Gränsbevakningsväsendet får också i fortsättningen förhindra eller utreda sådana här brott till exempel genom att vidta inledande åtgärder för att trygga utredningen. Teleövervakning, annat förtäckt inhämtande av information än datanätsbaserat förtäckt inhämtande av information eller teknisk spårning av en person får dock inte användas.

Teleövervakning

I 16 § 2 mom. i lagförslag 1 i denna proposition föreslås det att Gränsbevakningsväsendet får använda teleövervakning om en person som på grund av sina yttranden eller hotelser eller sitt uppträdande eller annars med fog kan antas komma att göra sig skyldig till ett brott för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst fyra år, med de undantag som anges i momentet. Enligt 58 § 3 mom. 2 punkten i lagförslag 1 har Gränsbevakningsväsendet rätt att använda teleövervakning vid utredning av ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst fyra år eller grovt döljande av olagligt byte, med de undantag som anges i 4 mom.

Det föreslås att teleövervakning i syfte att förhindra ett brott utvidgas att gälla människohandelsbrott och grovt människohandelsbrott utan samband med grovt ordnande av olaglig inresa, grovt frihetsberövande enligt 25 kap. i strafflagen i anknytning till ordnande av

olaglig inresa, grov förfalskning av dokument som ska granskas av Gränsbevakningsväsendet, i propositionen föreslagen grov penningtvätt, grovt eller yrkesmässigt häleri, grovt skjutvapenbrott, grov miljöförstöring och grovt naturskyddsbrott inom naturskyddsområden samt sådan grov skadegörelse, sådan grov stöld och sådan grov bruksstöld av motordrivet fortskaffningsmedel som riktar sig mot en gränsbevakningsmyndighet eller mot gränsmärken och gränsanordningar som Gränsbevakningsväsendet svarar för.

Teleövervakning för utredning av brott utvidgas på motsvarande sätt som för förhindrande av brott, med undantag för grov förfalskning samt grovt eller yrkesmässigt häleri eftersom Gränsbevakningsväsendet redan har befogenhet att använda teleövervakning vid utredning av dem.

Enligt förslaget ska dock befogenheten att använda teleövervakning i syfte att förhindra eller utreda brott inte utvidgas till militära brott och tjänstebrott, våldsam motstånd mot tjänsteman, grovt givande av muta, tagande av gisslan och förberedelse till tagande av gisslan enligt 25 kap. i strafflagen i anknytning till ordnande av olaglig inresa och allmänfarliga brott som riktar sig mot Gränsbevakningsväsendet.

De förslag som gäller teleövervakning bör bedömas utifrån bestämmelserna i 10 § 2 mom. i grundlagen om att hemligheten i fråga om förtroliga meddelanden är okränkbar. Med stöd av 10 § 4 mom. i grundlagen kan det föreskrivas i lag om sådana begränsningar i hemligheten i fråga om förtroliga meddelanden som är nödvändiga vid bland annat utredningen av brott som äventyrar individens eller samhällets säkerhet eller hemfriden. Enligt förarbetena till reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna hör till exempel narkotikabrott, grova våldsbrott samt lands- och högförräderi till de brott som äventyrar individens eller samhällets säkerhet (RP 309/1993 rd, s. 58). Utskottet har dessutom ansett det möjligt att rätten att få identifieringsuppgifter inte binds till vissa typer av brott, om bestämmelserna i övrigt uppfyller de allmänna kraven på begränsningar av de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUU 26/2001 rd s. 3/II, GrUU 37/2002 rd, s. 3/I).

Förtäckt inhämtande av information

Med förtäckt inhämtande av information avses inhämtande av information genom kortvarig interaktion med en viss person, där falska, vilseledande eller förtäckta uppgifter används för att hemlighålla gränsbevakningsmannens uppdrag. Förtäckt inhämtande av information har drag som påminner om täckoperationer men är kortvarigt och där uppstår inte samma förtroendeförhållande till målpersonen som vid en täckoperation.

I 23 § 2 mom. i lagförslag 1 i propositionen föreskrivs det att Gränsbevakningsväsendet för förhindrande av brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka får använda förtäckt inhämtande av information, om det på grund av en viss persons yttranden eller uppträdande i övrigt med fog finns anledning att anta att denne kommer att göra sig skyldig till ett brott för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst fyra år, med undantag för brott som avses i 16 § 2 mom. 1–4 punkten, eller till häleri som hänför sig till planmässig, organiserad, yrkesmässig, fortsatt eller upprepad brottslig verksamhet.

I 58 § 3 mom. 3 punkten i lagförslag 1 föreskrivs det att Gränsbevakningsväsendet har rätt att använda annat förtäckt inhämtande av information än sådant datanätsbaserat förtäckt inhämtande av information som avses i 10 kap. 14 § 4 mom. i tvångsmedelslagen vid utredning av ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst fyra år, eller häleri som hänför sig till

planmässig, organiserad, yrkesmässig, fortsatt eller upprepad brottslig verksamhet, med de undantag som anges i 4 mom.

Förslaget innebär att annat förtäckt inhämtande av information än datanätsbaserat förtäckt inhämtande av information i syfte att förhindra eller utreda ett brott utvidgas att gälla människohandelsbrott och grovt människohandelsbrott utan anknytning till grovt ordnande av olaglig inresa, grovt frihetsberövande enligt 25 kap. i strafflagen i anknytning till ordnande av olaglig inresa, grov förfälskning av dokument som ska granskas av Gränsbevakningsväsendet, i propositionen föreslagen grov penningtvätt, grovt eller yrkesmässigt häleri, grovt jaktbrott, grovt skjutvapenbrott, grov miljöförstöring och grovt naturskyddsbrott inom naturskyddsområden samt sådan grov skadegörelse, grov stöld och grov bruksstöld av motordrivet fortkäffningsmedel som riktar sig mot en gränsbevakningsmyndighet eller mot gränsmärken och gränsanordningar som Gränsbevakningsväsendet svarar för.

Efter den föreslagna utvidgningen av brotten får förtäckt inhämtande av information också användas i fråga om brott för vilka det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst fyra år. Dessutom får befogenheten användas för att förhindra eller utreda häleri som hänför sig till planmässig, organiserad, yrkesmässig, fortsatt eller upprepad brottslig verksamhet. Detta motsvarar i fråga om häleribrott regleringsmodellen enligt 5 kap. 15 § 6 punkten i polislagen i fråga om förtäckt inhämtande av information som det föreskrivits om med grundlagsutskottets medverkan (GrUU 67/2010 rd, GrUU 33/2013 rd).

Teknisk spårning av en person

I 29 § 3 mom. i lagförslag 1 i propositionen föreskrivs det att Gränsbevakningsväsendet får rikta teknisk spårning mot en person (*teknisk spårning av en person*) bara om personen i fråga med fog kan antas komma att begå ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst fyra år, med undantag för brott som avses i 16 § 2 mom. 1–4 punkten. Enligt 58 § 3 mom. 4 punkten i lagförslag 1 har Gränsbevakningsväsendet rätt att använda teknisk spårning av en person vid utredning av ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst fyra år, med de undantag som anges i paragrafens 4 mom.

Förslaget innebär att teknisk spårning av en person i syfte att förhindra och utreda ett brott utvidgas att gälla människohandelsbrott och grovt människohandelsbrott utan samband med grovt ordnande av olaglig inresa, grovt frihetsberövande enligt 25 kap. i strafflagen i anknytning till ordnande av olaglig inresa, grov förfälskning av dokument som ska granskas av Gränsbevakningsväsendet, i propositionen föreslagen grov penningtvätt, grovt eller yrkesmässigt häleri, grovt skjutvapenbrott, grov miljöförstöring och grovt naturskyddsbrott inom naturskyddsområden samt sådan grov skadegörelse, grov stöld och grov bruksstöld av motordrivet fortkäffningsmedel som riktar sig mot en gränsbevakningsmyndighet eller mot gränsmärken och gränsanordningar som Gränsbevakningsväsendet svarar för.

Teknisk spårning av en person där spårningen riktas mot den plats där en person håller till eller följer var personen rör sig kan i fråga om påtaglighet och betydelse jämföras med inhämtande av uppgifter om en teledress och en teleterminalutrustnings läge där man också strävar efter att få information om var personen eller personerna rör sig. Därför är utgångspunkten att det strängaste föreskrivna straffet för det brott som ska förhindras eller utredas är fängelse i minst fyra år.

11.2.2 Täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät och bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät

I propositionen föreslås täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät och bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät som en ny befogenhet för Gränsbevakningsväsendet.

I lagen föreskrivs det om Gränsbevakningsväsendets rätt att rikta en täckoperation mot en person i ett datanät. En förutsättning för användning av täckoperationer som genomförs i datanät är att målpersonen på grund av sina yttranden eller sitt uppträdande i övrigt med fog kan antas komma att göra sig skyldig till ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst två år (34 a § i lagförslag 1).

En gränsbevakningsman som företar en täckoperation i datanät får inte begå brott eller ta initiativ till ett brott (34 c § i lagförslag 1). Under vissa förutsättningar kan en gränsbevakningsman som företar en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät begå brott av förseelsekaraktär under sitt deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet (34 d §).

I lagen föreskrivs också om Gränsbevakningsväsendets rätt att företa bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät (34 h § i lagförslag 1). Med bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät avses bevisprovokation genom köp där interaktionen mellan säljaren och den som företar bevisprovokation genom köp sker i sin helhet i datanätet. Den säljare som bevisprovokationen riktas mot och den gränsbevakningsman som genomför bevisprovokationen träffas alltså inte fysiskt under inhämtandet av information, utan det är fråga om anonym verksamhet i datanätet.

Bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät begränsas av en bestämmelse enligt vilken den som genomför bevisprovokationen får utföra bara sådant inhämtande av information som är nödvändigt för genomförande av bevisprovokationen. Bevisprovokationen genom köp ska genomföras så att den inte får den person som är föremål för åtgärden eller någon annan att begå ett brott som denne inte annars skulle begå.

Enligt förslaget ska beslut om täckoperationer och bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät fattas av chefen för centralkriminalpolisen på framställning av en för uppdraget förordnad anhållningsberättigad gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information (34 f och 34 j § i lagförslag 1). Täckoperationer och bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät företas inom Gränsbevakningsväsendets brottsbekämpning (34 b och 34 i § i lagförslag 1).

Täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät och bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät är ett sistahandsalternativ som föregås av inhämtande av information med Gränsbevakningsväsendets övriga tillgängliga metoder för inhämtande av information. Användning av täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät och bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät förutsätter en viss kompetens och utbildning eftersom en sådan täckoperation eller bevisprovokation kan genomföras endast av en för uppdraget förordnad gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information.

11.2.3 Användning av informationskällor

I 36, 36 a och 36 b § i lagförslag 1 i propositionen föreskrivs det om styrd användning av informationskällor. Det är fråga om en ny befogenhet för Gränsbevakningsväsendet.

Genom användning av informationskällor fås sådan detaljerad information som det är svårt eller till och med omöjligt att få med hjälp av andra hemliga metoder för inhämtande av information eller hemliga tvångsmedel. Informationskällorna kan ha en avgörande roll när det gäller att förhindra och utreda brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka.

Till exempel begränsningar som baserar sig på straffskalan för brottsliga gärningar gäller enligt förslaget inte användning av informationskällor. Utgångspunkten är dock att Gränsbevakningsväsendet riktar styrd användning av informationskällor till förhindrande och utredning av allvarlig, systematisk och yrkesmässig brottslighet.

Enligt propositionen får styrd användning av informationskällor genomföras både inom brottsbekämpningen och för att ta emot information av betydelse för skötseln av uppgifter som gäller upprätthållande av gränssäkerheten. Betydelsen av säkerställandet av gränssäkerheten har den senaste tiden ökat kraftigt i takt med att Finlands säkerhetspolitiska miljö snabbt försvagats. Förändringarna i den säkerhetspolitiska miljön blir sannolikt bestående och ökar trycket vid Europeiska unionens östra yttre gräns för vars övervakning Gränsbevakningsväsendet till betydande delar ansvarar på hela unionens nivå. Förslaget har en positiv inverkan på den nationella säkerheten och därigenom på tillgodoseendet av flera grundläggande fri- och rättigheter.

Frågor som hänför sig till rättsskyddet för informationskällor, den som är föremål för inhämtande av information och tjänstemän som deltar i verksamheten är centrala frågor som ska regleras. Man strävar till att trygga informationskällans ställning och rättssäkerhet till exempel genom det att informationskällan innan styrd användning av informationskälla inleds ska upplysas om sina rättigheter och skyldigheter och i synnerhet om vad som för informationskällan är tillåten och förbjuden verksamhet enligt lag. Vid styrd användning av informationskällor får en informationskälla inte ombes att inhämta information på ett sådant sätt som förutsätter utövande av myndighetsbefogenheter eller som äventyrar informationskällans eller någon annans liv eller hälsa. Också i övrigt är bestämmelserna om styrd användning av informationskällor noga avgränsade och exakta.

11.3 Rättsskydd

Inskränkningar i grundläggande fri- och rättigheter kräver ett adekvat rättsskydd. Rättsskyddskravet är sålunda en av de allmänna förutsättningarna för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUB 25/1994 rd, s. 4–5).

Till de hemliga metoder för inhämtande av information och tvångsmedel som föreslås i lagförslag 1 i denna proposition hänför sig följande rättsskyddsarrangemang. Av de hemliga metoderna för inhämtande av information kräver teleövervakning (16 §) och teknisk spårning av en person (29 §) tillstånd av domstolen (18 och 30 § i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet). Av hemliga tvångsmedel krävs tillstånd av domstol för teleavlyssning och inhämtande av information i stället för teleavlyssning (10 kap 5 § i tvångsmedelslagen), teleövervakning (10 kap. 9 § i tvångsmedelslagen) och teknisk spårning av en person (10 kap. 22 § i tvångsmedelslagen).

Enligt 18 och 30 § i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet ska i ett yrkande om teleövervakning och teknisk spårning av en person nämnas bland annat det brott som ligger till grund för åtgärden samt den förmodade brottstidpunkten och den person som med fog kan antas göra sig skyldig till brottet. Dessutom ska det nämnas de fakta som misstanken mot personen och förutsättningarna för användning av hemliga metoder för inhämtande av information grundar sig på.

Enligt 10 kap. 5, 9 och 22 § i tvångsmedelslagen ska i ett yrkande om användning av teleavlyssning och inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teleövervakning och teknisk spårning av en person anges bland annat det misstänkta brottet och brottstidpunkten samt de fakta som brottsmisstanken mot den misstänkte och förutsättningarna för användningen av hemliga tvångsmedel grundar sig på.

Till rättsskyddet hänför sig också bestämmelserna om underrättelse om användning av hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel. Enligt 52 § i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet ska den som varit föremål för inhämtande av information utan dröjsmål skriftligen underrättas om bland annat teleövervakning, förtäckt inhämtande av information och teknisk observation efter det att syftet med inhämtandet av information har nåtts. Personen i fråga ska dock underrättas om det hemliga inhämtandet av information senast ett år efter att det har upphört. Enligt 10 kap. 60 § i tvångsmedelslagen ska en misstänkt som varit föremål för till exempel teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teleövervakning, förtäckt inhämtande av information och teknisk observation utan dröjsmål underrättas om detta skriftligen efter att ärendet har förts till åklagaren för prövning eller förundersökningen annars har avslutats eller avbrutits. Den misstänkte ska dock underrättas om ett tvångsmedel senast ett år efter det att användningen av det har avslutats.

Bestämmelserna hänför sig också till artikel 13 i Europakonventionen, enligt vilken var och en, vars i konventionen angivna fri- och rättigheter kränkts, ska ha tillgång till ett effektivt rättsmedel inför en nationell myndighet och detta även om kränkningen har utförts av någon i offentlig ställning. I sitt utlåtande om lagen om militär underrättelseverksamhet har grundlagsutskottet konstaterat att bestämmelserna om meddelande om användning av metoder för underrättelseinhämtning utgör en viktig rättsskyddsgaranti, trots att det är fråga om en skyldighet att i efterhand informera om inhämtning (GrUU 36/2018 rd, s. 9).

Av betydelse för de föreslagna befogenheterna för hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel är också de bestämmelser i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet och tvångsmedelslagen som gäller förbud mot avlyssning och observation (44 §; 10 kap. 52 §), utplåning av information (49 §; 10 kap. 57 §), avbrytande av teleavlyssning som avses i tvångsmedelslagen samt av teleövervakning, teknisk avlyssning och teknisk observation av utrustning (50 §; 10 kap. 58 §) samt utplåning av information som fåtts i en brådskande situation (51 §; 10 kap. 59 §). Syftet med bestämmelserna är att säkerställa rättsskyddet för både den som är föremål för inhämtande av information och utomstående, eftersom bestämmelserna begränsar användningen av hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel och utnyttjandet av den information som erhållits med hjälp av metoderna i sådana fall när det inte finns förutsättningar för åtgärderna i fråga.

11.4 Bedömning

Grundlagsutskottet har bland annat i sin bedömning av bestämmelserna om polisens, Försvarsmaktens och Gränsbevakningsväsendets handräckning betonat att det ingår i polisens uppgifter att förebygga, avslöja och utreda brott och föra brott till åtalsprövning (GrUU 3/2022

rd). Grundlagsutskottet har ansett att uppgifter och befogenheter som hör till polisen kan anvisas andra myndigheter bara i undantagsfall och att det krävs särskilda grunder för detta (GrUU 6/2018 rd, s. 2, GrUU 67/2016 rd, s. 3, GrUU 36/2024 rd). Ett likadant lagfäst bemyndigande för en annan förundersökningsmyndighet som polisen har är inte utan vidare är förenligt med det nödvändighetskrav som ingår i förutsättningarna för inskränkande av de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUU 10/2016 rd, s. 3, GrUU 49/2014 rd, s. 2/I, GrUU 37/2002 rd, s. 2–3 och GrUU 2/1996 rd, s. 3/I). Grundlagsutskottet har inte heller ansett det vara ändamålsenligt att befogenheter som i regel tillhör polisen anförtros andra myndigheter enbart på grunder som hänför sig till myndigheternas resurser (GrUU 21/2024 rd).

Användbarheten, nyttan eller nödvändigheten vid förhindrande eller utredning av ett brott i fråga om en hemlig metod för inhämtande av information eller ett hemligt tvångsmedel är inte avgörande vid bedömningen av om det ska vara tillåtet att använda metoden vid förhindrande eller utredning av brottet i fråga. Befogenheten blir inte nödvändig bara på grund av en iakttagelse om befogenhetens effektivitet (GrUU 36/2002 rd, s. 6). En inskränkning av de grundläggande fri- och rättigheterna kan anses nödvändig om brotten i fråga sällan kan utredas utan användning av tvångsmedel (GrUU 32/2013 rd, s. 4).

Enligt grundlagsutskottet är enbart asymmetrin i de olika brottsbekämpande myndigheternas befogenheter inte i sig ett sådant tungt vägande samhälleligt behov som uppfyller nödvändighetskravet (GrUU 36/2024 rd, stycke 9, GrUU 21/2024 rd, stycke 3, GrUU 6/2018 rd, s. 2, GrUU 10/2016 rd, s. 3, GrUU 49/2014 rd, s. 2). Utskottet har särskilt betonat att polisen har särskild utbildning för och erfarenhet av att utöva de befogenheter som innefattar inskränkningar av de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUU 67/2016 rd, s. 3).

Även om andra brottsbekämpningsmyndigheter har lagstadgad rätt att använda vissa hemliga metoder för inhämtande av information eller vissa hemliga tvångsmedel, ska man dock i fråga om villkoren för inskränkning av de grundläggande fri- och rättigheterna separat bedöma om inskränkningen är godtagbar och proportionell med avseende på varje metod som det föreslås att Gränsbevakningsväsendet får rätt att använda. För varje befogenhet ska det kunna läggas fram ett vägande skäl som hänför sig till Gränsbevakningsväsendets brottsbekämpningsuppgifter och som visar att befogenheten är nödvändig. Det viktiga är huruvida det kan anses godtagbart och nödvändigt att Gränsbevakningsväsendet får mer sådana befogenheter i anslutning till brottsbekämpning som i regel hör till polisen i egenskap av allmän myndighet för den inre säkerheten och brottsbekämpningen.

För användningen av hemliga tvångsmedel ställs höga krav i fråga om allvarlighetsgraden hos det brott som ska utredas och också i övrigt strikta förutsättningar för användningen i synnerhet när det gäller ingripande i de grundläggande fri- och rättigheterna. Villkoren för inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna bör beaktas, vilket innebär att inskränkningarna bland annat ska vara dikterade av något tungt vägande samhälleligt skäl, förenliga med kravet på proportionalitet och nödvändiga för att uppnå ett godtagbart syfte.

Hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel bildar en helhet. De behövs vid olika utredningar och i olika faser av utredningarna beroende på vilken information som krävs för att förhindra eller utreda ett enskilt brott. Hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel används endast i den omfattning som är nödvändig. Användningen av hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel framskrider i allmänhet från lindrigare till allvarligare metoder och urvalet av metoder varierar från fall till fall.

Människohandel, grov människohandel, grovt frihetsberövande i anknytning till ordnande av olaglig inresa, grov förfälskning av dokument som ska granskas av Gränsbevakningsväsendet, grov penningtvätt samt grovt eller yrkesmässigt häleri är yrkesmässig och omfattande brottslighet som kan ha beröringspunkter med annan allvarlig brottslighet. De här brotten är också vanligen gränsöverskridande brottslighet. Grov miljöförstöring och grovt naturskyddsbrott kan vara förenade med strävan efter betydande ekonomisk nytta. Brott som riktar sig mot en gränsbevakningsmyndighet eller mot gränsmärken och gränsanordningar som Gränsbevakningsväsendet svarar för kan i sin tur syfta till att rubba den nationella säkerheten.

I fråga om så här allvarliga brott accentueras både intresset av att utreda brotten och att förhindra brotten i synnerhet när det är fråga om människosmuggling och annat utnyttjande av människor eller förlorade miljö- eller naturvärden.

Ett skäl till den föreslagna utvidgningen av befogenheterna är att de nämnda befogenheterna är nödvändiga för förhindrande och utredning av allvarliga brott. Befogenheterna i fråga kan ha en avgörande betydelse vid utredning av allvarliga brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och i fråga om ett mindre antal också att förhindra sådana. Intresset att utreda allvarliga brott, brottsoffrens rättigheter och det straffrättsliga systemets trovärdighet är faktorer som talar för en utvidgning av Gränsbevakningsväsendets befogenheter på det sätt som föreslås.

Med befogenheter som gäller teleövervakning, förtäckt inhämtande av information, teknisk spårning av en person, täckoperationer och bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät samt styrd användning av informationskällor ingriper man i synnerhet i skyddet för privatlivet enligt 10 § i grundlagen. De bestämmelser som föreslås kan dock med beaktande av ovannämnda omständigheter anses vara exakta och noggrant avgränsade.

Det föreslagna befogenheterna motsvarar till sitt innehåll de befogenheter som med grundlagsutskottets medverkan har föreskrivits för andra förundersökningsmyndigheter. De nya befogenheter som föreslås för Gränsbevakningsväsendet och utvidgningen av redan befintliga befogenheter är i viss mån mer begränsade än till exempel de befogenheter som polisen har. Vid beslut om användningen av varje enskild metod och vid användningen av metoden ska man bedöma huruvida användningen är proportionerlig. I enlighet med gränsbevakningslagen ska man i fråga om varje åtgärd beakta proportionalitetsprincipen, principen om minsta olägenhet och principen om ändamålsbundenhet.

På de grunder som anges ovan bedöms de bestämmelser som föreslås i propositionen uppfylla de allmänna förutsättningarna för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna. Bestämmelserna har bedömts vara nödvändiga och proportionerliga med beaktande av den samhälleliga vikten hos de mål som regleringen baserar sig på, i synnerhet intresset att förebygga och utreda allvarliga brott och det straffrättsliga systemets trovärdighet, i förhållande till de grundläggande fri- och rättigheter som begränsas.

Lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet (108/2018) 4 §, 8 § 2 och 3 mom., 13 §, 14 § 2 mom., 16 § 2 mom., 23 § 2 mom., 24 § 1 mom., 29 § 3 mom., 33 § 2 mom., 36 §, 38 § 1 mom., 52 § 5 och 7 mom., 58 § och 59 § 1 mom., av dem 4 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 790/2019 och 58 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 461/2023, samt fogas till lagen nya 34 a–34 l § och en ny mellanrubrik före dem samt till lagen nya 36 a och 36 b § som följer:

4 §

Brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka

Gränsbevakningsväsendet har till uppgift att förhindra, avslöja och utreda

- 1) riksgränsbrott enligt 7 § och lindrigt riksgränsbrott enligt 7 a § i 17 kap. i strafflagen (39/1889),
- 2) ordnande av olaglig inresa enligt 8 § och grovt ordnande av olaglig inresa enligt 8 a § i 17 kap. i strafflagen,
- 3) ordnande av olaglig inresa och till det anknutet brott mot friheten enligt 25 kap. i strafflagen,
- 4) människohandel enligt 3 § och grov människohandel enligt 3 a § i 25 kap. i strafflagen i samband med gränskontroll, Gränsbevakningsväsendets brottsbekämpning eller utförande av tillsynsuppgifter som ankommer på Gränsbevakningsväsendet,
- 5) förfalskning enligt 1 §, grov förfalskning enligt 2 §, lindrig förfalskning enligt 3 § och innehav av förfalskningsmaterial enligt 4 § i 33 kap. i strafflagen i fråga om dokument som ska granskas av Gränsbevakningsväsendet,
- 6) territoriekränkning enligt 17 kap. 7 c § i strafflagen och annan kränkning av Finlands territoriella integritet,
- 7) jaktbrott enligt 1 §, grovt jaktbrott enligt 1 a §, döljande av olagligt byte enligt 4 § och grovt döljande av olagligt byte enligt 4 a § i 48 a kap. i strafflagen,
- 8) underlåtelse att iaktta en bestämmelse vars efterlevnad Gränsbevakningsväsendet ska övervaka,
- 9) gärningar som utgör brott enligt 20 kap. i sjölagen (674/1994) och enligt 8 kap. i sjötrafiklagen (782/2019) samt i sjötrafik begånget äventyrande av trafiksäkerheten enligt 1 §, grovt äventyrande av trafiksäkerheten enligt 2 §, fylleri i sjötrafik enligt 5 §, överlämnande av fortskaffningsmedel till berusad enligt 8 §, förande av fortskaffningsmedel utan behörighet enligt 10 § och störande av trafik enligt 11 a § i 23 kap. i strafflagen,
- 10) brott som riktar sig mot en gränsbevakningsmyndighet eller mot gränsmärken och gränsanordningar som Gränsbevakningsväsendet svarar för,
- 11) gränzsönsförseelse enligt 72 § i gränsbevakningslagen,
- 12) häleri enligt 1 §, grovt häleri enligt 2 §, yrkesmässigt häleri enligt 3 §, häleri av oaktsamhet enligt 4 § och häleriförseelse enligt 5 § i 32 kap. i strafflagen i samband med gränskontroll,

Gränsbevakningsväsendets brottsbekämpning eller utförande av tillsynsuppgifter som ankommer på Gränsbevakningsväsendet,

13) penningtvätt enligt 6 §, grov penningtvätt enligt 7 §, penningtvätt av oaktsamhet enligt 9 § och penningtvättsförseelse enligt 10 § i 32 kap. i strafflagen i samband med gränskontroll, Gränsbevakningsväsendets brottsbekämpning eller utförande av tillsynsuppgifter som ankommer på Gränsbevakningsväsendet, om förbrottet enligt 11 § i det kapitlet till det misstänkta brottet är ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka eller ett förbrott till häleri enligt 1 § i det kapitlet,

14) misstanke om att en person som omfattas av det i 30 eller 31 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning avsedda militärdisciplinförfarandet har gjort sig skyldig till ett brott som enligt 2 § i militära rättegångslagen (326/1983) ska handläggas som ett militärt rättegångsärende, om inte något annat följer av Försvarsmaktens eller polisens befogenheter vid förundersökning,

15) misstanke om att en person som tjänstgör vid Gränsbevakningsväsendet har gjort sig skyldig till ett tjänstebrott enligt 40 kap. i strafflagen, om inte något annat följer av Försvarsmaktens eller polisens befogenheter vid förundersökning.

8 §

Överföring av förhindrande och utredning av brott till polisen eller Tullen

Den myndighet som förhindrandet och utredningen av ett brott överförs till ska ge Gränsbevakningsväsendet tillfälle att delta i förhindrandet och utredningen även efter överföringen, om ärendet gäller

- 1) riksgränsbrott,
- 2) ordnande av olaglig inresa och till det anknutna brott mot friheten eller människohandelsbrott,
- 3) förfalskningsbrott i fråga om dokument som ska granskas av Gränsbevakningsväsendet, eller
- 4) kränkning av Finlands territoriella integritet.

Gränsbevakningsväsendet ska överföra utredningen av brottet till polisen, om det finns skäl att misstänka att en person som tjänstgör vid Gränsbevakningsväsendet har gjort sig skyldig till ett brott som ska handläggas som ett militärt rättegångsärende eller till ett brott som avses i 40 kap. i strafflagen och brottets allvar eller tilltron till en objektiv undersökning kräver det. Utredningen av ett brott ska dock alltid överföras till polisen, om den som misstänks för brottet är en tjänsteman som utnämnts till en tjänst som chef eller biträdande chef för Gränsbevakningsväsendet eller som general eller amiral vid Gränsbevakningsväsendet.

13 §

Användning av hemliga metoder för inhämtande av information

Detta kapitel innehåller bestämmelser om användning av teleövervakning, inhämtande av basstationsuppgifter, systematisk observation, förtäckt inhämtande av information, teknisk avlyssning, optisk observation, teknisk spårning och teknisk observation av utrustning (*teknisk observation*), inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustning, täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät, bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät, användning av informationskällor och kontrollerade leveranser i syfte att förhindra ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka eller i syfte att avvärja en fara. Dessa metoder för inhämtande av information får användas i hemlighet för dem som de riktas mot.

14 §

Förutsättningar för användning av hemliga metoder för inhämtande av information

Utöver vad som nedan föreskrivs om särskilda förutsättningar för användning av hemliga metoder för inhämtande av information får systematisk observation, teknisk avlyssning, optisk observation, teknisk spårning av personer, teknisk observation av utrustning, täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät, bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät, styrd användning av informationskällor och kontrollerade leveranser användas bara om dessa metoder kan antas vara av synnerlig vikt för förhindrande av ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka. För täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät och för bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät förutsätts dessutom att metoden är nödvändig för att ett brott ska kunna förhindras.

16 §

Teleövervakning och dess förutsättningar

För förhindrande av brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka kan Gränsbevakningsväsendet ges tillstånd till teleövervakning av en teleadress eller teleterminalutrustning som innehas eller sannolikt annars används av en person som på grund av sina yttranden eller hotelser eller sitt uppträdande eller annars med fog kan antas komma att göra sig skyldig till ett brott för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst fyra år, med undantag för

- 1) brott som avses i 4 § 14 och 15 punkten,
- 2) våldsam motstånd mot tjänsteman enligt 1 § och grovt givande av muta enligt 14 § i 16 kap. i strafflagen,
- 3) tagande av gisslan enligt 4 § och förberedelse till tagande av gisslan enligt 4 a § i 25 kap. i strafflagen i anknytning till ordnande av olaglig inresa,
- 4) allmänfarliga brott enligt 34 kap. i strafflagen som riktar sig mot Gränsbevakningsväsendet.

23 §

Förtäckt inhämtande av information och dess förutsättningar

För förhindrande av brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka får Gränsbevakningsväsendet använda förtäckt inhämtande av information, om det på grund av en persons yttranden eller uppträdande i övrigt med fog finns anledning att anta att denne kommer att göra sig skyldig till

- 1) ett brott för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst fyra år, med undantag för brott som avses i 16 § 2 mom. 1–4 punkten,
 - 2) häleri som hänför sig till planmässig, organiserad, yrkesmässig, fortsatt eller upprepad brottslig verksamhet.
-

24 §

Beslut om förtäckt inhämtande av information

Beslut om förtäckt inhämtande av information för förhindrande av brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka fattas av avdelningschefen eller biträdande avdelningschefen för juridiska avdelningen vid staben för Gränsbevakningsväsendet eller en för uppdraget förordnad anhållningsberättigad gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information.

29 §

Teknisk spårning och dess förutsättningar

Om syftet med teknisk spårning är att följa hur en person förflyttar sig genom att en spårningsanordning fästs i de kläder som denne bär eller i ett föremål som han eller hon bär med sig (*teknisk spårning av en person*), får åtgärden genomföras bara om personen i fråga med fog kan antas komma att göra sig skyldig till ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst fyra år, med undantag för brott som avses i 16 § 2 mom. 1–4 punkten.

33 §

Inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustning

För inhämtande av uppgifter som avses i 1 mom. får Gränsbevakningsväsendet bara använda sådana tekniska anordningar som endast kan användas för identifiering av teleadresser och teleterminalutrustningar. Transport- och kommunikationsverket ska kontrollera att de tekniska anordningarna uppfyller de krav som avses i detta moment och att anordningarna inte på grund av sina egenskaper orsakar skadliga störningar i ett allmänt kommunikationsnätets anordningar eller tjänster.

Täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät och bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät

34 a §

Täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät och förutsättningar för sådana

Med *täckoperation* avses planmässigt inhämtande av information om en viss person eller dennes verksamhet genom infiltration, där falska, vilseledande eller förtäckta uppgifter eller registeranteckningar används eller falska handlingar framställs eller används för att förvärva förtroende som behövs för inhämtandet av information eller för att förhindra att inhämtandet av information avslöjas.

För att förhindra och utreda brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka får Gränsbevakningsväsendet rikta en datanätsbaserad täckoperation mot en person som på grund av sina yttranden eller sitt uppträdande i övrigt med fog kan antas komma att göra sig skyldig till ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst två år.

Täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät är inte tillåtna i en bostad.

34 b §

Genomförande av täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät

En täckoperation som genomförs uteslutande i datanät i syfte att förhindra eller utreda ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka genomförs av en för uppdraget förordnad gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information.

34 c §

Brottsförbud

En gränsbevakningsman som företar en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät får inte begå brott eller ta initiativ till ett brott.

34 d §

Deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet och i kontrollerade leveranser

Trots vad som föreskrivs i 34 c § får en gränsbevakningsman som företar en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät under sitt deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet skaffa lokaler eller fordon eller andra sådana hjälpmedel, delta i organiseringen av transporten av personer, föremål eller ämnen, sköta ekonomiska angelägenheter eller bistå den kriminella sammanslutningen på andra med dessa jämförbara sätt, om det på synnerligen giltiga skäl har kunnat antas att

- 1) åtgärden genomförs också utan gränsbevakningsmannens medverkan,
- 2) gränsbevakningsmannens verksamhet inte kommer att äventyra eller skada någons liv, hälsa eller frihet eller orsaka betydande fara för eller skada på egendom, och
- 3) biståndet avsevärt främjar möjligheterna att uppnå syftet med täckoperationen.

En gränsbevakningsman som företar en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät får delta i ombesörjandet av en försändelse som är föremål för en kontrollerad leverans enligt 37 §, om deltagandet avsevärt främjar möjligheterna att uppnå syftet med leveransen.

34 e §

Framställning om och plan för en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät

I en framställning om en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät ska följande nämnas:

- 1) den som föreslagit åtgärden,
- 2) den person, tillräckligt specificerad, som är föremål för inhämtandet av information,
- 3) det brott, tillräckligt specificerat, som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och som ligger till grund för åtgärden,
- 4) syftet med täckoperationen som genomförs uteslutande i datanät,
- 5) behovet av täckoperationen som genomförs uteslutande i datanät,
- 6) andra än i 1–5 punkten avsedda uppgifter som behövs för att bedöma förutsättningarna för täckoperationen som genomförs uteslutande i datanät.

Över genomförandet av täckoperationen som genomförs uteslutande i datanät ska en sådan skriftlig plan göras upp som innehåller väsentlig och tillräckligt detaljerad information för beslutsfattandet om och genomförandet av täckoperationen. Planen ska delges centralkriminalpolisen. När omständigheterna förändras ska planen vid behov ses över.

34 f §

Beslut om en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät

Beslut om en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät av en sådan för uppdraget förordnad gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information fattas av chefen för centralkriminalpolisen på framställning av avdelningschefen eller biträdande avdelningschefen för juridiska avdelningen vid staben för Gränsbevakningsväsendet eller av en för uppdraget förordnad anhållningsberättigad gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information.

Beslut kan meddelas för högst sex månader åt gången.

Beslutet ska fattas skriftligen. I beslutet ska följande nämnas:

- 1) den som föreslagit åtgärden,
- 2) den förvaltningsenhet som genomför täckoperationen som genomförs uteslutande i datanät och den gränsbevakningsman som ansvarar för genomförandet av täckoperationen,
- 3) identifikationsuppgifterna för de gränsbevakningsmän som genomför täckoperationen som genomförs uteslutande i datanät,
- 4) det brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och som ligger till grund för inhämtandet av information,
- 5) den person som är föremål för täckoperationen som genomförs uteslutande i datanät och som med fog kan antas komma att göra sig skyldig till ett i 4 punkten avsett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka, om personen i fråga är känd,
- 6) de fakta som brottsmisstanken och förutsättningarna för täckoperationen grundar sig på,
- 7) täckoperationens syfte och genomförandeplan,
- 8) beslutets giltighetstid,
- 9) huruvida åtgärder enligt 34 d § får utföras inom ramen för täckoperationen som genomförs uteslutande i datanät, de fakta som åtgärderna grundar sig på samt begränsningar och villkor för täckoperationen.

När omständigheterna förändras ska beslutet vid behov ses över. Beslut om avslutande av en täckoperation ska fattas skriftligen.

34 g §

Utvidgad täckoperation som genomförs uteslutande i datanät

Om det under en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät framgår att det med fog kan antas att den person som är föremål för täckoperationen utöver det brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och som ligger till grund för operationen kommer att göra sig skyldig till ett annat i 10 kap. 3 § i tvångsmedelslagen eller i 5 kap. 28 § 2 mom. i polislagen avsett brott, med direkt anknytning till det första brottet, som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka eller grovt ordnande av olaglig inresa, får den gränsbevakningsman som företar operationen utvidga täckoperationen som genomförs uteslutande i datanät till att omfatta också det brottet. Det förutsätts dessutom att en omedelbar utvidgning av täckoperationen behövs för att brottet ska kunna förhindras eller utredas. Frågan om utvidgning av täckoperationen ska dock utan ogrundat dröjsmål och senast tre dygn från det

att inhämtandet av informationen inleddes hänskjutas för avgörande till chefen för centralkriminalpolisen.

Om det under en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät framgår att det med fog kan antas att en annan person än den som är föremål för täckoperationen gör sig skyldig till ett i 10 kap. 3 mom. i tvångsmedelslagen eller i 5 kap. 28 § 2 mom. i polislagen avsett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka eller grovt ordnande av olaglig inresa, får den gränsbevakningsman som företar operationen utvidga täckoperationen som genomförs uteslutande i datanät till att omfatta också den personen. Det förutsätts dessutom att en omedelbar utvidgning av täckoperationen behövs för att brottet ska kunna förhindras eller utredas. Frågan om utvidgning av täckoperationen ska dock utan ogrundat dröjsmål och senast tre dygn från det att inhämtandet av informationen inleddes hänskjutas för avgörande till chefen för centralkriminalpolisen.

Om det i utvidgningen av en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät är fråga om att förhindra ett annat brott än ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och operationen genomförs av polisen, iaktas i fråga om utvidgning av operationen 5 kap. 34 § i polislagen.

34 h §

Bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät och dess förutsättningar

Med *bevisprovokation genom köp* avses ett köpeanbud eller ett köp av föremål, egendom eller tjänster som förundersökningsmyndigheten för att förhindra eller utreda ett brott gör i syfte att påträffa eller ta om hand ett föremål eller egendom som har samband med ett brott eller att få i sin besittning eller finna bevis i ett brottmål eller vinningen av ett brott.

En för uppdraget förordnad gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information får, på det sätt som föreskrivs nedan, i syfte att förhindra eller utreda brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka genomföra bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät och gäller säljanbud till allmänheten, om det är fråga om ett brott för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst två år eller häleri, och det är sannolikt att något av de mål som avses i 1 mom. kan uppnås genom bevisprovokationen genom köp. En förutsättning för köp av annat än ett provparti är att köpet är nödvändigt för genomförandet av bevisprovokation genom köp.

Den som genomför bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät får utföra bara sådant inhämtande av information som är nödvändigt för genomförande av bevisprovokationen genom köp. Bevisprovokationen genom köp ska genomföras så att den inte får den person som är föremål för åtgärden eller någon annan att begå ett brott som denne inte annars skulle begå.

Bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät är inte tillåten i en bostad.

34 i §

Genomförande av bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät

En bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät i syfte att förhindra eller utreda ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka genomförs av en för uppdraget förordnad gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information.

34 j §

Beslut om bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät

Beslut om bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät av en sådan för uppdraget förordnad gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information och som avses i 34 i § fattas av chefen för centralkriminalpolisen på framställning av en för uppdraget förordnad anhållningsberättigad gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information.

Beslut kan meddelas för högst två månader åt gången.

Beslutet ska fattas skriftligen. I beslutet ska följande nämnas:

- 1) det brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och som ligger till grund för åtgärden,
- 2) den person som är föremål för bevisprovokationen genom köp som genomförs uteslutande i datanät,
- 3) de fakta som brottsmisstanken och förutsättningarna för bevisprovokationen genom köp som genomförs uteslutande i datanät grundar sig på,
- 4) det föremål, den egendom eller den tjänst som är föremål för bevisprovokationen genom köp som genomförs uteslutande i datanät,
- 5) syftet med bevisprovokationen genom köp som genomförs uteslutande i datanät,
- 6) beslutets giltighetstid,
- 7) den anhållningsberättigade tjänsteman som leder och övervakar genomförandet av bevisprovokationen genom köp som genomförs uteslutande i datanät,
- 8) begränsningar och villkor för bevisprovokationen genom köp som genomförs uteslutande i datanät.

34 k §

Plan för genomförande av bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät

Över genomförandet av bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät ska det upprättas en skriftlig plan, om detta behövs på grund av operationens omfattning eller av andra motsvarande skäl.

När omständigheterna förändras ska planen vid behov ses över.

34 l §

Beslut om genomförande av bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät

Beslut om genomförande av bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät ska fattas skriftligen. Beslutet fattas av en anhållningsberättigad gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information och som ansvarar för genomförandet av bevisprovokationen genom köp som genomförs uteslutande i datanät.

I beslutet ska följande nämnas:

- 1) den gränsbevakningsman som beslutat om bevisprovokationen genom köp som genomförs uteslutande i datanät samt beslutets datum och innehåll,
- 2) den förvaltningsenhet som genomför bevisprovokationen genom köp som genomförs uteslutande i datanät,
- 3) identifikationsuppgifterna för de gränsbevakningsmän inom Gränsbevakningsväsendets brottsbekämpning som genomför bevisprovokationen genom köp som genomförs uteslutande i datanät,
- 4) en redogörelse för hur det har säkerställts att bevisprovokationen genom köp som genomförs uteslutande i datanät inte får den som är föremål för åtgärden eller någon annan att begå ett brott som denne annars inte skulle begå,

5) begränsningar och villkor för genomförandet av bevisprovokationen genom köp som genomförs uteslutande i datanät.

Om åtgärden måste vidtas utan dröjsmål, behöver beslutet inte upprättas i skriftlig form före bevisprovokationen genom köp som genomförs uteslutande i datanät. Beslutet ska dock upprättas i skriftlig form omedelbart efter åtgärden.

När omständigheterna förändras ska beslutet vid behov ses över.

36 §

Användning av informationskällor och förutsättningar för styrd användning av informationskällor

Med *användning av informationskällor* avses annat än sporadiskt konfidentiellt mottagande av information av betydelse för skötseln av uppgifter som gäller förhindrande och utredning av brott som Gränsbevakningsväsendet enligt lag ska undersöka eller upprätthållande av gränssäkerheten av personer som inte hör till gränsbevakningsmyndigheten eller någon annan myndighet (*informationskälla*).

Gränsbevakningsväsendet får be att en för ändamålet godkänd informationskälla som har lämpliga personliga egenskaper och är registrerad och har samtyckt till inhämtandet av information inhämtar information som avses i 1 mom. (*styrd användning av informationskällor*).

Vid styrd användning av informationskällor får en informationskälla inte ombes att inhämta information på ett sådant sätt som förutsätter utövande av myndighetsbefogenheter eller som äventyrar informationskällans eller någon annan persons liv eller hälsa. Innan styrd användning av informationskälla inleds ska informationskällan upplysas om sina rättigheter och skyldigheter och i synnerhet om vad som är tillåten och förbjuden verksamhet enligt lag. Informationskällans säkerhet ska vid behov tryggas under och efter inhämtandet av information.

36 a §

Behandling av uppgifter om en informationskälla och betalning av arvode

Uppgifter om en informationskälla får registreras i ett personregister. Bestämmelser om behandling av uppgifterna finns i lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet.

Till en registrerad informationskälla kan betalas arvode. Av grundad anledning kan arvode betalas även till en oregistrerad informationskälla. Särskilda bestämmelser gäller för skatteplikt för arvodet.

36 b §

Beslut om styrd användning av informationskällor

Beslut om styrd användning av informationskällor fattas av avdelningschefen eller biträdande avdelningschefen för juridiska avdelningen vid staben för Gränsbevakningsväsendet eller av en för uppdraget förordnad anhållningsberättigad gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information.

Beslut kan meddelas för högst sex månader åt gången.

Beslut om styrd användning av informationskällor ska fattas skriftligen. I beslutet ska följande nämnas:

- 1) den som föreslagit åtgärden,

- 2) den förvaltningsenhet som genomför inhämtandet av information och den gränsbevakningsman som ansvarar för genomförandet av detta,
 - 3) identifikationsuppgifterna för informationskällan,
 - 4) grunden för åtgärden,
 - 5) den person som är föremål för åtgärden, om personen kan individualiseras när beslutet fattas,
 - 6) syftet med inhämtandet av information och planen för genomförandet av detta,
 - 7) beslutets giltighetstid,
 - 8) begränsningar och villkor för den styrda användningen av informationskällor.
- När omständigheterna förändras ska beslutet vid behov ses över. Beslut om att styrd användning av en informationskälla ska avslutas ska fattas skriftligen.

38 §

Beslut om kontrollerade leveranser

Beslut om kontrollerade leveranser som utförs av Gränsbevakningsväsendet fattas av avdelningschefen eller biträdande avdelningschefen för juridiska avdelningen vid staben för Gränsbevakningsväsendet eller en för uppdraget förordnad anhållningsberättigad gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information.

52 §

Underrättelse om hemligt inhämtande av information

Den som varit föremål för inhämtande av information genom systematisk observation, förtäckt inhämtande av information, en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät, bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät och styrd användning av informationskällor behöver inte underrättas, om inte förundersökning har inletts i ärendet. Om förundersökning inleds, iakttas 10 kap. 60 § i tvångsmedelslagen.

Vid handläggning av underrättelseärenden i domstol ska 39 § iakttas. Ärenden som gäller underrättelse om en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät, bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät och styrd användning av informationskällor behandlas vid Helsingfors tingsrätt. I dessa fall ska domstolen ges endast den information som är nödvändig för handläggningen av ärendet. Vid handläggningen av ärendet ska det fästas särskild vikt vid att sekretessen iakttas och att informationen i handlingar och informationssystem skyddas genom behövliga förfaranden och datasäkerhetsarrangemang.

58 §

Användning av hemliga tvångsmedel

På användningen av hemliga tvångsmedel i en förundersökning som genomförs av Gränsbevakningsväsendet tillämpas 10 kap. i tvångsmedelslagen med de undantag som anges nedan.

Gränsbevakningsväsendet får inte använda täckoperationer och bevisprovokation genom köp, med undantag för täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät och bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät.

Gränsbevakningsväsendet har rätt att använda

1) teleavlyssning och inhämtande av information i stället för teleavlyssning endast vid utredning av grovt ordnande av olaglig inresa eller människohandel eller grov människohandel,

2) teleövervakning vid utredning av ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst fyra år eller grovt döljande av olagligt byte, med de undantag som anges i 4 mom.,

3) annat förtäckt inhämtande av information än sådant datanätsbaserat förtäckt inhämtande av information som avses i 10 kap. 14 § 4 mom. i tvångsmedelslagen vid utredning av ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst fyra år, med de undantag som anges i 4 mom., eller häleri som hänför sig till planmässig, organiserad, yrkesmässig, fortsatt eller upprepad brottslig verksamhet,

4) teknisk spårning av en person vid utredning av ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst fyra år, med de undantag som anges i 4 mom.

Gränsbevakningsväsendet har inte rätt till teleövervakning, annat förtäckt inhämtande av information än sådant datanätsbaserat förtäckt inhämtande av information som avses i 10 kap. 14 § 4 mom. i tvångsmedelslagen eller teknisk spårning av en person vid utredning av

1) brott som avses i 4 § 14 och 15 punkten,

2) våldsam motstånd mot tjänsteman enligt 1 § och grovt givande av muta enligt 14 § i 16 kap. i strafflagen,

3) tagande av gisslan enligt 4 § och förberedelse till tagande av gisslan enligt 4 a § i 25 kap. i strafflagen i anknytning till ordnande av olaglig inresa,

4) allmänfarliga brott enligt 34 kap. i strafflagen som riktar sig mot Gränsbevakningsväsendet.

Vid i 5 § avsedd annan förundersökning som görs av Gränsbevakningsväsendet får en gränsbevakningsman av de hemliga tvångsmedlen inte använda teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teleövervakning, förtäckt inhämtande av information, teknisk spårning av en person, täckoperationer, bevisprovokation genom köp och styrd användning av informationskällor.

59 §

Beslut om förtäckt inhämtande av information vid förundersökning av brott

Beslut om förtäckt inhämtande av information för utredning av ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka fattas av avdelningschefen eller biträdande avdelningschefen för juridiska avdelningen vid staben för Gränsbevakningsväsendet eller en för uppdraget förordnad anhållningsberättigad gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information.

Denna lag träder i kraft den 20 .

På hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel som är i kraft när denna lag träder i kraft tillämpas bestämmelserna i denna lag.

2.

Lag

om ändring av lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning (577/2005) 17 § 1 mom., 17 c § samt 17 d § 1, 2 och 5 mom., sådana de lyder i lag 110/2018, som följer:

17 §

Tystnadsplikt

Tjänstemän som hör till Gränsbevakningsväsendets personal får inte röja uppgifter som avslöjar identiteten hos en person som har lämnat information konfidentiellt eller deltagit i en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät eller bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät, om röjandet av informationen skulle äventyra denna persons eller för denne närstående personers säkerhet. Tystnadsplikten gäller också när röjandet av uppgifterna om identiteten kan äventyra pågående eller framtida inhämtande av information.

17 c §

Skyldighet att röja uppgifter under en rättegång

En domstol kan bestämma att information som avses i 17 § 1 mom. eller 17 b § 1 mom. ska röjas, om utelämnad information kan medföra en kränkning av en parts rätt att försvara sig på behörigt sätt eller annars på behörigt sätt bevaka sin rätt under rättegången. För ett förordnande att röja information krävs dessutom att åklagaren utför åtal för ett brott för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst sex år eller för försök eller medverkan till ett sådant brott. Domstolen får inte ens då bestämma att identiteten hos den person som lämnat ut information konfidentiellt eller deltagit i en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät eller bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät ska avslöjas, om det är uppenbart att dennes eller för denne närstående personers säkerhet därmed allvarligt skulle äventyras.

17 d §

Skyldighet att röja uppgifter under en brottsutredning

De som hör till Gränsbevakningsväsendets personal är trots sin tystnadsplikt eller tystnadsrätt skyldiga att röja sådan information enligt 17 § 1 mom. och 17 b § 1 mom. som är nödvändig för bedömning av förutsättningarna för att inleda förundersökning, om det finns grundad anledning att anta att den som konfidentiellt lämnat uppgifter i sin egenskap av uppgiftslämnare eller den som deltagit i en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät eller bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät i detta uppdrag har gjort sig skyldig till brott.

De som hör till Gränsbevakningsväsendets personal är skyldiga att röja information som avses i 1 mom. också för utredningen i ett ärende där förundersökning har inletts, om det finns grundad

anledning att misstänka att den som konfidentiellt lämnat uppgifter i sin egenskap av uppgiftslämnare eller den som deltagit i en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät eller bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät i detta uppdrag har gjort sig skyldig till brott.

Om det ärende som avses i 3 mom. gäller en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät, bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät eller styrd användning av informationskällor, behandlas ärendet vid Helsingfors tingsrätt. Andra ärenden som gäller skyldighet att röja information ska behandlas vid den tingsrätt där det lämpligen kan ske. Den som framställt begäran om röjande av informationen och den som vägrat röja den ska vara närvarande vid handläggningen. Vid handläggningen av ärendet är tingsrätten domför även med ordföranden ensam.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 10 kap. i tvångsmedelslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i tvångsmedelslagen (806/2011) 10 kap. 1 § 2 mom., 39 § 2 och 4 mom. samt 40 § 1 mom., sådana de lyder, 1 § 2 mom. och 39 § 2 mom. i lag 628/2015, 39 § 4 mom. i lag 112/2018 och 40 § 1 mom. i lag 452/2023, som följer:

10 kap

Hemliga tvångsmedel

1 §

Tillämpningsområde

Vad som i detta kapitel föreskrivs om förundersökningsmyndighetens eller en förundersökningstjänstemans rätt att använda tvångsmedel gäller med undantag av täckoperationer, bevisprovokation genom köp och styrd användning av informationskällor förutom polisen även gränsbevakningsmyndigheterna, tullmyndigheterna och de militära myndigheterna enligt vad som föreskrivs särskilt om detta i lag. Bestämmelser om Tullens rätt att använda täckoperationer, bevisprovokation genom köp och styrd användning av informationskällor vid förundersökning av tullbrott finns i lagen om brottsbekämpning inom Tullen. Täckoperationer och bevisprovokation genom köp vid förundersökning av tullbrott genomförs av polisen på begäran av Tullen. Genom beslut av chefen för centralkriminalpolisen kan dock en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät och bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät genomföras också av en tullman inom

tullbrottsbekämpningen som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information. Bestämmelser om Gränsbevakningsväsendets rätt att använda täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät, bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät och styrd användning av informationskällor vid förundersökning av ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka finns i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet. Genom beslut av chefen för centralkriminalpolisen kan en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät och bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät genomföras av en gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information.

39 §

Användning av informationskällor och förutsättningar för styrd användning av informationskällor

Polisen, Tullen eller Gränsbevakningsväsendet får be att en för ändamålet godkänd informationskälla som har lämpliga personliga egenskaper och är registrerad och har samtyckt till inhämtandet av information inhämtar den information som avses i 1 mom. (*styrd användning av informationskällor*).

Bestämmelser om registrering av uppgifter om informationskällor i personregister och om betalning av arvode finns i polislagen, lagen om brottsbekämpning inom Tullen och lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet.

40 §

Beslut om styrd användning av informationskällor

Beslut om styrd användning av informationskällor ska fattas av chefen för centralkriminalpolisen, chefen för en polisinrättning eller en för uppdraget förordnad anhållningsberättigad tjänsteman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information. Beslut om styrd användning av informationskällor i syfte att utreda ett tullbrott som Tullen undersöker fattas av Tullens brottsbekämpningschef eller av en för uppdraget förordnad anhållningsberättigad tullman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information. Beslut om styrd användning av informationskällor i syfte att utreda brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka fattas av avdelningschefen eller biträdande avdelningschefen för juridiska avdelningen vid staben för Gränsbevakningsväsendet eller av en för uppdraget förordnad anhållningsberättigad gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av 5 kap. 1 § i polislagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i polislagen (872/2011) 5 kap. 1 § 4 mom., sådant det lyder i lag 625/2015, som följer:

5 kap

Hemliga metoder för inhämtande av information

1 §

Tillämpningsområde och definitioner

Vad som i detta kapitel föreskrivs om polisens eller en polismans rätt att använda hemliga metoder för inhämtande av information gäller med undantag för teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, täckoperationer, bevisprovokation genom köp och styrd användning av informationskällor även gränsbevakningsmyndigheterna, tullmyndigheterna och militärmyndigheterna enligt vad som särskilt föreskrivs i lag. Bestämmelser om Tullens rätt att förhindrande av tullbrott genomföra täckoperationer, bevisprovokation genom köp och styrd användning av informationskällor finns i lagen om brottsbekämpning inom Tullen (623/2015). Täckoperationer och bevisprovokation genom köp för förhindrande av tullbrott genomförs av polisen på begäran av Tullen. Genom beslut av chefen för centralkriminalpolisen kan dock en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät och bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät genomföras också av en tullman inom tullbrottsbekämpningen som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information. Bestämmelser om Gränsbevakningsväsendets rätt att i syfte att förhindra brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka utföra täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät, bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät och styrd användning av informationskällor finns i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet (108/2018). Genom beslut av chefen för centralkriminalpolisen kan en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät och bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät genomföras av en gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information.

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag

om ändring av 12 § i lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet (639/2019)
12 § som följer:

12 §

Behandling av uppgifter om informationskällor

Gränsbevakningsväsendet får, utöver sådana grundläggande personuppgifter som avses i 6 § i denna lag om en i 36 § i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet eller 10 kap. 39 § i tvångsmedelslagen (806/2011) avsedd person, behandla följande personuppgifter:

- 1) uppgifter om hur informationskällan har använts och övervakats,
- 2) det huvudsakliga innehållet i de uppgifter som informationskällan lämnat.

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag

om ändring av 92 b § i inkomstskattelagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i inkomstskattelagen (1535/1992) 92 b § 3 punkten, sådan den lyder i lag 593/2019,
som följer:

92 b §

Vittnesarvode, belöning för tips och arvode som betalas för användning av informationskälla

Skattepliktig inkomst är inte

3) arvode som en myndighet betalar en i lagen om militär underrättelseverksamhet (590/2019) och i polislagen (872/2011) avsedd informationskälla för inhämtande av uppgifter som är av betydelse för skötseln av ett underrättelseuppdrag samt en i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet (108/2018) avsedd informationskälla för inhämtande av uppgifter

som är av betydelse för skötseln av uppdrag som hänför sig till upprätthållandet av gränssäkerheten.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 20 mars 2025

Statsminister

Petteri Orpo

Inrikesminister Mari Rantanen

1.

Lag

om ändring av lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet (108/2018) 4 §, 8 § 2 och 3 mom., 13 §, 14 § 2 mom., 16 § 2 mom., 23 § 2 mom., 24 § 1 mom., 29 § 3 mom., 33 § 2 mom., 36 §, 38 § 1 mom., 52 § 5 och 7 mom., 58 § och 59 § 1 mom., av dem 4 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 790/2019 och 58 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 461/2023, samt *fogas* till lagen nya 34 a–34 l § och en ny mellanrubrik före dem samt till lagen nya 36 a och 36 b § som följer:

Gällande lydelse

4 §

Brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka

Gränsbevakningsväsendet har till uppgift att förhindra, avslöja och utreda

1) riksgränsbrott enligt 17 kap. 7 och 7 a § i strafflagen (39/1889),

2) ordnande av olaglig inresa enligt 17 kap. 8 och 8 a § i strafflagen,

3) ordnande av olaglig inresa och *till det anknuten människohandel enligt 25 kap. 3 och 3 a § i strafflagen och ordnande av olaglig inresa* och till det anknutet annat brott mot friheten enligt 25 kap. i strafflagen,

4) förfalskningsbrott enligt 33 kap. 1–4 § i strafflagen i fråga om dokument som ska granskas av Gränsbevakningsväsendet,

5) territoriekränkning enligt 17 kap. 7 b § i strafflagen och annan kränkning av Finlands territoriella integritet,

Föreslagen lydelse

4 §

Brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka

Gränsbevakningsväsendet har till uppgift att förhindra, avslöja och utreda

1) riksgränsbrott enligt 7 § och *lindrigt riksgränsbrott enligt 7 a § i 17 kap. i strafflagen* (39/1889),

2) ordnande av olaglig inresa enligt 8 § och *grovt ordnande av olaglig inresa enligt 8 a § i 17 kap. i strafflagen*,

3) ordnande av olaglig inresa och till det anknutet brott mot friheten enligt 25 kap. i strafflagen,

4) *människohandel enligt 3 § och grov människohandel enligt 3 a § i 25 kap. i strafflagen i samband med gränskontroll, Gränsbevakningsväsendets brottsbekämpning eller utförande av tillsynsuppgifter som ankommer på Gränsbevakningsväsendet*,

5) förfalskning enligt 1 §, *grov förfalskning enligt 2 §, lindrig förfalskning enligt 3 § och innehav av förfalskningsmaterial enligt 4 § i 33 kap § i strafflagen i fråga om dokument som ska granskas av Gränsbevakningsväsendet*,

6) territoriekränkning enligt 17 kap. 7 c § i strafflagen och annan kränkning av Finlands territoriella integritet,

Gällande lydelse

6) jaktbrott enligt 1 §, grovt jaktbrott enligt 1 a §, döljande av olagligt byte enligt 4 § och grovt döljande av olagligt byte enligt 4 a § i 48 a kap. i strafflagen,

7) underlåtelse att iaktta en bestämmelse vars efterlevnad Gränsbevakningsväsendet ska övervaka,

8) gärningar som utgör brott enligt 20 kap. i sjölagen (674/1994) och enligt sjötrafiklagen (782/2019) samt i sjötrafik begånget äventyrande av trafiksäkerheten enligt 1 §, grovt äventyrande av trafiksäkerheten enligt 2 §, fylleri i sjötrafik enligt 5 §, överlämnande av fortskaffningsmedel till berusad enligt 8 §, förande av fortskaffningsmedel utan behörighet enligt 10 § och störande av trafik enligt 11 a § i 23 kap. i strafflagen,

9) brott som riktar sig mot en gränsbevakningsmyndighet eller mot gränsmärken och gränsanordningar som Gränsbevakningsväsendet svarar för,

10) gränszonsförseelse enligt 72 § i gränsbevakningslagen,

11) häleribrott och häleriförseelser enligt 32 kap. 1–5 § i strafflagen i samband med in- eller utresekontroll,

12) misstanke om att en person som tjänstgör vid Gränsbevakningsväsendet och som omfattas av det i 30 eller 31 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning avsedda militärdisciplinförfarandet har gjort

Föreslagen lydelse

7) jaktbrott enligt 1 §, grovt jaktbrott enligt 1 a §, döljande av olagligt byte enligt 4 § och grovt döljande av olagligt byte enligt 4 a § i 48 a kap. i strafflagen,

8) underlåtelse att iaktta en bestämmelse vars efterlevnad Gränsbevakningsväsendet ska övervaka,

9) gärningar som utgör brott enligt 20 kap. i sjölagen (674/1994) och enligt 8 kap. i sjötrafiklagen (782/2019) samt i sjötrafik begånget äventyrande av trafiksäkerheten enligt 1 §, grovt äventyrande av trafiksäkerheten enligt 2 §, fylleri i sjötrafik enligt 5 §, överlämnande av fortskaffningsmedel till berusad enligt 8 §, förande av fortskaffningsmedel utan behörighet enligt 10 § och störande av trafik enligt 11 a § i 23 kap. i strafflagen,

10) brott som riktar sig mot en gränsbevakningsmyndighet eller mot gränsmärken och gränsanordningar som Gränsbevakningsväsendet svarar för,

11) gränszonsförseelse enligt 72 § i gränsbevakningslagen,

12) häleri enligt 1 §, grovt häleri enligt 2 §, yrkesmässigt häleri enligt 3 §, häleri av oaktsamhet enligt 4 § och häleriförseelse enligt 5 § i 32 kap. i strafflagen i samband med gränskontroll, Gränsbevakningsväsendets brottsbekämpning eller utförande av tillsynsuppgifter som ankommer på Gränsbevakningsväsendet,

13) penningtvätt 6 §, grov penningtvätt enligt 7 §, penningtvätt av oaktsamhet enligt 9 § och penningtvättsförseelse enligt 10 § i 32 kap. i strafflagen i samband med gränskontroll, Gränsbevakningsväsendets brottsbekämpning eller utförande av tillsynsuppgifter som ankommer på Gränsbevakningsväsendet, om förbrottet enligt 11 § i det kapitlet till det misstänkta brottet är ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka eller ett förbrott till häleribrott enligt 1 § i det kapitlet,

14) misstanke om att en person som omfattas av det i 30 eller 31 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning avsedda militärdisciplinförfarandet har gjort sig skyldig till ett brott som enligt 2 § i

Gällande lydelse

sig skyldig till ett brott som enligt 2 § i militära rättegångslagen (326/1983) ska handläggas som ett militärt rättegångsärende, om inte något annat följer av försvarsmaktens eller polisens befogenheter vid förundersökning,

13) misstanke om att en person som tjänstgör vid Gränsbevakningsväsendet har gjort sig skyldig till ett tjänstebrott enligt 40 kap. i strafflagen, om inte något annat följer av försvarsmaktens eller polisens befogenheter vid förundersökning.

8 §

Överföring av förhindrande och utredning av brott till polisen eller Tullen

Om inte något annat följer av bestämmelserna om arbetsfördelningen mellan Gränsbevakningsväsendet, polisen och Tullen, överför Gränsbevakningsväsendet förhindrandet och utredningen av tullbrott enligt lagen om brottsbekämpning inom Tullen (623/2015) till Tullen och förhindrandet och utredningen av andra brott till polisen, om arten eller omfattningen av ärendet eller de nödvändiga åtgärderna förutsätter det eller om myndigheten i fråga kräver det. Gränsbevakningsväsendet ska i det ärende som överförs trygga förhindrandet och utredningen av brottet till dess att ärendet har överförts.

Den myndighet som förhindrandet och utredningen av ett brott överförs till ska ge Gränsbevakningsväsendet tillfälle att delta i förhindrandet och utredningen även efter överföringen, om ärendet gäller

- 1) riksgränsbrott,
- 2) ordnande av olaglig inresa och till det anknutna brott mot friheten,
- 3) förfalskningsbrott i fråga om dokument som ska granskas av Gränsbevakningsväsendet, eller
- 4) kränkning av Finlands territoriella integritet.

Gränsbevakningsväsendet ska överföra utredningen av brottet till polisen, om det finns skäl att misstänka att en person som

Föreslagen lydelse

militära rättegångslagen (326/1983) ska handläggas som ett militärt rättegångsärende, om inte något annat följer av Försvarsmaktens eller polisens befogenheter vid förundersökning,

15) misstanke om att en person som tjänstgör vid Gränsbevakningsväsendet har gjort sig skyldig till ett tjänstebrott enligt 40 kap. i strafflagen, om inte något annat följer av Försvarsmaktens eller polisens befogenheter vid förundersökning

8 §

Överföring av förhindrande och utredning av brott till polisen eller Tullen

Om inte något annat följer av bestämmelserna om arbetsfördelningen mellan Gränsbevakningsväsendet, polisen och Tullen, överför Gränsbevakningsväsendet förhindrandet och utredningen av tullbrott enligt lagen om brottsbekämpning inom Tullen (623/2015) till Tullen och förhindrandet och utredningen av andra brott till polisen, om arten eller omfattningen av ärendet eller de nödvändiga åtgärderna förutsätter det eller om myndigheten i fråga kräver det. Gränsbevakningsväsendet ska i det ärende som överförs trygga förhindrandet och utredningen av brottet till dess att ärendet har överförts.

Den myndighet som förhindrandet och utredningen av ett brott överförs till ska ge Gränsbevakningsväsendet tillfälle att delta i förhindrandet och utredningen även efter överföringen, om ärendet gäller

- 1) riksgränsbrott,
- 2) ordnande av olaglig inresa och till det anknutna brott mot friheten *eller människohandelsbrott*,
- 3) förfalskningsbrott i fråga om dokument som ska granskas av Gränsbevakningsväsendet, eller
- 4) kränkning av Finlands territoriella integritet.

Gränsbevakningsväsendet ska överföra utredningen av brottet till polisen, om det finns skäl att misstänka att en person som

Gällande lydelse

tjänstgör vid Gränsbevakningsväsendet har gjort sig skyldig till ett brott som ska handläggas som ett militärt rättegångsärende eller till ett brott som avses i 40 kap. i strafflagen och brottets allvar eller tilltron till en objektiv undersökning kräver det.

13 §

Användning av hemliga metoder för inhämtande av information

Detta kapitel innehåller bestämmelser om användning av teleövervakning, inhämtande av basstationsuppgifter, systematisk observation, förtäckt inhämtande av information, *teknisk observation* (teknisk avlyssning, optisk observation, teknisk spårning och teknisk observation av utrustning), inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustning, användning av informationskällor och kontrollerade leveranser i syfte att förhindra ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka eller i syfte att avvärja en fara. Dessa metoder för inhämtande av information får användas i hemlighet för dem som de riktas mot.

14 §

Förutsättningar för användning av hemliga metoder för inhämtande av information

En allmän förutsättning för användning av en hemlig metod för inhämtande av information är att man med den metoden kan antas få information som behövs för att förhindra ett brott som det ankommer på

Föreslagen lydelse

tjänstgör vid Gränsbevakningsväsendet har gjort sig skyldig till ett brott som ska handläggas som ett militärt rättegångsärende eller till ett brott som avses i 40 kap. i strafflagen och brottets allvar eller tilltron till en objektiv undersökning kräver det. *Utredningen av ett brott ska dock alltid överföras till polisen, om den som misstänks för brottet är en tjänsteman som utnämnts till en tjänst som chef eller biträdande chef för Gränsbevakningsväsendet eller som general eller amiral vid Gränsbevakningsväsendet.*

13 §

Användning av hemliga metoder för inhämtande av information

Detta kapitel innehåller bestämmelser om användning av teleövervakning, inhämtande av basstationsuppgifter, systematisk observation, förtäckt inhämtande av information, teknisk avlyssning, optisk observation, teknisk spårning och teknisk observation av utrustning (*teknisk observation*), inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustning, *täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät, bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät*, användning av informationskällor och kontrollerade leveranser i syfte att förhindra ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka eller i syfte att avvärja en fara. Dessa metoder för inhämtande av information får användas i hemlighet för dem som de riktas mot.

14 §

Förutsättningar för användning av hemliga metoder för inhämtande av information

En allmän förutsättning för användning av en hemlig metod för inhämtande av information är att man med den metoden kan antas få information som behövs för att förhindra ett brott som det ankommer på

Gällande lydelse

Gränsbevakningsväsendet att undersöka eller avvärja en fara.

Utöver vad som nedan föreskrivs om särskilda förutsättningar för användning av hemliga metoder för inhämtande av information får systematisk observation, teknisk avlyssning, optisk observation, teknisk spårning av personer, teknisk observation av utrustning och kontrollerade leveranser användas bara om dessa metoder kan antas vara av synnerlig vikt för förhindrande av ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka.

Användningen av en hemlig metod för inhämtande av information ska avslutas före utgången av den tid som anges i beslutet, om syftet med användningen har nåtts eller om det inte längre finns förutsättningar för att använda metoden.

16 §

Teleövervakning och dess förutsättningar

Med *teleövervakning* avses att förmedlingsuppgifter som innehas av en kommunikationsförmedlare som avses i 3 § 36 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014) inhämtas om ett meddelande som har sänts från en teleadress eller teleterminalutrustning som är kopplad till ett allmänt kommunikationsnät som avses i 43 punkten i den paragrafen eller till ett därtill anslutet kommunikationsnät eller som har tagits emot av en sådan adress eller utrustning, samt att uppgifter om en teleadress eller teleterminalutrustnings läge inhämtas samt att användningen av adressen eller utrustningen tillfälligt förhindras. Med

Föreslagen lydelse

Gränsbevakningsväsendet att undersöka eller avvärja en fara.

Utöver vad som nedan föreskrivs om särskilda förutsättningar för användning av hemliga metoder för inhämtande av information får systematisk observation, teknisk avlyssning, optisk observation, teknisk spårning av personer, teknisk observation av utrustning, *täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät, bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät, styrd användning av informationskällor* och kontrollerade leveranser användas bara om dessa metoder kan antas vara av synnerlig vikt för förhindrande av ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka. *För täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät och för bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät förutsätts dessutom att metoden är nödvändig för att ett brott ska kunna förhindras.*

Användningen av en hemlig metod för inhämtande av information ska avslutas före utgången av den tid som anges i beslutet, om syftet med användningen har nåtts eller om det inte längre finns förutsättningar för att använda metoden.

16 §

Teleövervakning och dess förutsättningar

Med *teleövervakning* avses att förmedlingsuppgifter som innehas av en kommunikationsförmedlare som avses i 3 § 36 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014) inhämtas om ett meddelande som har sänts från en teleadress eller teleterminalutrustning som är kopplad till ett allmänt kommunikationsnät som avses i 43 punkten i den paragrafen eller till ett därtill anslutet kommunikationsnät eller som har tagits emot av en sådan adress eller utrustning, samt att uppgifter om en teleadress eller teleterminalutrustnings läge inhämtas samt att användningen av adressen eller utrustningen tillfälligt förhindras. Med

Gällande lydelse

förmedlingsuppgifter avses i denna lag sådana uppgifter om ett meddelande som kan kopplas till en i 3 § 7 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation avsedd användare eller med en i 30 punkten i den paragrafen avsedd abonnent och som behandlas i kommunikationsnäten för att överföra, distribuera eller tillhandahålla meddelanden.

För förhindrande av brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka kan Gränsbevakningsväsendet ges tillstånd till teleövervakning av en teleadress eller teleterminalutrustning som innehas eller sannolikt annars används av en person som på grund av sina yttranden eller sitt uppträdande eller av annan orsak med fog kan antas komma att göra sig skyldig till

- 1) grovt ordnande av olaglig inresa,
- 2) grovt ordnande av olaglig inresa och ett till det anknutet människohandelsbrott, eller
- 3) grovt jaktbrott.

23 §

Förtäckt inhämtande av information och dess förutsättningar

Med *förtäckt inhämtande av information* avses inhämtande av information genom kortvarig interaktion med en viss person där falska, vilseledande eller förtäckta uppgifter används för att hemlighålla gränsbevakningsmannens uppdrag.

För förhindrande av brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka får Gränsbevakningsväsendet använda förtäckt inhämtande av information, om det på grund av en viss persons yttranden eller uppträdande i övrigt med fog finns anledning att anta att denne kommer att göra sig skyldig till

Föreslagen lydelse

förmedlingsuppgifter avses i denna lag sådana uppgifter om ett meddelande som kan kopplas till en i 3 § 7 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation avsedd användare eller med en i 30 punkten i den paragrafen avsedd abonnent och som behandlas i kommunikationsnäten för att överföra, distribuera eller tillhandahålla meddelanden.

För förhindrande av brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka kan Gränsbevakningsväsendet ges tillstånd till teleövervakning av en teleadress eller teleterminalutrustning som innehas eller sannolikt annars används av en person som på grund av sina yttranden eller *hotelser* eller sitt uppträdande eller annars med fog kan antas komma att göra sig skyldig till ett brott för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst fyra år, med undantag för

- 1) brott som avses i 4 § 14 och 15 punkten,
- 2) våldsam motstånd mot tjänsteman enligt 1 § och grovt givande av muta enligt 14 § i 16 kap. i strafflagen,
- 3) tagande av gisslan enligt 4 § och förberedelse till tagande av gisslan enligt 4 a § i 25 kap. i strafflagen i anknytning till ordnande av olaglig inresa,
- 4) allmänfarliga brott enligt 34 kap. i strafflagen som riktar sig mot Gränsbevakningsväsendet.

23 §

Förtäckt inhämtande av information och dess förutsättningar

Med *förtäckt inhämtande av information* avses inhämtande av information genom kortvarig interaktion med en viss person där falska, vilseledande eller förtäckta uppgifter används för att hemlighålla gränsbevakningsmannens uppdrag.

För förhindrande av brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka får Gränsbevakningsväsendet använda förtäckt inhämtande av information, om det på grund av en persons yttranden eller uppträdande i övrigt med fog finns anledning att anta att denne kommer att göra sig skyldig till

Gällande lydelse

- 1) grovt ordnande av olaglig inresa, eller
- 2) grovt ordnande av olaglig inresa och ett till det anknutet människohandelsbrott.

Förtäckt inhämtande av information är inte tillåtet i bostäder ens med bostadsinnehavarens medverkan.

För förhindrande av brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka får Gränsbevakningsväsendet rikta datanätsbaserat förtäckt inhämtande av information mot en person, om det på grund av personens yttranden eller uppträdande i övrigt med fog finns anledning att anta att denne kommer att göra sig skyldig till ett brott för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst två år.

24 §

Beslut om förtäckt inhämtande av information

Beslut om förtäckt inhämtande av information för förhindrande av brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka fattas av avdelningschefen eller biträdande avdelningschefen för juridiska avdelningen vid staben för Gränsbevakningsväsendet.

Beslutet om förtäckt inhämtande av information ska vara skriftligt. I beslutet ska följande nämnas:

- 1) åtgärden och dess syfte tillräckligt specificerat,
- 2) den förvaltningsenhet som ska genomföra det förtäckta inhämtandet av information och den gränsbevakningsman som ansvarar för uppdraget,
- 3) det brott som ligger till grund för åtgärden,
- 4) den person som det förtäckta inhämtandet av information riktas mot,

Föreslagen lydelse

- 1) ett brott för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst fyra år, med undantag för brott som avses i 16 § 2 mom. 1–4 punkten,

2) häleri som hänför sig till planmässig, organiserad, yrkesmässig, fortsatt eller upprepad brottslig verksamhet.

Förtäckt inhämtande av information är inte tillåtet i bostäder ens med bostadsinnehavarens medverkan.

För förhindrande av brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka får Gränsbevakningsväsendet rikta datanätsbaserat förtäckt inhämtande av information mot en person, om det på grund av personens yttranden eller uppträdande i övrigt med fog finns anledning att anta att denne kommer att göra sig skyldig till ett brott för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst två år.

24 §

Beslut om förtäckt inhämtande av information

Beslut om förtäckt inhämtande av information för förhindrande av brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka fattas av avdelningschefen eller biträdande avdelningschefen för juridiska avdelningen vid staben för Gränsbevakningsväsendet eller en för uppdraget förordnad anställningsberättigad gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information.

Beslutet om förtäckt inhämtande av information ska vara skriftligt. I beslutet ska följande nämnas:

- 1) åtgärden och dess syfte tillräckligt specificerat,
- 2) den förvaltningsenhet som ska genomföra det förtäckta inhämtandet av information och den gränsbevakningsman som ansvarar för uppdraget,
- 3) det brott som ligger till grund för åtgärden,
- 4) den person som det förtäckta inhämtandet av information riktas mot,

Gällande lydelse

5) de fakta som ligger till grund för brottsmisstanken,

6) den planerade tidpunkten för genomförandet av åtgärden,

7) eventuella begränsningar i och villkor för det förtäckta inhämtandet av information.

Om omständigheterna förändras ska beslutet vid behov ses över.

29 §

Teknisk spårning och dess förutsättningar

Med *teknisk spårning* avses att förflyttning av föremål, ämnen eller egendom spåras med hjälp av radiosändare som fästs eller som redan finns på objektet eller med hjälp av någon annan motsvarande teknisk anordning, metod eller programvara.

För förhindrande av brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka får Gränsbevakningsväsendet rikta teknisk spårning mot föremål, ämnen eller egendom som är föremål för ett brott eller som en person antas inneha eller sannolikt kommer att inneha, om det på grund av personens yttranden eller hotelser, uppträdande eller annars med fog kan antas att personen kommer att göra sig skyldig till ett sådant brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst ett år.

Om syftet med teknisk spårning är att följa hur en person förflyttar sig genom att en spårningsanordning fästs i de kläder som denne bär eller i ett föremål som han eller hon bär med sig (*teknisk spårning av en person*), får åtgärden genomföras bara om personen i fråga med fog kan antas komma att begå ett brott som avses i 16 § 2 mom.

Gränsbevakningsväsendet har dessutom rätt att utföra teknisk spårning om det är nödvändigt för att en brottsbekämpningsåtgärd som Gränsbevakningsväsendet vidtar tryggt ska

Föreslagen lydelse

5) de fakta som ligger till grund för brottsmisstanken,

6) den planerade tidpunkten för genomförandet av åtgärden,

7) eventuella begränsningar i och villkor för det förtäckta inhämtandet av information.

Om omständigheterna förändras ska beslutet vid behov ses över.

29 §

Teknisk spårning och dess förutsättningar

Med *teknisk spårning* avses att förflyttning av föremål, ämnen eller egendom spåras med hjälp av radiosändare som fästs eller som redan finns på objektet eller med hjälp av någon annan motsvarande teknisk anordning, metod eller programvara.

För förhindrande av brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka får Gränsbevakningsväsendet rikta teknisk spårning mot föremål, ämnen eller egendom som är föremål för ett brott eller som en person antas inneha eller sannolikt kommer att inneha, om det på grund av personens yttranden eller hotelser, uppträdande eller annars med fog kan antas att personen kommer att göra sig skyldig till ett sådant brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst ett år.

Om syftet med teknisk spårning är att följa hur en person förflyttar sig genom att en spårningsanordning fästs i de kläder som denne bär eller i ett föremål som han eller hon bär med sig (*teknisk spårning av en person*), får åtgärden genomföras bara om personen i fråga med fog kan antas komma göra sig skyldig till ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst fyra år, med undantag för brott som avses i 16 § 2 mom. 1–4 punkten.

Gränsbevakningsväsendet har dessutom rätt att utföra teknisk spårning om det är nödvändigt för att en brottsbekämpningsåtgärd som Gränsbevakningsväsendet vidtar tryggt ska

Gällande lydelse

kunna vidtas och sådan överhängande fara avvägras som hotar den persons liv eller hälsa som vidtar åtgärden eller den persons liv eller hälsa som ska gripas eller skyddas.

33 §

Inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustning

För förhindrande av brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka får Gränsbevakningsväsendet med en teknisk anordning inhämta identifieringsuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustning, om det är fråga om brott för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst ett år.

För inhämtande av uppgifter som avses i 1 mom. får Gränsbevakningsväsendet bara använda sådana tekniska anordningar som endast kan användas för identifiering av teleadresser och teleterminalutrustningar. Kommunikationsverket ska kontrollera att de tekniska anordningarna uppfyller de krav som avses i detta moment och att anordningarna inte på grund av sina egenskaper orsakar skadliga störningar i ett allmänt kommunikationsnätets anordningar eller tjänster.

Beslut om inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser och teleterminalutrustning fattas av en anhållningsberättigad tjänsteman.

Föreslagen lydelse

kunna vidtas och sådan överhängande fara avvägras som hotar den persons liv eller hälsa som vidtar åtgärden eller den persons liv eller hälsa som ska gripas eller skyddas.

33 §

Inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustning

För förhindrande av brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka får Gränsbevakningsväsendet med en teknisk anordning inhämta identifieringsuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustning, om det är fråga om brott för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst ett år.

För inhämtande av uppgifter som avses i 1 mom. får Gränsbevakningsväsendet bara använda sådana tekniska anordningar som endast kan användas för identifiering av teleadresser och teleterminalutrustningar. *Transport- och kommunikationsverket* ska kontrollera att de tekniska anordningarna uppfyller de krav som avses i detta moment och att anordningarna inte på grund av sina egenskaper orsakar skadliga störningar i ett allmänt kommunikationsnätets anordningar eller tjänster.

Beslut om inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser och teleterminalutrustning fattas av en anhållningsberättigad tjänsteman.

Täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät och bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät

(ny)

34 a §

Täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät och förutsättningar för sådana

Med **täckoperation** avses planmässigt inhämtande av information om en viss person eller dennes verksamhet genom infiltration, där falska, vilseledande eller förtäckta

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

uppgifter eller registeranteckningar används eller falska handlingar framställs eller används för att förvärva förtroende som behövs för inhämtandet av information eller för att förhindra att inhämtandet av information avslöjas.

För att förhindra och utreda brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka får Gränsbevakningsväsendet rikta en datanätsbaserad täckoperation mot en person som på grund av sina yttranden eller sitt uppträdande i övrigt med fog kan antas komma att göra sig skyldig till ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst två år.

Täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät är inte tillåtna i en bostad.

(ny)

34 b §

Genomförande av täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät

En täckoperation som genomförs uteslutande i datanät i syfte att förhindra eller utreda ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka genomförs av en för uppdraget förordnad gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information.

(ny)

34 c §

Brottsförbud

En gränsbevakningsman som företar en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät får inte begå brott eller ta initiativ till ett brott.

(ny)

34 d §

Deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet och i kontrollerade leveranser

Trots vad som föreskrivs i 34 c § får en gränsbevakningsman som företar en

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

täckoperation som genomförs uteslutande i datanät under sitt deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet skaffa lokaler eller fordon eller andra sådana hjälpmedel, delta i organiseringen av transporten av personer, föremål eller ämnen, sköta ekonomiska angelägenheter eller bistå den kriminella sammanslutningen på andra med dessa jämförbara sätt, om det på synnerligen giltiga skäl har kunnat antas att

1) åtgärden genomförs också utan gränsbevakningsmannens medverkan,

2) gränsbevakningsmannens verksamhet inte kommer att äventyra eller skada någons liv, hälsa eller frihet eller orsaka betydande fara för eller skada på egendom, och

3) biståndet avsevärt främjar möjligheterna att uppnå syftet med täckoperationen.

En gränsbevakningsman som företar en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät får delta i ombesörjandet av en försändelse som är föremål för en kontrollerad leverans enligt 37 §, om deltagandet avsevärt främjar möjligheterna att uppnå syftet med leveransen.

(ny)

34 e §

Framställning om och plan för en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät

I en framställning om en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät ska följande nämnas:

1) den som föreslagit åtgärden,

2) den person, tillräckligt specificerad, som är föremål för inhämtandet av information,

3) det brott, tillräckligt specificerat, som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och som ligger till grund för åtgärden,

4) syftet med täckoperationen som genomförs uteslutande i datanät,

5) behovet av täckoperationen som genomförs uteslutande i datanät,

6) andra än i 1–5 punkten avsedda uppgifter som behövs för att bedöma förutsättningarna för täckoperationen som genomförs uteslutande i datanät.

Gällande lydelse

(ny)

Föreslagen lydelse

Över genomförandet av täckoperationen som genomförs uteslutande i datanät ska en sådan skriftlig plan göras upp som innehåller väsentlig och tillräckligt detaljerad information för beslutsfattandet om och genomförandet av täckoperationen. Planen ska delges centralkriminalpolisen. När omständigheterna förändras ska planen vid behov ses över.

34 f §

Beslut om en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät

Beslut om en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät av en sådan för uppdraget förordnad gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information fattas av chefen för centralkriminalpolisen på framställning av avdelningschefen eller biträdande avdelningschefen för juridiska avdelningen vid staben för Gränsbevakningsväsendet eller av en för uppdraget förordnad anhållningsberättigad gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information.

Beslut kan meddelas för högst sex månader åt gången.

Beslutet ska fattas skriftligen. I beslutet ska följande nämnas:

- 1) den som föreslagit åtgärden,
- 2) den förvaltningsenhet som genomför täckoperationen som genomförs uteslutande i datanät och den gränsbevakningsman som ansvarar för genomförandet av täckoperationen,
- 3) identifikationsuppgifterna för de gränsbevakningsmän som genomför täckoperationen som genomförs uteslutande i datanät,
- 4) det brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och som ligger till grund för inhämtandet av information,
- 5) den person som är föremål för täckoperationen som genomförs uteslutande i datanät och som med fog kan antas komma att göra sig skyldig till ett i 4 punkten avsett brott

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka, om personen i fråga är känd,

6) de fakta som brottsmisstanken och förutsättningarna för täckoperationen grundar sig på,

7) täckoperationens syfte och genomförandeplan,

8) beslutets giltighetstid,

9) huruvida åtgärder enligt 34 d § får utföras inom ramen för täckoperationen som genomförs uteslutande i datanät, de fakta som åtgärderna grundar sig på samt begränsningar och villkor för täckoperationen.

När omständigheterna förändras ska beslutet vid behov ses över. Beslut om avslutande av en täckoperation ska fattas skriftligen.

(ny)

34 g §

Utvidgad täckoperation som genomförs uteslutande i datanät

Om det under en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät framgår att det med fog kan antas att den person som är föremål för täckoperationen utöver det brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och som ligger till grund för operationen kommer att göra sig skyldig till ett annat i 10 kap. 3 § i tvångsmedelslagen eller i 5 kap. 28 § 2 mom. i polislagen avsett brott, med direkt anknytning till det första brottet, som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka eller grovt ordnande av olaglig inresa, får den gränsbevakningsman som företar operationen utvidga täckoperationen som genomförs uteslutande i datanät till att omfatta också det brottet. Det förutsätts dessutom att en omedelbar utvidgning av täckoperationen behövs för att brottet ska kunna förhindras eller utredas. Frågan om utvidgning av täckoperationen ska dock utan ogrundat dröjsmål och senast tre dygn från det att inhämtandet av informationen inleddes hänskjutas för avgörande till chefen för centralkriminalpolisen.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Om det under en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät framgår att det med fog kan antas att en annan person än den som är föremål för täckoperationen gör sig skyldig till ett i 10 kap. 3 mom. i tvångsmedelslagen eller i 5 kap. 28 § 2 mom. i polislagen avsett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka eller grovt ordnande av olaglig inresa, får den gränsbevakningsman som företar operationen utvidga täckoperationen som genomförs uteslutande i datanät till att omfatta också den personen. Det förutsätts dessutom att en omedelbar utvidgning av täckoperationen behövs för att brottet ska kunna förhindras eller utredas. Frågan om utvidgning av täckoperationen ska dock utan ogrundat dröjsmål och senast tre dygn från det att inhämtandet av informationen inleddes hänskjutas för avgörande till chefen för centralkriminalpolisen.

Om det i utvidgningen av en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät är fråga om att förhindra ett annat brott än ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och operationen genomförs av polisen, iakttas i fråga om utvidgning av operationen 5 kap. 34 § i polislagen.

(ny)

34 h §

Bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät och dess förutsättningar

Med **bevisprovokation genom köp** avses ett köpeanbud eller ett köp av föremål, egendom eller tjänster som förundersökningsmyndigheten för att förhindra eller utreda ett brott gör i syfte att påträffa eller ta om hand ett föremål eller egendom som har samband med ett brott eller att få i sin besittning eller finna bevis i ett brottmål eller vinningen av ett brott.

En för uppdraget förordnad gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information får, på det sätt som föreskrivs nedan, i syfte att förhindra eller utreda brott som det

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka genomföra bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät och gäller säljanbud till allmänheten, om det är fråga om ett brott för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst två år eller häleri, och det är sannolikt att något av de mål som avses i 1 mom. kan uppnås genom bevisprovokationen genom köp. En förutsättning för köp av annat än ett provparti är att köpet är nödvändigt för genomförandet av bevisprovokation genom köp.

Den som genomför bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät får utföra bara sådant inhämtande av information som är nödvändigt för genomförande av bevisprovokationen genom köp. Bevisprovokationen genom köp ska genomföras så att den inte får den person som är föremål för åtgärden eller någon annan att begå ett brott som denne inte annars skulle begå.

Bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät är inte tillåten i en bostad.

(ny)

34 i §

Genomförande av bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät

En bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät i syfte att förhindra eller utreda ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka genomförs av en för uppdraget förordnad gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information.

(ny)

34 j §

Beslut om bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät

Beslut om bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät av en sådan för uppdraget förordnad gränsbevakningsman som särskilt utbildats

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

för hemligt inhämtande av information och som avses i 34 i § fattas av chefen för centralkriminalpolisen på framställning av en för uppdraget förordnad anhållningsberättigad gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information.

Beslut kan meddelas för högst två månader åt gången.

Beslutet ska fattas skriftligen. I beslutet ska följande nämnas:

1) det brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och som ligger till grund för åtgärden,

2) den person som är föremål för bevisprovokationen genom köp som genomförs uteslutande i datanät,

3) de fakta som brottsmisstanken och förutsättningarna för bevisprovokationen genom köp som genomförs uteslutande i datanät grundar sig på,

4) det föremål, den egendom eller den tjänst som är föremål för bevisprovokationen genom köp som genomförs uteslutande i datanät,

5) syftet med bevisprovokationen genom köp som genomförs uteslutande i datanät,

6) beslutets giltighetstid,

7) den anhållningsberättigade tjänsteman som leder och övervakar genomförandet av bevisprovokationen genom köp som genomförs uteslutande i datanät,

8) begränsningar och villkor för bevisprovokationen genom köp som genomförs uteslutande i datanät.

(ny)

34 k §

Plan för genomförande av bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät

Över genomförandet av bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät ska det upprättas en skriftlig plan, om detta behövs på grund av operationens omfattning eller av andra motsvarande skäl.

När omständigheterna förändras ska planen vid behov ses över.

Gällande lydelse
(ny)

Föreslagen lydelse
341 §

*Beslut om genomförande av
bevisprovokation genom köp som genomförs
uteslutande i datanät*

*Beslut om genomförande av
bevisprovokation genom köp som genomförs
uteslutande i datanät ska fattas skriftligen.
Beslutet fattas av en anställningsberättigad
gränsbevakningsman som särskilt utbildats
för hemligt inhämtande av information och
som ansvarar för genomförandet av
bevisprovokationen genom köp som
genomförs uteslutande i datanät.*

I beslutet ska följande nämnas:

*1) den gränsbevakningsman som beslutat
om bevisprovokationen genom köp som
genomförs uteslutande i datanät samt
beslutets datum och innehåll,*

*2) den förvaltningsenhet som genomför
bevisprovokationen genom köp som
genomförs uteslutande i datanät,*

*3) identifikationsuppgifterna för de
gränsbevakningsmän inom
Gränsbevakningsväsendets brottsbekämpning
som genomför bevisprovokationen genom köp
som genomförs uteslutande i datanät,*

*4) en redogörelse för hur det har
säkerställts att bevisprovokationen genom köp
som genomförs uteslutande i datanät inte får
den som är föremål för åtgärden eller någon
annan att begå ett brott som denne annars inte
skulle begå,*

*5) begränsningar och villkor för
genomförandet av bevisprovokationen genom
köp som genomförs uteslutande i datanät.*

*Om åtgärden måste vidtas utan dröjsmål,
behöver beslutet inte upprättas i skriftlig form
före bevisprovokationen genom köp som
genomförs uteslutande i datanät. Beslutet ska
dock upprättas i skriftlig form omedelbart
efter åtgärden.*

*När omständigheterna förändras ska
beslutet vid behov ses över.*

Gällande lydelse

36 §

Användning av informationskällor

Med användning av informationskällor avses annat än sporadiskt konfidentiellt mottagande av information av betydelse för skötseln av uppgifter som gäller förhinder och utredning av brott som Gränsbevakningsväsendet enligt lag ska undersöka av personer som inte hör till gränsbevakningsmyndigheten eller någon annan förundersökningsmyndighet (informationskälla).

Uppgifter om informationskällor får registreras i ett personregister. Bestämmelser om behandling av uppgifterna finns i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet.

(ny)

se 36 § 2 mom.

Föreslagen lydelse

36 §

Användning av informationskällor och förutsättningar för styrd användning av informationskällor

Med **användning av informationskällor** avses annat än sporadiskt konfidentiellt mottagande av information av betydelse för skötseln av uppgifter som gäller förhinder och utredning av brott som Gränsbevakningsväsendet enligt lag ska undersöka eller upprätthållande av gränssäkerheten av personer som inte hör till gränsbevakningsmyndigheten eller någon annan myndighet (informationskälla).

Gränsbevakningsväsendet får be att en för ändamålet godkänd informationskälla som har lämpliga personliga egenskaper och är registrerad och har samtyckt till inhämtandet av information inhämtar information som avses i 1 mom. (**styrd användning av informationskällor**).

Vid styrd användning av informationskällor får en informationskälla inte ombes att inhämta information på ett sådant sätt som förutsätter utövande av myndighetsbefogenheter eller som äventyrar informationskällans eller någon annan persons liv eller hälsa. Innan styrd användning av informationskälla inleds ska informationskällan upplysas om sina rättigheter och skyldigheter och i synnerhet om vad som är tillåten och förbjuden verksamhet enligt lag. Informationskällans säkerhet ska vid behov tryggas under och efter inhämtandet av information.

36 a §

Behandling av uppgifter om en informationskälla och betalning av arvode

Uppgifter om en informationskälla får registreras i ett personregister. Bestämmelser om behandling av uppgifterna finns i lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet.

Till en registrerad informationskälla kan betalas arvode. Av grundad anledning kan

Gällande lydelse

(ny)

Föreslagen lydelse

arvode betalas även till en oregistrerad informationskälla. Särskilda bestämmelser gäller för skatteplikt för arvodet.

36 b §

Beslut om styrd användning av informationskällor

Beslut om styrd användning av informationskällor fattas av avdelningschefen eller biträdande avdelningschefen för juridiska avdelningen vid staben för Gränsbevakningsväsendet eller av en för uppdraget förordnad anhållningsberättigad gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information.

Beslut kan meddelas för högst sex månader åt gången.

Beslut om styrd användning av informationskällor ska fattas skriftligen. I beslutet ska följande nämnas:

- 1) den som föreslagit åtgärden,*
- 2) den förvaltningsenhet som genomför inhämtandet av information och den gränsbevakningsman som ansvarar för genomförandet av detta,*
- 3) identifikationsuppgifterna för informationskällan,*
- 4) grunden för åtgärden,*
- 5) den person som är föremål för åtgärden, om personen kan individualiseras när beslutet fattas,*
- 6) syftet med inhämtandet av information och planen för genomförandet av detta,*
- 7) beslutets giltighetstid,*
- 8) begränsningar och villkor för den styrda användningen av informationskällor.*

När omständigheterna förändras ska beslutet vid behov ses över. Beslut om att styrd användning av en informationskälla ska avslutas ska fattas skriftligen.

38 §

Beslut om kontrollerade leveranser

Beslut om kontrollerade leveranser som utförs av Gränsbevakningsväsendet fattas av avdelningschefen eller biträdande

38 §

Beslut om kontrollerade leveranser

Beslut om kontrollerade leveranser som utförs av Gränsbevakningsväsendet fattas av avdelningschefen eller biträdande

Gällande lydelse

avdelningschefen för juridiska avdelningen
vid staben för Gränsbevakningsväsendet.

Beslut kan meddelas för högst en månad åt gången.

I beslutet ska följande nämnas:

- 1) det brott som ligger till grund för åtgärden samt brottstidpunkten,
- 2) den person som med fog kan antas komma att göra sig skyldig till det brott som avses i 1 punkten,
- 3) de fakta som ligger till grund för brottsmisstanken,
- 4) syftet med inhämtandet av information och genomförandeplanen,
- 5) den transport eller leverans av annat slag som är föremål för åtgärden,
- 6) beslutets giltighetstid,
- 7) eventuella begränsningar i och villkor för de kontrollerade leveranserna.

Bestämmelser om underrättelse om ett beslut enligt denna paragraf till en sådan PTG-kriminalunderrättelseenhet som avses i 5 § i lagen om samarbete mellan polisen, Tullen och Gränsbevakningsväsendet utfärdas genom förordning av statsrådet.

52 §

Underrättelse om hemligt inhämtande av information

Den som varit föremål för teleövervakning, systematisk observation, förtäckt inhämtande av information, teknisk observation eller kontrollerade leveranser ska utan dröjsmål underrättas om detta skriftligen efter det att syftet med inhämtandet av information har nåtts. Personen i fråga ska dock underrättas om det hemliga inhämtandet av information senast ett år efter att det har upphört. I en underrättelse om teleövervakning som riktats mot en person ska de teledresser och den teleterminalutrustning som varit föremål för åtgärden specificeras.

På yrkande av en anställningsberättigad tjänsteman får domstolen besluta att

Föreslagen lydelse

avdelningschefen för juridiska avdelningen
vid staben för Gränsbevakningsväsendet *eller en för uppdraget förordnad anställningsberättigad gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information.*

Beslut kan meddelas för högst en månad åt gången.

I beslutet ska följande nämnas:

- 1) det brott som ligger till grund för åtgärden samt brottstidpunkten,
- 2) den person som med fog kan antas komma att göra sig skyldig till det brott som avses i 1 punkten,
- 3) de fakta som ligger till grund för brottsmisstanken,
- 4) syftet med inhämtandet av information och genomförandeplanen,
- 5) den transport eller leverans av annat slag som är föremål för åtgärden,
- 6) beslutets giltighetstid,
- 7) eventuella begränsningar i och villkor för de kontrollerade leveranserna.

Bestämmelser om underrättelse om ett beslut enligt denna paragraf till en sådan PTG-kriminalunderrättelseenhet som avses i 5 § i lagen om samarbete mellan polisen, Tullen och Gränsbevakningsväsendet utfärdas genom förordning av statsrådet.

52 §

Underrättelse om hemligt inhämtande av information

Den som varit föremål för teleövervakning, systematisk observation, förtäckt inhämtande av information, teknisk observation eller kontrollerade leveranser ska utan dröjsmål underrättas om detta skriftligen efter det att syftet med inhämtandet av information har nåtts. Personen i fråga ska dock underrättas om det hemliga inhämtandet av information senast ett år efter att det har upphört. I en underrättelse om teleövervakning som riktats mot en person ska de teledresser och den teleterminalutrustning som varit föremål för åtgärden specificeras.

På yrkande av en anställningsberättigad tjänsteman får domstolen besluta att

Gällande lydelse

underrättelsen enligt 1 mom. till den som varit föremål för åtgärden får skjutas upp med högst två år åt gången, om det är motiverat för att trygga pågående inhämtande av information, trygga statens säkerhet eller skydda liv eller hälsa. Domstolen får besluta att underrättelsen ska utebli helt och hållet, om det är nödvändigt för att trygga statens säkerhet eller skydda liv eller hälsa.

Om den som varit föremål för inhämtandet av information inte är identifierad vid utgången av den föreskrivna tid eller det uppskov som avses i 1 eller 2 mom., ska personen i fråga underrättas skriftligen om inhämtandet av information utan obefogat dröjsmål när hans eller hennes identitet har klarlagts.

Den domstol som beviljat tillståndet att använda en hemlig metod för inhämtande av information ska samtidigt skriftligen informeras om att föremålet för den underrättats.

Den som varit föremål för inhämtande av information genom systematisk observation eller förtäckt inhämtande av information behöver inte underrättas, om inte förundersökning har inletts i ärendet. Om förundersökning inleds, iakttas 10 kap. 60 § i tvångsmedelslagen.

När domstolen överväger att skjuta upp underrättelsen eller att avstå från den i sådana fall som avses i 2 och 5 mom. ska domstolen i bedömningen också beakta en parts rätt att på behörigt sätt bevaka sina rättigheter.

Vid handläggning av underrättelseärenden i domstol ska 39 § iakttas.

Föreslagen lydelse

underrättelsen enligt 1 mom. till den som varit föremål för åtgärden får skjutas upp med högst två år åt gången, om det är motiverat för att trygga pågående inhämtande av information, trygga statens säkerhet eller skydda liv eller hälsa. Domstolen får besluta att underrättelsen ska utebli helt och hållet, om det är nödvändigt för att trygga statens säkerhet eller skydda liv eller hälsa.

Om den som varit föremål för inhämtandet av information inte är identifierad vid utgången av den föreskrivna tid eller det uppskov som avses i 1 eller 2 mom., ska personen i fråga underrättas skriftligen om inhämtandet av information utan obefogat dröjsmål när hans eller hennes identitet har klarlagts.

Den domstol som beviljat tillståndet att använda en hemlig metod för inhämtande av information ska samtidigt skriftligen informeras om att föremålet för den underrättats.

Den som varit föremål för inhämtande av information genom systematisk observation, förtäckt inhämtande av information, *en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät, bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät och styrd användning av informationskällor* behöver inte underrättas, om inte förundersökning har inletts i ärendet. Om förundersökning inleds, iakttas 10 kap. 60 § i tvångsmedelslagen.

När domstolen överväger att skjuta upp underrättelsen eller att avstå från den i sådana fall som avses i 2 och 5 mom. ska domstolen i bedömningen också beakta en parts rätt att på behörigt sätt bevaka sina rättigheter.

Vid handläggning av underrättelseärenden i domstol ska 39 § iakttas. *Ärenden som gäller underrättelse om en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät, bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät och styrd användning av informationskällor behandlas vid Helsingfors tingsrätt. I dessa fall ska domstolen ges endast den information som är nödvändig för handläggningen av ärendet. Vid handläggningen av ärendet ska det fästas särskild vikt vid att sekretessen iakttas och att informationen i handlingar och*

Gällande lydelse

58 §

Användning av hemliga tvångsmedel

På användningen av hemliga tvångsmedel i en förundersökning som genomförs av Gränsbevakningsväsendet tillämpas 10 kap. i tvångsmedelslagen med de undantag som anges nedan.

Gränsbevakningsväsendet får inte använda täckoperationer, bevisprovokation genom köp och *styrd användning av informationskällor*.

Gränsbevakningsväsendet har rätt att använda

1) teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning *och annat förtäckt inhämtande av information än sådant datanätsbaserat förtäckt inhämtande av information som avses i 10 kap. 14 § 4 mom. i tvångsmedelslagen* endast vid utredning av grovt ordnande av olaglig inresa eller grovt ordnande av olaglig inresa och till den anknuten människohandel eller grov människohandel,

2) teleövervakning *endast* vid utredning av grovt ordnande av olaglig inresa, grovt ordnande av olaglig inresa och till den anknuten människohandel eller grov människohandel, av grovt häleri, yrkesmässigt häleri, grov förfalskning, grovt jaktbrott eller grovt döljande av olagligt byte,

Föreslagen lydelse

informationssystem skyddas genom behövliga förfaranden och datasäkerhetsarrangemang.

58 §

Användning av hemliga tvångsmedel

På användningen av hemliga tvångsmedel i en förundersökning som genomförs av Gränsbevakningsväsendet tillämpas 10 kap. i tvångsmedelslagen med de undantag som anges nedan.

Gränsbevakningsväsendet får inte använda täckoperationer *och* bevisprovokation genom köp, *med undantag för täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät och bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät.*

Gränsbevakningsväsendet har rätt att använda

1) teleavlyssning *och* inhämtande av information i stället för teleavlyssning endast vid utredning av grovt ordnande av olaglig inresa eller människohandel eller grov människohandel,

2) teleövervakning vid utredning av *ett brott som det ankommer på* Gränsbevakningsväsendet att undersöka och för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst fyra år eller grovt döljande av olagligt byte, med de undantag som anges i 4 mom.,

3) *annat förtäckt inhämtande av information än sådant datanätsbaserat förtäckt inhämtande av information som avses i 10 kap. 14 § 4 mom. i tvångsmedelslagen* vid utredning av ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst fyra år, med de undantag som anges i 4 mom., eller häleri som hänför sig till planmässig, organiserad, yrkesmässig, fortsatt eller upprepad brottslig verksamhet,

Gällande lydelse

3) teknisk spårning av en person *endast* vid utredning av *grovt ordnande av olaglig inresa, grovt ordnande av olaglig inresa och till den anknuten människohandel eller grov människohandel eller av grovt jaktbrott.*

Vid i 5 § avsedd annan förundersökning som görs av Gränsbevakningsväsendet får en gränsbevakningsman av de hemliga tvångsmedlen inte använda teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teleövervakning, förtäckt inhämtande av information, teknisk spårning av en person, täckoperationer, bevisprovokation genom köp och styrd användning av informationskällor.

59 §

Beslut om förtäckt inhämtande av information vid förundersökning av brott

Beslut om förtäckt inhämtande av information för utredning av ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka fattas av avdelningschefen eller biträdande avdelningschefen för juridiska avdelningen vid staben för Gränsbevakningsväsendet.

Föreslagen lydelse

4) teknisk spårning av en person vid utredning av *ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka och för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst fyra år, med de undantag som anges i 4 mom..*

Gränsbevakningsväsendet har inte rätt till teleövervakning, annat förtäckt inhämtande av information än sådant datanätsbaserat förtäckt inhämtande av information som avses i 10 kap. 14 § 4 mom. i tvångsmedelslagen eller teknisk spårning av en person vid utredning av

- 1) brott som avses i 4 § 14 och 15 punkten,*
- 2) våldsam motstånd mot tjänsteman enligt 1 § och grovt givande av muta enligt 14 § i 16 kap. i strafflagen,*
- 3) tagande av gisslan enligt 4 § och förberedelse till tagande av gisslan enligt 4 a § i 25 kap. i strafflagen i anknytning till ordnande av olaglig inresa,*
- 4) allmänfarliga brott enligt 34 kap. i strafflagen som riktar sig mot Gränsbevakningsväsendet.*

Vid i 5 § avsedd annan förundersökning som görs av Gränsbevakningsväsendet får en gränsbevakningsman av de hemliga tvångsmedlen inte använda teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teleövervakning, förtäckt inhämtande av information, teknisk spårning av en person, täckoperationer, bevisprovokation genom köp och styrd användning av informationskällor.

59 §

Beslut om förtäckt inhämtande av information vid förundersökning av brott

Beslut om förtäckt inhämtande av information för utredning av ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka fattas av avdelningschefen eller biträdande avdelningschefen för juridiska avdelningen vid staben för Gränsbevakningsväsendet *eller en för uppdraget förordnad anhållningsberättigad gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information.*

Gällande lydelse

Beslutet om förtäckt inhämtande av information ska vara skriftligt. I beslutet ska följande nämnas:

- 1) åtgärden och dess syfte tillräckligt specificerat,
- 2) den förvaltningsenhet som ska genomföra det förtäckta inhämtandet av information och den gränsbevakningsman som ansvarar för uppdraget,
- 3) det misstänkta brottet,
- 4) den person som det förtäckta inhämtandet av information riktas mot,
- 5) de fakta som ligger till grund för brottsmisstanken,
- 6) den planerade tidpunkten för genomförandet av åtgärden,
- 7) eventuella begränsningar i och villkor för det förtäckta inhämtandet av information.

Om omständigheterna förändras ska beslutet vid behov ses över.

Föreslagen lydelse

Beslutet om förtäckt inhämtande av information ska vara skriftligt. I beslutet ska följande nämnas:

- 1) åtgärden och dess syfte tillräckligt specificerat,
- 2) den förvaltningsenhet som ska genomföra det förtäckta inhämtandet av information och den gränsbevakningsman som ansvarar för uppdraget,
- 3) det misstänkta brottet,
- 4) den person som det förtäckta inhämtandet av information riktas mot,
- 5) de fakta som ligger till grund för brottsmisstanken,
- 6) den planerade tidpunkten för genomförandet av åtgärden,
- 7) eventuella begränsningar i och villkor för det förtäckta inhämtandet av information.

Om omständigheterna förändras ska beslutet vid behov ses över.

Denna lag träder i kraft den 20 .

På hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel som är i kraft när denna lag träder i kraft tillämpas bestämmelserna i denna lag.

2.

Lag

om ändring av lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning (577/2005) 17 § 1 mom., 17 c § samt 17 d § 1, 2 och 5 mom., sådana de lyder i lag 110/2018, som följer:

Gällande lydelse

17 §

Tystnadsplikt

Tjänstemän som hör till Gränsbevakningsväsendets personal får inte röja uppgifter som avslöjar identiteten hos en person som har lämnat information konfidentiellt, om röjandet av informationen kan äventyra den persons säkerhet *som gett uppgifterna* eller en närstående persons säkerhet. Tystnadsplikten gäller också när röjandet av uppgifterna om identiteten kan äventyra pågående eller framtida inhämtande av information.

Bestämmelser om tystnadsplikten för tjänstemän som hör till Gränsbevakningsväsendets personal finns förutom i denna lag även i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) och annanstans i lag. Samma tystnadsplikt gäller för den som i arbetsavtalsförhållande till Gränsbevakningsväsendet eller på grundval av ett uppdragsavtal har fått kännedom om Gränsbevakningsväsendets sekretessbelagda uppgifter.

Tystnadsplikten gäller också efter det att uppdragsavtalet eller anställningsförhållandet hos Gränsbevakningsväsendet har upphört.

17 c §

Skyldighet att röja uppgifter under en rättegång

En domstol kan bestämma att information som avses i 17 § 1 mom. eller 17 b § 1 mom. ska röjas, om utelämnad information kan medföra en kränkning av en parts rätt att försvara sig på behörigt sätt eller på *annat* sätt bevaka sin rätt under rättegången. För ett förordnande att röja information krävs dessutom att åklagaren utför åtal för ett brott för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst sex år eller för försök eller medverkan till ett sådant brott. Domstolen får

Föreslagen lydelse

17 §

Tystnadsplikt

Tjänstemän som hör till Gränsbevakningsväsendets personal får inte röja uppgifter som avslöjar identiteten hos en person som har lämnat information konfidentiellt *eller deltagit i en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät eller bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät*, om röjandet av informationen *skulle* äventyra denna persons eller *för denne* närstående personers säkerhet. Tystnadsplikten gäller också när röjandet av uppgifterna om identiteten kan äventyra pågående eller framtida inhämtande av information.

Bestämmelser om tystnadsplikten för tjänstemän som hör till Gränsbevakningsväsendets personal finns förutom i denna lag även i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) och annanstans i lag. Samma tystnadsplikt gäller för den som i arbetsavtalsförhållande till Gränsbevakningsväsendet eller på grundval av ett uppdragsavtal har fått kännedom om Gränsbevakningsväsendets sekretessbelagda uppgifter.

Tystnadsplikten gäller också efter det att uppdragsavtalet eller anställningsförhållandet hos Gränsbevakningsväsendet har upphört.

17 c §

Skyldighet att röja uppgifter under en rättegång

En domstol kan bestämma att information som avses i 17 § 1 mom. eller 17 b § 1 mom. ska röjas, om utelämnad information kan medföra en kränkning av en parts rätt att försvara sig på behörigt sätt eller *annars* på *behörigt* sätt bevaka sin rätt under rättegången. För ett förordnande att röja information krävs dessutom att åklagaren utför åtal för ett brott för vilket det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst sex år eller för försök eller medverkan till ett sådant

Gällande lydelse

inte ens då bestämma att identiteten hos den person som lämnat ut information konfidentiellt ska avslöjas, om det är uppenbart att dennes eller för denne närstående personers säkerhet därmed allvarligt skulle äventyras.

17 d §

Skyldighet att röja uppgifter under en brottsutredning

De som hör till Gränsbevakningsväsendets personal är trots sin tystnadsplikt eller tystnadsrätt skyldiga att röja sådan information enligt 17 § 1 mom. och 17 b § 1 mom. som är nödvändig för bedömning av förutsättningarna för att inleda förundersökning, om det finns grundad anledning att anta att den som konfidentiellt lämnat uppgifter har gjort sig skyldig till brott genom att lämna uppgifterna.

De som hör till Gränsbevakningsväsendets personal är skyldiga att röja information som avses i 1 mom. också för utredningen i ett ärende där förundersökning har inletts, om det finns grundad anledning att misstänka att den som konfidentiellt lämnat uppgifter har gjort sig skyldig till brott genom att lämna uppgifterna.

Om en person som hör till Gränsbevakningsväsendets personal vägrar röja information enligt 1 eller 2 mom., kan domstolen på yrkande av en anhållningsberättigad tjänsteman bestämma att informationen ska lämnas till den som framställt yrkandet, om det inte finns någon laglig grund för vägran. Domstolen kan likaså på yrkande av en målsägande bestämma att en

Föreslagen lydelse

brott. Domstolen får inte ens då bestämma att identiteten hos den person som lämnat ut information konfidentiellt *eller deltagit i en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät eller bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät* ska avslöjas, om det är uppenbart att dennes eller för denne närstående personers säkerhet därmed allvarligt skulle äventyras.

17 d §

Skyldighet att röja uppgifter under en brottsutredning

De som hör till Gränsbevakningsväsendets personal är trots sin tystnadsplikt eller tystnadsrätt skyldiga att röja sådan information enligt 17 § 1 mom. och 17 b § 1 mom. som är nödvändig för bedömning av förutsättningarna för att inleda förundersökning, om det finns grundad anledning att anta att den som konfidentiellt lämnat uppgifter i sin egenskap av uppgiftslämnare *eller den som deltagit i en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät eller bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät i detta uppdrag* har gjort sig skyldig till brott.

De som hör till Gränsbevakningsväsendets personal är skyldiga att röja information som avses i 1 mom. också för utredningen i ett ärende där förundersökning har inletts, om det finns grundad anledning att misstänka att den som konfidentiellt lämnat uppgifter i sin egenskap av uppgiftslämnare *eller den som deltagit i en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät eller bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät i detta uppdrag* har gjort sig skyldig till brott.

Om en person som hör till Gränsbevakningsväsendets personal vägrar röja information enligt 1 eller 2 mom., kan domstolen på yrkande av en anhållningsberättigad tjänsteman bestämma att informationen ska lämnas till den som framställt yrkandet, om det inte finns någon laglig grund för vägran. Domstolen kan likaså på yrkande av en målsägande bestämma att en

Gällande lydelse

person som hör till Gränsbevakningsväsendets personal ska lämna ut information om identiteten hos en person som konfidentiellt lämnat information till Gränsbevakningsväsendet, om det är nödvändigt för att säkerställa målsägandens åtalsrätt enligt 1 kap. 14 § i lagen om rättegång i brottmål (689/1997). Vid behandlingen av ett ärende som avses i detta moment iakttas bestämmelserna om vittnesförhör inför domstol i 7 kap. 9 § i förundersökningslagen (805/2011).

När domstolen överväger att ge ett förordnande som avses i 3 mom. ska den pröva om skyldigheten att röja information kan äventyra statens säkerhet, någons liv eller hälsa eller pågående inhämtande av information och hur motiverat det å andra sidan är att informationen röjs med beaktande av brottsmisstankens art och målsägandens rätt att på behörigt sätt bevaka sin rätt vid rättegång.

Ärenden som gäller skyldighet att röja information ska behandlas vid den tingsrätt där det lämpligen kan ske. Den som framställt begäran om röjande av informationen och den som vägrat röja den ska vara närvarande vid handläggningen. Vid handläggningen är tingsrätten domför även med ordföranden ensam.

Föreslagen lydelse

person som hör till Gränsbevakningsväsendets personal ska lämna ut information om identiteten hos en person som konfidentiellt lämnat information till Gränsbevakningsväsendet, om det är nödvändigt för att säkerställa målsägandens åtalsrätt enligt 1 kap. 14 § i lagen om rättegång i brottmål (689/1997). Vid behandlingen av ett ärende som avses i detta moment iakttas bestämmelserna om vittnesförhör inför domstol i 7 kap. 9 § i förundersökningslagen (805/2011).

När domstolen överväger att ge ett förordnande som avses i 3 mom. ska den pröva om skyldigheten att röja information kan äventyra statens säkerhet, någons liv eller hälsa eller pågående inhämtande av information och hur motiverat det å andra sidan är att informationen röjs med beaktande av brottsmisstankens art och målsägandens rätt att på behörigt sätt bevaka sin rätt vid rättegång.

Om det ärende som avses i 3 mom. gäller en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät, bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät eller styrd användning av informationskällor, behandlas ärendet vid Helsingfors tingsrätt. Andra ärenden som gäller skyldighet att röja information ska behandlas vid den tingsrätt där det lämpligen kan ske. Den som framställt begäran om röjande av informationen och den som vägrat röja den ska vara närvarande vid handläggningen. Vid handläggningen av ärendet är tingsrätten domför även med ordföranden ensam.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 10 kap. i tvångsmedelslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i tvångsmedelslagen (806/2011) 10 kap. 1 § 2 mom., 39 § 2 och 4 mom. samt 40 § 1 mom., sådana de lyder, 1 § 2 mom. och 39 § 2 mom. i lag 628/2015, 39 § 4 mom. i lag 112/2018 och 40 § 1 mom. i lag 452/2023, som följer:

Gällande lydelse

10 kap

Hemliga tvångsmedel

1 §

Tillämpningsområde

I samband med förundersökning får man i hemlighet för dem åtgärden riktas mot använda sig av teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teleövervakning, inhämtande av basstationsuppgifter, systematisk observation, förtäckt inhämtande av information, teknisk observation (teknisk avlyssning, optisk observation, teknisk spårning och teknisk observation av utrustning), inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustning, täckoperationer, bevisprovokation genom köp, användning av informationskällor och kontrollerade leveranser. Bestämmelser om användningen av dessa metoder för att förhindra eller avslöja brott finns i polislagen, lagen om brottsbekämpning inom Tullen (623/2015) och lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet (108/2018).

Vad som i detta kapitel föreskrivs om förundersökningsmyndighetens eller en förundersökningstjänstemans rätt att använda tvångsmedel gäller med undantag av täckoperationer, bevisprovokation genom köp och styrd användning av informationskällor förutom polisen även gränsbevakningsmyndigheterna,

Föreslagen lydelse

10 kap

Hemliga tvångsmedel

1 §

Tillämpningsområde

I samband med förundersökning får man i hemlighet för dem åtgärden riktas mot använda sig av teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teleövervakning, inhämtande av basstationsuppgifter, systematisk observation, förtäckt inhämtande av information, teknisk observation (teknisk avlyssning, optisk observation, teknisk spårning och teknisk observation av utrustning), inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustning, täckoperationer, bevisprovokation genom köp, användning av informationskällor och kontrollerade leveranser. Bestämmelser om användningen av dessa metoder för att förhindra eller avslöja brott finns i polislagen, lagen om brottsbekämpning inom Tullen (623/2015) och lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet (108/2018).

Vad som i detta kapitel föreskrivs om förundersökningsmyndighetens eller en förundersökningstjänstemans rätt att använda tvångsmedel gäller med undantag av täckoperationer, bevisprovokation genom köp och styrd användning av informationskällor förutom polisen även gränsbevakningsmyndigheterna,

Gällande lydelse

tullmyndigheterna och de militära myndigheterna enligt vad som föreskrivs särskilt om detta i lag. Bestämmelser om Tullens rätt att använda täckoperationer, bevisprovokation genom köp och styrd användning av informationskällor vid förundersökning av tullbrott finns i lagen om brottsbekämpning inom Tullen. Täckoperationer och bevisprovokation genom köp vid förundersökning av tullbrott genomförs av polisen på begäran av Tullen. Genom beslut av chefen för centralkriminalpolisen kan dock en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät och bevisprovokation genom köp genomföras också av en tullman inom tullbrottsbekämpningen som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information.

39 §

Användning av informationskällor och förutsättningar för styrd användning av informationskällor

Med användning av informationskällor avses annat än sporadiskt konfidentiellt mottagande av information av betydelse för utredning av ett brott av personer som inte hör till polisen eller till någon annan myndighet (informationskälla).

Föreslagen lydelse

tullmyndigheterna och de militära myndigheterna enligt vad som föreskrivs särskilt om detta i lag. Bestämmelser om Tullens rätt att använda täckoperationer, bevisprovokation genom köp och styrd användning av informationskällor vid förundersökning av tullbrott finns i lagen om brottsbekämpning inom Tullen. Täckoperationer och bevisprovokation genom köp vid förundersökning av tullbrott genomförs av polisen på begäran av Tullen. Genom beslut av chefen för centralkriminalpolisen kan dock en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät och bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät genomföras också av en tullman inom tullbrottsbekämpningen som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information. Bestämmelser om Gränsbevakningsväsendets rätt att använda täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät, bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät och styrd användning av informationskällor vid förundersökning av ett brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka finns i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet. Genom beslut av chefen för centralkriminalpolisen kan en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät och bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät genomföras av en gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information.

39 §

Användning av informationskällor och förutsättningar för styrd användning av informationskällor

Med användning av informationskällor avses annat än sporadiskt konfidentiellt mottagande av information av betydelse för utredning av ett brott av personer som inte hör till polisen eller till någon annan myndighet (informationskälla).

Gällande lydelse

Polisen eller Tullen får be att en för ändamålet godkänd informationskälla som har lämpliga personliga egenskaper och är registrerad och har samtyckt till inhämtandet av information inhämtar den information som avses i 1 mom. (*styrd användning av informationskällor*).

Vid styrd användning av informationskällor får en informationskälla inte ombes att inhämta information på ett sådant sätt som förutsätter utövande av myndighetsbefogenheter eller som äventyrar informationskällans eller någon annans liv eller hälsa. Innan styrd användning av informationskälla inleds ska informationskällan upplysas om sina rättigheter och skyldigheter, i synnerhet om vad som är tillåten och förbjuden verksamhet enligt lag. Informationskällans säkerhet ska vid behov tryggas under och efter inhämtandet av information.

Bestämmelser om registrering av uppgifter om informationskällor finns i polislagen, lagen om brottsbekämpning inom Tullen och lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet. *Bestämmelser om betalning av arvode finns i polislagen och lagen om brottsbekämpning inom Tullen.*

40 §

Beslut om styrd användning av informationskällor

Beslut om styrd användning av informationskällor ska fattas av chefen för centralkriminalpolisen, chefen för en polisinrättning eller en för uppdraget förordnad anhållningsberättigad tjänsteman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information. Beslut om styrd användning av informationskällor i syfte att utreda ett tullbrott som Tullen undersöker fattas av Tullens brottsbekämpningschef eller av en för uppdraget förordnad anhållningsberättigad tullman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information.

Föreslagen lydelse

Polisen, Tullen eller Gränsbevakningsväsendet får be att en för ändamålet godkänd informationskälla som har lämpliga personliga egenskaper och är registrerad och har samtyckt till inhämtandet av information inhämtar den information som avses i 1 mom. (*styrd användning av informationskällor*).

Vid styrd användning av informationskällor får en informationskälla inte ombes att inhämta information på ett sådant sätt som förutsätter utövande av myndighetsbefogenheter eller som äventyrar informationskällans eller någon annans liv eller hälsa. Innan styrd användning av informationskälla inleds ska informationskällan upplysas om sina rättigheter och skyldigheter, i synnerhet om vad som är tillåten och förbjuden verksamhet enligt lag. Informationskällans säkerhet ska vid behov tryggas under och efter inhämtandet av information.

Bestämmelser om registrering av uppgifter om informationskällor i *personregister och om betalning av arvode* finns i polislagen, lagen om brottsbekämpning inom Tullen och lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet.

40 §

Beslut om styrd användning av informationskällor

Beslut om styrd användning av informationskällor ska fattas av chefen för centralkriminalpolisen, chefen för en polisinrättning eller en för uppdraget förordnad anhållningsberättigad tjänsteman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information. Beslut om styrd användning av informationskällor i syfte att utreda ett tullbrott som Tullen undersöker fattas av Tullens brottsbekämpningschef eller av en för uppdraget förordnad anhållningsberättigad tullman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information. *Beslut om styrd användning av informationskällor i syfte att utreda brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka*

Gällande lydelse

Beslut om styrd användning av informationskällor får meddelas för högst sex månader åt gången.

Beslut om styrd användning av informationskällor ska fattas skriftligen. I beslutet ska följande nämnas:

- 1) den som föreslagit åtgärden,
- 2) den enhet som genomför inhämtandet av information och den tjänsteman som ansvarar för genomförandet av detta,
- 3) identifikationsuppgifterna för informationskällan,
- 4) det misstänkta brottet,
- 5) syftet med inhämtandet av information och planen för genomförandet av detta,
- 6) beslutets giltighetstid,
- 7) eventuella begränsningar och villkor för den styrda användningen av en informationskälla.

När omständigheterna förändras ska beslutet vid behov ses över. Beslut om att styrd användning ska avslutas ska fattas skriftligen.

Föreslagen lydelse

fattas av avdelningschefen eller biträdande avdelningschefen för juridiska avdelningen vid staben för Gränsbevakningsväsendet eller av en för uppdraget förordnad anhållningsberättigad gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information.

Beslut om styrd användning av informationskällor får meddelas för högst sex månader åt gången.

Beslut om styrd användning av informationskällor ska fattas skriftligen. I beslutet ska följande nämnas:

- 1) den som föreslagit åtgärden,
- 2) den enhet som genomför inhämtandet av information och den tjänsteman som ansvarar för genomförandet av detta,
- 3) identifikationsuppgifterna för informationskällan,
- 4) det misstänkta brottet,
- 5) syftet med inhämtandet av information och planen för genomförandet av detta,
- 6) beslutets giltighetstid,
- 7) eventuella begränsningar och villkor för den styrda användningen av en informationskälla.

När omständigheterna förändras ska beslutet vid behov ses över. Beslut om att styrd användning ska avslutas ska fattas skriftligen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av 5 kap. 1 § i polislagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i polislagen (872/2011) 5 kap. 1 § 4 mom., sådant det lyder i lag 625/2015, som följer:

Gällande lydelse

5 kap

Hemliga metoder för inhämtande av information

1 §

Tillämpningsområde och definitioner

I detta kapitel föreskrivs om teleavlyssning, om inhämtande av information i stället för teleavlyssning, om teleövervakning, om inhämtande av basstationsuppgifter, om systematisk observation, om förtäckt inhämtande av information, om teknisk observation (teknisk avlyssning, optisk observation, teknisk spårning och teknisk observation av utrustning), om inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustning, om täckoperationer, om bevisprovokation genom köp, om användning av informationskällor och om kontrollerade leveranser i syfte att förhindra, avslöja eller avvärja risk för brott. Dessa metoder för inhämtande av information kan användas i hemlighet för dem som de riktas mot.

Med *förhindrande av brott* avses åtgärder som syftar till att förhindra brott, försök till brott och förberedelse till brott, när det utifrån iakttagelser av en persons verksamhet eller utifrån annan information om en persons verksamhet finns grundad anledning att anta att personen i fråga kommer att göra sig skyldig till brott, samt åtgärder som syftar till att avbryta ett redan påbörjat brott eller begränsa den direkta skada eller fara som brottet medför.

Med *avslöjande av brott* avses åtgärder som syftar till att klarlägga om det för inledande av förundersökning finns en i 3 kap. 3 § 1 mom. i förundersökningslagen avsedd grund, när det utifrån iakttagelser av en persons verksamhet eller utifrån annan information om en persons verksamhet kan antas att ett brott har begåtts.

Vad som i detta kapitel föreskrivs om polisens eller en polismans rätt att använda hemliga metoder för inhämtande av

Föreslagen lydelse

5 kap

Hemliga metoder för inhämtande av information

1 §

Tillämpningsområde och definitioner

I detta kapitel föreskrivs om teleavlyssning, om inhämtande av information i stället för teleavlyssning, om teleövervakning, om inhämtande av basstationsuppgifter, om systematisk observation, om förtäckt inhämtande av information, om teknisk observation (teknisk avlyssning, optisk observation, teknisk spårning och teknisk observation av utrustning), om inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustning, om täckoperationer, om bevisprovokation genom köp, om användning av informationskällor och om kontrollerade leveranser i syfte att förhindra, avslöja eller avvärja risk för brott. Dessa metoder för inhämtande av information kan användas i hemlighet för dem som de riktas mot.

Med *förhindrande av brott* avses åtgärder som syftar till att förhindra brott, försök till brott och förberedelse till brott, när det utifrån iakttagelser av en persons verksamhet eller utifrån annan information om en persons verksamhet finns grundad anledning att anta att personen i fråga kommer att göra sig skyldig till brott, samt åtgärder som syftar till att avbryta ett redan påbörjat brott eller begränsa den direkta skada eller fara som brottet medför.

Med *avslöjande av brott* avses åtgärder som syftar till att klarlägga om det för inledande av förundersökning finns en i 3 kap. 3 § 1 mom. i förundersökningslagen avsedd grund, när det utifrån iakttagelser av en persons verksamhet eller utifrån annan information om en persons verksamhet kan antas att ett brott har begåtts.

Vad som i detta kapitel föreskrivs om polisens eller en polismans rätt att använda hemliga metoder för inhämtande av

Gällande lydelse

information gäller med undantag för teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, täckoperationer, bevisprovokation genom köp och styrd användning av informationskällor även gränsbevakningsmyndigheterna, tullmyndigheterna och militärmyndigheterna enligt vad som särskilt föreskrivs i lag. Bestämmelser om Tullens rätt att för förhindrande av tullbrott genomföra täckoperationer, bevisprovokation genom köp och styrd användning av informationskällor finns i lagen om brottsbekämpning inom Tullen (623/2015). Täckoperationer och bevisprovokation genom köp för förhindrande av tullbrott genomförs av polisen på begäran av Tullen. Genom beslut av chefen för centralkriminalpolisen kan dock en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät och bevisprovokation genom köp genomföras också av en tullman inom tullbrottsbekämpningen som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information.

I 10 kap. i tvångsmedelslagen föreskrivs om användning av hemliga tvångsmedel vid förundersökning av brott.

Föreslagen lydelse

information gäller med undantag för teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, täckoperationer, bevisprovokation genom köp och styrd användning av informationskällor även gränsbevakningsmyndigheterna, tullmyndigheterna och militärmyndigheterna enligt vad som särskilt föreskrivs i lag. Bestämmelser om Tullens rätt att för förhindrande av tullbrott genomföra täckoperationer, bevisprovokation genom köp och styrd användning av informationskällor finns i lagen om brottsbekämpning inom Tullen (623/2015). Täckoperationer och bevisprovokation genom köp för förhindrande av tullbrott genomförs av polisen på begäran av Tullen. Genom beslut av chefen för centralkriminalpolisen kan dock en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät och bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät genomföras också av en tullman inom tullbrottsbekämpningen som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information. Bestämmelser om Gränsbevakningsväsendets rätt att i syfte att förhindra brott som det ankommer på Gränsbevakningsväsendet att undersöka utföra täckoperationer som genomförs uteslutande i datanät, bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät och styrd användning av informationskällor finns i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet (108/2018). Genom beslut av chefen för centralkriminalpolisen kan en täckoperation som genomförs uteslutande i datanät och bevisprovokation genom köp som genomförs uteslutande i datanät genomföras av en gränsbevakningsman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information.

I 10 kap. i tvångsmedelslagen föreskrivs om användning av hemliga tvångsmedel vid förundersökning av brott.

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag

om ändring av 12 § i lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet (639/2019)
12 § som följer:

Gällande lydelse

12 §

Behandling av uppgifter om informationskällor

Gränsbevakningsväsendet får, utöver sådana grundläggande personuppgifter som avses i 6 § i denna lag om en i 36 § i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet avsedd person, behandla

- 1) uppgifter om hur informationskällan har använts och övervakats,
- 2) det huvudsakliga innehållet i de uppgifter som informationskällan lämnat.

Föreslagen lydelse

12 §

Behandling av uppgifter om informationskällor

Gränsbevakningsväsendet får, utöver sådana grundläggande personuppgifter som avses i 6 § i denna lag om en i 36 § i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet *eller 10 kap. 39 § i tvångsmedelslagen (806/2011)* avsedd person, behandla följande personuppgifter:

- 1) uppgifter om hur informationskällan har använts och övervakats,
- 2) det huvudsakliga innehållet i de uppgifter som informationskällan lämnat.

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag

om ändring av 92 b § i inkomstskattelagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i inkomstskattelagen (1535/1992) 92 b § 3 punkten, sådan den lyder i lag 593/2019, som följer:

Gällande lydelse

92 b §

*Vittnesarvode, belöning för tips och arvode
som betalas för användning av
informationskälla*

Skattepliktig inkomst är inte

1) ersättning enligt lagen om bestridande av bevisningskostnader med statens medel (666/1972) av statens medel för kostnader för resa och uppehålle samt för ekonomisk förlust,

2) ersättning eller arvode som en myndighet betalar eller förmedlar för information som har bidragit till att ett brott har förebyggts eller utretts, en gärningsman har gripits eller den nytta som ett brott har medfört har återfåtts,

3) arvode som en myndighet betalar en i lagen om militär underrättelseverksamhet (590/2019) och i polislagen (872/2011) avsedd informationskälla för inhämtande av uppgifter som är av betydelse för skötseln av ett underrättelseuppdrag.

Föreslagen lydelse

92 b §

*Vittnesarvode, belöning för tips och arvode
som betalas för användning av
informationskälla*

Skattepliktig inkomst är inte

1) ersättning enligt lagen om bestridande av bevisningskostnader med statens medel (666/1972) av statens medel för kostnader för resa och uppehålle samt för ekonomisk förlust,

2) ersättning eller arvode som en myndighet betalar eller förmedlar för information som har bidragit till att ett brott har förebyggts eller utretts, en gärningsman har gripits eller den nytta som ett brott har medfört har återfåtts,

3) arvode som en myndighet betalar en i lagen om militär underrättelseverksamhet (590/2019) och i polislagen (872/2011) avsedd informationskälla för inhämtande av uppgifter som är av betydelse för skötseln av ett underrättelseuppdrag *samt en i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet (108/2018) avsedd informationskälla för inhämtande av uppgifter som är av betydelse för skötseln av uppdrag som hänför sig till upprätthållandet av gränssäkerheten.*

Denna lag träder i kraft den 20 .